

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 891

15. SVIBNJA 2020. CIJENA 50 DINARA

Vajska

Pogled u Šokačku kuću

8

28. obljetnica progona mještana hrvatske nacionalnosti iz Hrtkovaca – sinonimu protjerivanja Hrvata iz Srijema

I dalje šutnja s obje strane

11

Zagrebački samit

Potpora poširenju, ali bez konkretnih datuma

12

Ivan Guban, predsjednik Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj

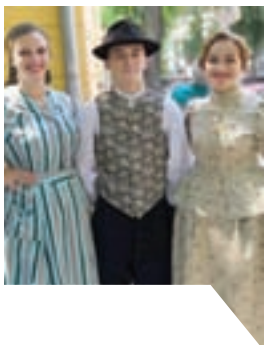
Bunjevačko pitanje stiglo i do Baje

14

Rezultati natječaja za medijske projekte

Potpora i za informiranje na hrvatskom jeziku

26

Vedrana, Gordana i Emil Cvijin o obrazovanju na hrvatskome

Prijateljstva za cijeli život

32

Znameniti banatski Hrvati: Josip Mihalović (1814. – 1891.)

Banaćanin koji je obnavljao zagrebačku katedralu

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stanić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Zvonko Sarić

(koordinatore dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivana Petrekanić Sić

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Sajnos DOO Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila Agencije za privredne registre Republike Srbije pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Tapkanje u mjestu

Od zaključenja prošlog do zatvaranja ovog broja *Hrvatske riječi* desio se u Zagrebu samit lidera zemalja članica EU i zemalja zapadnog Balkana, koronu smo polako (možda previše opušteno) počeli zaboravljati, a izborna kampanja ušla je u puni zamah i već pokazala otužnu sliku političke pozornice u Srbiji.

Zagrebački samit potvrdio je deklarativno da je za zemlje članice EU zapadni Balkan prioritet i u tom smislu EU će biti potpora ovim zemljama koje tek trebaju osvojiti prostore slobode i demokracije da bi se svrstale među članice europske obitelji. U to osvajanje prostora slobode i demokracije nikako ne spada približavanje Kini i Rusiji, jer stav je EU da ni Kina ni Rusija »ne nude isti put ka prosperitetnoj demokraciji«. I ja bih rekla kako smo opet na istom gdje smo bili i prije Zagrebačkog samita i tamo gdje ćemo biti i na kraju ove, pa i sljedeće godine. Jer, sva je prilika, na nekom novom samitu opet će pristupanje zemalja zapadnog Balkana imati (deklarativnu) potporu lidera EU, opet će biti stavljene određene primjedbe glede vanjske politike (u slučaju Srbije) pregovora s Prištinom, stanja u medijima, ljudskih prava i sloboda... Bez djelotvornog mehanizma da se utječe na promjene, jer te promjene trebaju doći iznutra, a ne iz nekog političkog centra Europske unije. A normalan put za promjene jesu izbori. U Srbiji će ih biti na svim razinama, i to za pet tjedana. A tih pet tjedana treba preživjeti. Preživjeti u pravom smislu te riječi, jer se običnim ljudima stomak već prevrće od onoga što gledaju na srbijanskoj političkoj pozornici na kojoj su zastori dignuti tek što je u vidu Odluke o ukidanju izvanrednog stanja dan start za izbornu utrku. Prosvjedi i kontraprosvjedi, štrajk glađu oporbe i kao odgovor na to štrajk glađu pozicije i razni drugi politički performansi desili su se već prvog tjedna službenog nastavka predizborne kampanje. »Sklonili smo **Miloševića**, a Srbiju nismo promijenili«, riječi su jednog srbijanskog povjesničara i političara. Dodala bih ovom: i izgubili (još) 20 godina.

Prije zaključenja ovog broja predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** primio je u utorak vjerodajnice novog hrvatskog veleposlanika **Hidajeta Bišćevića** i poručio kako očekuje da dvije zemlje prevladaju probleme proistekle iz različitih shvaćanja prošlosti, te da se posvete razvoju dobrosusjedskih odnosa. Tapkanje u mjestu ili novo poglavlje odnosa i Zagreba i Beograda?

Z. V.

Pokrajinski proračun umanjen za 5,4 posto

»Zahvaljujući ponašanju građana i poštovanju mjera koje je donijela Vlada Srbije i radu svih zdravstvenih radnika, KCV, Instituta za javno zdravlje Vojvodine i svih drugih regionalnih bolnica, Vojvodina je u ovoj epidemiološkoj krizi napravila veliki rezultat«, izjavio je predsjednik Pokrajinske vlade **Igor Mirović**. Do 7. svibnja testirano je više od 17.000 osoba, od kojih je 787 bilo pozitivno. »Kada usporedite ove podatke s podacima drugih pokrajina i regija koje imaju oko 2 milijuna stanovnika, vidjet ćete naše rezultate«, naglasio je Mirović. Prema njegovim riječima, i sustav socijalne zaštite u APV pokazao je veliku odgovornost i profesionalizam kako bi se sačuvali oni koji su bili najugroženiji u ovoj pandemiji.

Mirović je istakao da je u protekla dva mjeseca pala privredna aktivnost i da je bilo neophodno korigirati pokrajinski proračun. On će biti umanjen za 4,2 milijarde dinara odnosno 5,4 postotka.

Investicije koje su započete bit će nastavljene, osim četiri projekta za koja nije do početka svibnja ni započeta procedura.

Riječ je o rekonstrukciji Pozorišnog trga u Novom Sadu, uređenju fasada u Subotici, rekonstrukciji komunalne infrastrukture u Pančevu i rekonstrukciji Gradskog stadiona u Zrenjaninu. To su četiri grada koja imaju dovoljno vlastitih sredstava da ovaj posao mogu preuzeti na sebe, rekao je Mirović i istakao da u

području zdravstva neće biti nikakvih ušteda kao i da se nije odustalo ni od jedne mjere socijalne zaštite.

Najviše su umanjena sredstva namijenjena realizaciji investicija preko Uprave za kapitalna ulaganja Vojvodine u iznosu od 1,217 milijuna dinara. Oni koji najviše troše pretrpjet će i korekcije, obrazloženje je umanjenja.

Mirović je naglasio da će mikro i malim poduzećima preko Razvojnog fonda Vojvodine biti usmjerena kreditna linija pod veoma povoljnim uvjetima.

www.vojvodina.gov.rs

Isplata pomoći od 100 eura

Od srijede, 13. svibnja, svi punoljetni građani Srbije s važećom osobnom iskaznicom i prebivalištem u Srbiji mogu se prijaviti za pomoć od 100 eura preko sajta Uprave za trezor, rekao je ministar financija **Siniša Mali** za RTS. Građani se mogu prijaviti preko sajta www.idp.trezor.gov.rs.

»U petak kreće s radom i call centar. Tada ćemo u medijima objaviti brojeve telefona na koje će se građani moći prijaviti«, kazao je Mali u *Dnevniku RTS-a*.

Ministar je rekao da će isplata za umirovljenike i građane koji primaju socijalnu pomoć početi u petak i podsjetio da se oni ne moraju prijavljivati već da novac dobijaju automatski.

3,2 milijuna za vojvođanske Hrvate

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine-nacionalne zajednice objavilo je rezultate Javnog natječaja za sufinansiranje programa i projekata usmjerenih na unaprjeđenje prava nacionalnih manjina – nacionalnih

zajednica u AP Vojvodini u 2020. godini. Na ovom natječaju za hrvatsku nacionalnu manjinu opredijeljeno je 3,2 milijuna dinara, isto kao u 2019. godini. Sredstva je dobilo ukupno 63 projekta, a dio hrvatskih udruga dobio je sredstva za više od jednog projekta. Najmanji dobiveni iznos je 10.000 dinara, a najveći 130.000 dinara. Rezultati, odnosno lista vrjednovanja programa i projekata na ovom natječaju dostupna je na internetskoj stranici Tajništva: www.puma.vojvodina.gov.rs.

Dobrodošlica novom hrvatskom veleposlaniku Hidajetu Biščeviću

Predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** primio je u utorak vjerodajnice novog hrvatskog veleposlanika **Hidajeta Biščevića** i poručio kako očekuje da dvije zemlje prevladaju probleme proistekle iz različitih shvaćanja prošlosti, te da se posvete razvoju dobrosusjedskih odnosa.

Vučić je naglasio da će nastaviti promovirati stabilnost u regiji, vodeći politiku mira i suradnje, priopćeno je iz ureda srbijanskog predsjednika.

Uz dobrodošlicu novom veleposlaniku Vučić je izrazio nadu da će Biščević »svojim bogatim diplomatskim iskustvom pridonijeti stabilnijim i sadržajnijim odnosima dviju zemalja«.

Biščević je, kako se navodi u priopćenju, istaknuo da je, na temelju europskih vrijednosti, spreman pridonijeti unaprjeđenju odnosa Srbije i Hrvatske, ocijenivši ih »veoma važnima za regionalnu stabilnost i napredak regije«.

S obzirom na to da je cilj Srbije članstvo u EU, Vučić je rekao da pozdravlja to što je »Hrvatska, tijekom svog europskog predsjedanja na agendi zadržala temu proširenja, koja je rezultirala održavanjem video konferencijskog samita EU-zapadni Balkan«.

Biščević je rekao da je Hrvatska, tijekom svog predsjedanja EU-om, »pokazala posebnu odgovornost prema zapadnom Balkanu i podršku europskom putu regije«.

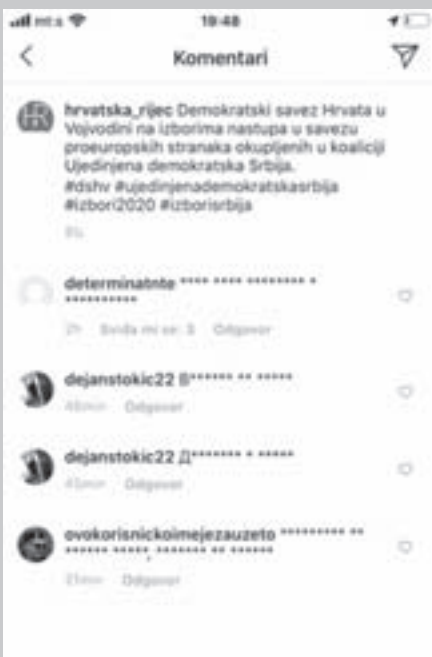
Vučić i Biščević suglasili su se kako bi obje zemlje »trebale dati prioritet ekonomskoj suradnji«.

Veleposlanik RH je rekao kako »ima pripremljene prijedloge projekata za suradnju i u području infrastrukture i energetike, poput obnove plovnosti Save i Dunava«, za koje je Vučić rekao da će »sa zadovoljstvom biti razmotreni i, sukladno mogućnostima, realizirani«.

Vučić i Biščević su, kako je navedeno u priopćenju, »izrazili nadu da će, čim epidemiološke okolnosti budu dozvolile, biti nastavljen rad mješovitih povjerenstava za otvorena pitanja, među kojima je pitanje nestalih osoba«.

Vučić je poručio i da će Srbija nastaviti unaprjeđivati položaj hrvatske zajednice, te da s hrvatskim državnim vrhom razgovara o položaju Srba u Hrvatskoj.

Botovski napad na Instagram objavu Hrvatske riječi

Na objavu *Hrvatske riječi* na Instagramu u kojoj se prenosi informacija kako će Demokratski savez Hrvata u Vojvodini na predstojećim izborima izaći u koaliciji Ujedinjena demokratska Srbija 4. svibnja je u roku tri sata napisano 24 komentara s različitim profilima. Sadržaj većine komentara su bile zvjezdice s različitim razmacima, a u nekoliko njih, ćirilicom napisanih, bilo je uvredljivog sadržaja u kojemu se između

ostaloga spominjao i Jasenovac. Komentari su izbrisani, te je nakon toga onemogućeno ostavljanje komentara na taj post. Informacija je podijeljena na profile *Hrvatske riječi* još 11. ožujka, a do ovoga slučaja nije imala niti jedan komentar.

Uredovno vrijeme Veleposlanstva i Generalnog konzulata RH u Srbiji

Uredovno vrijeme Veleposlanstva RH u Beogradu za rad sa strankama je od ponedjeljka do petka od 9 do 13 sati, a dežurni telefon za hrvatske državljane (za izvanredne situacije i hitne slučajeve izvan uredovnog vremena): 00381-63-485-757.

»Uredovno vrijeme Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici je utorkom, srijedom i četvrtkom od 9 do 13 sati, ali je sada razlika što se stranke primaju isključivo i samo prema redoslijedu naručivanja, kako bi se dobio termin! Naručivanje se vrši svakim radnim danom od 12 do 13 sati na broj telefona 024-656-900«, kaže konzul prvog razreda **Hrvoje Vuković**. Dežurni telefon za hrvatske državljane (za izvanredne situacije i hitne slučajeve izvan uredovnog vremena): +381-63-556-160.

Z. S.

Prešućene žrtve iz devedesetih

Jako je bitno u kontekstu ratova u bivšoj Jugoslaviji da svaka strana prizna žrtve onog drugog, ali budući da u ovom slučaju govorimo o građanima jedne države bitno je da ako je bio i samo jedan građanin koji je trpio nepravdu i nasilje, da se to prizna. To je nužan preduvjet da se država od svih građana prihvati kao takva, kao svoja i nužan je preduvjet za pravnu državu, kaže politolog Igor Novaković

Prošlost, povijesni događaji, ratovi i stradanja skoro svakodnevno su tema različitih emisija, kako na javnom servisu tako i televizijama s nacionalnom frekvencijom. Međutim, o stradanjima Hrvata, građana Srbije, devedesetih godina teško da se išta može čuti, osobito ne iz kuta onih koji su tada stradali i morali napustiti svoj zavičaj, iako su činjenice o ovim događajima utvrđene ne samo u Haagu presudom **Vojislavu Šešelju** već i u Srbiji i objavljeni 2019. u publikaciji Fonda za humanitar-no pravo *Dosije: Zločini nad Hrvatima u Vojvodini*.

U *Dosijeku* se navodi kako je »na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine u Republici Srbiji u periodu od 1991. do 1995. godine provedena kampanja zastrašivanja i pritisaka na hrvatske civile, s ciljem da se ise le iz svojih kuća i napuste Srbiju. Kampanja, čiji se intenzitet mijenjao i dostizao vrhunce u drugoj polovini 1991. godine, od proljeća do jeseni 1992. i u ljeto 1995. godine, rezultirala je protjerivanjem nekoliko desetaka tisuća Hrvata iz Vojvodine. Nasilje nad Hrvatima u Vojvodini uključivalo je napade na privatnu imovinu i vjerske objekte, prijetnje, fizičke napade i ubojstva«.

Ipak, to nije tema u srpskim medijima. O tome se šuti, kao i o zločinima nad drugim pripadnicima manjina devedesetih godina. O tome govore tek manjinski mediji, stranke i organizacije i pojedine nevladine organizacije i vrlo rijetki političari.

Tko je više propatio?

Zašto se ovi tragični događaji prešućuju, razgovarali smo s politologom **Igorom Novakovićem**, direktorom istraživanja beogradskog Centra za međunarodne i bezbednosne poslove (ISAC fond).

»Meni se čini da rane od sukoba nisu zaliječene, a drugi je problem instrumentalizacija događanja iz 90-ih godina u dnevno-političke svrhe, što onda stvara kakofoniju koja onemogućava da se na jedna razložen način govori o takvim događajima iz prošlosti«, kaže Novaković.

On smatra kako je »problem u Srbiji, a i u svim drugim ex-jugoslavenskim državama, da postoji viktimizacija, što stvara atmosferu u kojoj glavna tema postaje pitanje čije su žrtve brojnije i tko je više propatio što onda onemogućava razgovor o tome što se stvarno dogodilo.

»Definitivno se mi nismo svikli na ratne traume, svaka strana traži pravdu za sebe a da ne preuzima odgovornost za ono što je sama činila«, kaže sugovornik.

Ipak, kada se radi o Hrvatima u Srbiji, ne radi se o »drugoj strani«, već o lojalnim građanima države u kojoj žive (ili su živjeli), čiji je jedini grijeh bio što pripadaju hrvatskom narodu. Na pitanje zašto se o ovoj temi ne govori i treba li se o tome više govoriti u javnosti, Novaković kaže:

»Jako je bitno u kontekstu ratova u bivšoj Jugoslaviji da svaka strana prizna žrtve onog drugog, ali budući u ovom slučaju govorimo o građanima jedne države bitno je da ako je bio i samo jedan građanin koji je trpio nepravdu i nasilje, da se to prizna. To je nužan preduvjet da se država od svih građana prihvati kao takva, kao svoja i nužan je preduvjet za pravnu državu.«

Skupiti hrabrost i priznati zločine

Postavlja se i pitanje tko treba o tome javno progovoriti i priznati da su se dogodili zločini i je li bilo sustavnog zastrašivanja i pritisaka kako bi se pripadnici hrvatske manjine iselili iz države čiji su bili lojalni građani?

»Odgovornost je na nositeljima političkih funkcija kada se govori o građanima svoje države prema kojima je izvršena nepravda. Nositelji političkih funkcija trebaju skupiti hrabrost i progovoriti o ovome, jer će time odgovoriti na molbe svojih građana koji su pretrpjeli nepravdu. Ukoliko je netko učinio nešto protiv zakona pravna država to treba procesuirati, ali ne mogu se dozvoliti organizirani izljevi bijesa prema građanima i država bi morala i retroaktivno reagirati, makar s izjavom, a bitno je i procesuirati sve zločince, bilo tko da je bio žrtva, jer je to ono što omogućava pravnu državu«, kaže Novaković.

»To samo političari mogu uraditi. I treba reći da je u redu da netko ističe i zločine i nepravdu prema pripadnicima svoga naroda, ali da bi imao pravo na to, mora priznati i zločine koji su učinjeni spram pripadnika drugih naroda u ime njegovog naroda. Priznavanje učinjenih nepravdi i zločina i procesuiranje

odgovornih je ultimativna odgovornost prema svojim građanima, jer prema Ustavu svi građani trebaju biti isti pred zakonom. Institucije trebaju reagirati i zločinci trebaju biti procesuirani.«

Osim toga, smatra on, bitna je uloga i elite u širem smislu koja je odgovorna za mijenjanje dominantnih narativa o događanjima iz prošlosti u društvu.

»Elita je ta koja je odgovorna da narativ koji odgovara istini implementira u širi javni diskurs i u obavezne školske programe, udžbenike. Ovaj proces i dalje traje. Zahtjev prema eliti u širem smislu kao i političarima je dakle da snažno reagiraju i da se ne manipulira takvim događajima iz prošlosti, a na žalost događajima iz 90-ih i danas se manipulira u dnevno-političke svrhe, bez obzira jesu li stranke na vlasti ili u oporbi. Političkim elitama je lakše da prebace krivicu na nekog drugog i da time manipuliraju. Neke stranke, kao što je Srpska radikalna stranka, čak zloupotrebljavaju događaje u Hrtkovcima iz devedesetih što je eklatantan primjer ruganja žrtvama.«

Koliko je suočavanje s prošlošću i priznavanje nevinih žrtava težak, bolan i dugotrajan proces govori i primjer međusobnog priznavanja žrtava između Mađarske i Srbije iz II. svjetskog rata, a koji se dogodio nakon skoro sedam desetljeća od počinjenih zločina.

»Žrtve su priznate i na jednoj i drugoj strani, ali je i dalje pitanje jesu li rane zaliječene do kraja. Naime, kada se pomirenje desi na političkoj ravni, stari narativi i dalje ostaju tu, a čak i oni političari koji iniciraju pomirenje nisu ne-imuni na ponovnu instrumentalizaciju bolnih pitanja iz prošlosti«, kaže Novaković.

J. D.

28. obljetnica progona mještana hrvatske nacionalnosti iz Hrtkovaca –
sinonimu protjerivanja Hrvata iz Srijema

I dalje šutnja s obje strane

»Jasno mi je da vlasti u Srbiji sve čine da se istina o stradanju Hrvata u Srbiji 1990-ih godina ne sazna, s obzirom na to da je za ta stradanja odgovoran režim Slobodana Miloševića, a budući da su mediji uglavnom pod kontrolom državnih vlasti o tome ne smiju pisati. Poneki čimbenici civilnog društva kao što su Fond za humanitarno pravo iz Beograda i Vojvođanski građanski centar iz Novog Sada pokušavaju upoznati srpsku javnost o zločinima nad Hrvatima u Vojvodini, ali u toj aktivnosti nailaze na velike probleme, prijetnje pa i fizičke napade od onih koji ne žele da se ta istina dozna. Mene više brine šutnja hrvatskih vlasti i medija«, kaže Mato Jurić

Navršilo se 28 godina od kako je u Hrtkovcima čitanjem imena mještana hrvatske nacionalnosti počeo njihov progon iz tog srijemskog mjesta. Podsjećanja radi, 6. svibnja 1992. godine održan je miting na kojem je **Vojislav Šešelj** pročitao imena sedamnaestero mjesnih Hrvata kojima je javno poručeno da se moraju iseliti, jer će u protivnom biti protjerani. Zbog podstrekavanja progona Hrvata u selu Hrtkovci 1992. godine, Međunarodni sud u Haagu je pravosnažno osudio Vojislava Šešelja na deset godina zatvora. Apelacijsko vijeće sudskog Mehanizma zaključilo je da je Šešelj govorom koji je u tom selu održao 6. svibnja 1992. godine potakao progon, deportaciju i prisilno premještanje Hrvata iz Hrtkovaca. Mehanizam za međunarodne kaznene sudove, pravni nasljednik Haškog tribunala, pravosnažno je osudio Vojislava Šešelja na deset godina zatvora zbog poticanja i počinjenja progona Hrvata u selu Hrtkovci 1992. godine. Kako je pisalo u optužnici haškog tužiteljstva, nakon Šešeljevog govora u Hrtkovcima je počela kampanja etničkog protjerivanja usmjerena protiv nesrba, naročito Hrvata. S obzirom na to da je lider radikala u pritvoru proveo skoro 12 godina, žalbeno vijeće MMKS-a je konstatiralo da je Šešelj kaznu već odslužio. U svim drugim aspektima odbačena je žalba tužitelja na prvostupanjsku presudu kojom je Šešelj 31. ožujka 2016. godine oslobođen za zločine nad nesrpskim stanovništvom u Hrvatskoj, Vojvodini i Bosni i Hercegovini od 1991. do 1993. godine. Međunarodni sud pravde u Haagu, odnosno Žalbeno vijeće Međunarodnog rezidualnog mehanizma za međunarodne kaznene sudove donijelo je 11. travnja 2018. drugostupanjsku, pravomoćnu presudu kojom je Vojislav Šešelj proglašen krivim za ratni zločin protjerivanja Hrvata iz vojvođanskog sela Hrtkovci, odnosno za točku optužnice koja se odnosi na »poticanje progona, deportacije, prisilno premještanje Hrvata 1992. iz sela Hrtkovci kao i zločine protiv čovječnosti«.

»Povratak na mjesto zločina«

Po popisu stanovništva iz 1981. godine Hrvati su činili 41,3 posto stanovništva, Mađari 19,4, a Srbi 17,2 posto stanovništva Hrtkovaca. Prema podacima nevladinih organizacija, početkom 90-ih godina oko 450 obitelji je bilo primorano napustiti svoje kuće i odseliti se u Hrvatsku. Haški tribunal je na suđenju priložio listu od 722 imena Hrvata protjeranih iz ovog sela. Prošle godine u Hrtkovcima održan je deseti kongres Srpske radikalne stranke na kome je Vojislav Šešelj ponovno izabran za predsjednika stranke. Kongres je održan u njegovoj kući u Hrtkovcima, mjestu u kome je prema pravosnažnoj presudi u Haagu počinio ratni zločin primoravanja lokalnih Hrvata na iseljavanje. Iako su pojedine političke stranke i građanske organizacije građanskog društva tražile zabranu skupa, on nije bio zabranjen. Šešeljev skup u Hrtkovcima tada je osudila i predsjednica Hrvatske **Kolinda Grabar-Kitarović** i uputila kritiku Srbiji navodeći da je »poražavajuće što srpska država u 2019. godini dopušta skup istih tih ljudi u Hrtkovcima, simbolu stradanja Hrvata Vojvodine«, te da je »izrugivanje žrtvama na mjestu zločina civilizacijski poraz za jedno društvo, neprihvatljiv povijesni revizionizam i rehabilitacija politike kojoj nema mjesta u suvremenoj Europi«. Demokratski savez Hrvata u Vojvodini zatražio je od državnih institucija zabranu održavanja Otadžbinskog kongresa SRS-a, ističući u tadašnjem priopćenju da održavanje kongresa u Hrtkovcima smatraju »ne samo kao političku

provokaciju, nego kao neopustivo djelovanje, koje bi mjerodavna tijela Republike Srbije trebala zabraniti«.

»Sindrom Hrtkovaca«

Svake godine na obljetnicu od održanog mitinga u Hrtkovcima Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, sa sjedištem u Zagrebu, podsjeća javnost na tadašnje događaje, uključujući i miting Srpske radikalne stranke 6. svibnja 1992. godine kada je u prisutnosti Vojislava Šešelja »ozvaničeno« protjerivanje građana hrvatske nacionalnosti, pa se često taj događaj kolokvijalno naziva »sindrom Hrtkovaca«.

»U srijedu, 16. lipnja 1992., dakle samo mjesec dana nakon Šešeljevog huškačkog govora, na drvenom električnom stupu ispred crkve u Hrtkovcima, na visini od oko dva i pol metra, tako da ga nitko ne može dohvatiti, osvanuo je prijeteći plakat. Na papiru bijele boje, veličine uobičajene za pisači stroj, crvenim je flomasterom i dosta urednim rukopisom, latiničnim velikim slovima bilo napisano: 'Hrvati! Ako se do ponoći ne iselite bićete svi poklani!', a u potpisu je pisalo 'Srpski četnički pokret i Crna ruka'. Dakle, bilo je to vrijeme zastrašivanja smrću, batinanja, prijetnji telefonima, Hrvati su nazivani ustašama, inscenirane su tuče mladića koji su došli i starosjedilaca koji su rođeni u Hrtkovcima, maltretiran je tadašnji župnik crkve sv. Klementa u Hrtkovcima **Nikola Kraljević**, a mještаниn **Mijat Štefanac** (u Hrtkovcima poznatiji pod nadimkom **Piršić**) pronađen je mrtav u ataru između Hrtkovaca i Nikinaca. Sve je to rezultiralo iseljenjem oko 600 hrtkovačkih obitelji, od čega je samo u mjesec dana 1992. godine iz Hrtkovaca odselilo oko 300, od ukupno 480 obitelji iseljenih 1991. i 1992. godine. Ludilo je išlo toliko daleko da je promijenjen i naziv sela, pa su se Hrtkovci nekoliko godina zvali Srbislavci. Premda su Hrtkovci postali sinonim protjerivanja Hrvata iz Srijema, ovaj scenarij etničkog protjerivanja provodio se u cijelom Srijemu. Primjerice, u Kukujevcima je tijekom ratnih devedesetih od dvije tisuće pripadnika hrvatske nacionalne zajednice ostalo živjeti samo njih petnaestak, a rezultat te nacionalističke politike je 25 brutalno ubijenih Hrvata i progonstvo oko 40.000 Hrvata iz Srijema«, navodi predsjednik Udruge protjeranih Hrvata Srijema, Bačke i Banata **Mato Jurić**, dodajući da su presudom Vojislava Šešelja osjetili djelomičnu zadovoljštinu, jer je Šešelj, kako ističe, »pravomoćno proglašen ratnim zločincem, odnosno prvi je osuđen za ratni zločin počinjen na tlu Srbije u kojoj nije bilo ratnih događanja, i to protiv lojalnih građana koji nisu bili ni u kakvoj pobuni ili otporu, velika nepravda je što nije osuđen i za brojna druga (ne)djela koja su počinjena u Vojvodini po istoj metodi kao što je to bilo i u Hrtkovcima«.

Šutnja i matične države

Također dodaje da je nepravедno što Haški sud nije želio utvrditi postojanje udruženog zločina protiv Hrvata u Vojvodini, jer je Šešelj bio samo dio tog udruženja i provodio službenu politiku tadašnje vlasti Srbije na čelu sa **Slobodanom Miloševićem**, kao i što glavni akteri tih zločina, uz Miloševića i vrh JNA (**Veljko Kadijević**, **Blagoje Adžić** i drugi) nisu odgovarali za te zločine:

»Jasno mi je da vlasti u Srbiji sve čine da se istina o stradanju Hrvata u Srbiji 1990-ih godina ne sazna, s obzirom na to da je za ta stradanja odgovoran režim Slobodana Miloševića, a budući da su mediji uglavnom pod kontrolom državnih vlasti o tome ne

smiju pisati. Poneki čimbenici civilnog društva kao što su Fond za humanitarno pravo iz Beograda i Vojvođanski građanski centar iz Novog Sada pokušavaju upoznati srpsku javnost o zločinima nad Hrvatima u Vojvodini, ali u toj aktivnosti nailaze na velike probleme, prijetnje pa i fizičke napade od onih koji ne žele da se ta istina dozna. Mene više brine šutnja hrvatskih vlasti i medija. Prvih godina našeg progonstva hrvatske vlasti jasno su međunarodnoj javnosti predočavale činjenice da se nad Hrvatima u Srbiji vrši zločin, a i mediji su na tu činjenicu u to vrijeme često upozoravali. Nažalost, već preko dvadeset godina hrvatske vlasti ništa ne poduzimaju da se utvrde činjenice o zločinima nad Hrvatima 1990-ih godina, da se pronađu naredbodavci i izvršitelji tih djela i da za to snose odgovornost. Hrvatskim medijima ova tema ili nije dovoljno zanimljiva ili je nešto drugo posrijedi, pa ni hrvatska javnost nije upoznata s ovim događanjima», ističe Jurić, dodajući da će njihova zajednica i ubuduće ukazivati na zločine nad Hrvatima u Vojvodini na sve dostupne načine, a prije svega pisanom riječju:

»Mogu najaviti da će uskoro izaći iz tiska vrlo značajna knjiga jednog od osnivača naše zajednice **Zlatka Pintera**, u kojoj će iznijeti mnoge još neobjavljene dokumente i činjenice o zločinima nad Hrvatima u Srbiji, o pripremama i izvršenjima tih zločina«, kaže on.

Da se ne zaboravi

Stranice kronike *Kako je umirao moj narod*, autora **Marka Kljajića**, koja je tiskana 1996. godine, osim obilja podataka o spomenicima duhovne, vjerske i materijalne kulture Hrvata u Srijemu svjedoči i o njihovom nestajanju s njihovih vijekovnih obitavališta od Kukujevaca i Gibarca do Golubinaca, Slankamena, Hrtkovaca i Zemuna. Knjiga je, kako je okarakterizirao autor, slika koja riječju, fotografijom i dokumentima govori o stradanju hrvatskoga naroda u Srijemu te njegov doprinos o istini o progonu Hrvata iz istočnoga Srijema.

»U toj knjizi sam dokumentarno i novinarski napravio jedan prikaz stanja za vrijeme režima Slobodana Miloševića i stradanja hrvatskog naroda na području istočnoga Srijema od 1990. do 1996. godine. U ovo vrijeme opće pandemije imao sam dovoljno vremena s obzirom na to da su i mene zakačile odredbe o kretanju, pa sam za to vrijeme uspio napraviti ponovno prikaz stradanja moga naroda u istočnom Srijemu i obraditi temu 'Hrtkovački sindrom'. Ovih dana će ići u tisak knjiga s istim podnaslovom s dodatkom *Antimemoari kako je umirao moj narod*. S obzirom na to da se radi o ponovljenom, popravljenom i dopunjenom izdanju, ići će u tri toma. Prva knjiga govori o stradanju Hrvata u Srijemu za vrijeme Miloševićevog režima. Ona će malo biti dopunjena nekim

dokumentima i novinarskim prikazima koje u ono vrijeme nisam imao pri ruci i zato će knjiga biti nešto opširnija. Isto tako u tom prvom broju ovoga izdanja *Kako je umirao moj narod antimemoari*, dodao sam jedno novo poglavlje pod nazivom *Suočavanje s prošlošću*. U pojedinim poglavljima, govoreći o župama koje su stradale za vrijeme 90-ih godina, dodao sam stradanje Hrvata u istočnom Srijemu za vrijeme režima **Josipa Broza Tita**. Ta poglavlja se odnose na stradanje Hrvata u istočnom Srijemu: Petrovaradinu, Kukujevcima, Maradiku, Surčinu, Beški i drugim mjestima gdje je živjelo većinsko hrvatsko stanovništvo. Također sam dodao stradanje Hrvata od 1944. godine, koje sam nazvao *1944. godina crnih marama i poslije*. Uspio sam iz Povijesnog arhiva Beograd izvući neke materijale kako bi se govorilo i o tome razdoblju, odnosno o suočavanju s prošlošću koja ulazi u to vrijeme prije 1990. godine. Nadam se, ako ne do kraja svibnja, da će knjiga u lipnju ugledati svjetlo dana«, ističe Kljajić.

Doprinos o istini progona

Kako navodi, stječe se dojam da nakon 28 godina obje države šute o »Hrtkovačkom sindromu«.

»Žalosno je to što se ima osjećaj da se o tome šuti. Mogao bih reći da se i meni tako čini. Nema postavljanja pitanja od Hrvatske po pitanju Hrtkovaca niti se kod nas koji nešto o tome znamo i koji smo to proživjeli, dolazi s tim pitanjem iz matične države. Srbiji je u interesu da se o tome šuti i da se ne priča o zločinima koji su počinjeni za vrijeme režima Slobodana Miloševića, koji je na koncu i procesuiran u Haag zbog drugih ali i ovih zločina počinjenih na području zemlje koja nije bila u ratu, a iz koje je prognano oko 30.000 lojalnih državljana hrvatske nacionalnosti. Moj doprinos o istini o progonu Hrvata iz istočnoga Srijema je ova knjiga koju sam se potrudio uraditi i baš i s tom nakanom, da se ne zaboravi. S tim što će ta knjiga s dopunom, podsjetiti javnost na zločine koji su počinjeni nad Hrvatima i koji su bili još strašniji za vrijeme Josipa Broza Tita. Ovo što je 90-ih godina urađeno je samo nastavak one politike koju je na najmonstruozniji način provodio Josip Broz Tito, a o tome se nije smjelo govoriti. Državama u kojima smo živjeli za vrijeme stare Jugoslavije nije bilo u interesu da se govori o tada počinjenim zločinima nad hrvatskim narodom, ne samo u istočnom Srijemu. Zato sam htio da se u ovom sad ponovljenom i dopunjenom izdanju progovori i o tome ne bih li nekoga potaknuo da se na jedan studiozniji način pozabavi tom temom. Istočni Srijem nije zatrt s Hrvatima 90-ih godina, nego je to počelo 1918. godinom, s Kraljevinom SHS, zatim je nastavljeno, ali je najtragičnije stradanje Hrvata bilo u vrijeme vlasti Josipa Broza Tita«, zaključuje Kljajić.

S. D.

Zagrebački samit

Potpura proširenju, ali bez konkretnih datuma

»**O**vo je bio samit o proširenju, iako nekim zemljama ta riječ ne sjeda najbolje«, rekao je u srijedu hrvatski premijer **Andrej Plenković** po završetku Zagrebačkog samita, održanom 6. svibnja, i istaknuo da je zapadnom Balkanu poslana poruka da ih se nije zaboravilo, usprkos zdravstvenoj krizi.

Virtualni samit

»Tu smo. Uz vas smo. Nismo vas zaboravili. Nismo samo fokusirani na svoju javnozdravstvenu situaciju, na vlastiti gospodarski i socijalni oporavak nakon krize koja je pogodila sve«, glavna je poruka zemljama jugoistočne Europe, istaknuo je premijer zemlje predsjedateljice Vijećem EU-a.

Virtualni samit održan je umjesto fizičkog, koji je bio predviđen 6. i 7. svibnja u Zagrebu.

Zagrebačku deklaraciju prihvatilo je 27 članica EU-a, te makedonski premijer **Oliver Spasovski**, albanski premijer **Edi Rama**, predsjednik Predsjedništva BiH **Šefik Džaferović**, crnogorski predsjednik **Milo Đukanović**, srbijanski predsjednik **Aleksandar Vučić** i kosovski predsjednik **Hashim Tači**.

U tekstu se nigdje ne spominje izraz proširenje, ali premijer Plenković kaže da »ovo u biti jest samit o proširenju, osobito u svjetlu političke odluke prije dva mjeseca o otvaranju pregovora s još dvije zemlje, dvije već pregovaraju nekoliko godina, a dvije bi to htjele u budućnosti«.

No, konkretan datum novog proširenja Europske unije »nije realno očekivati«, kaže Plenković.

Pregovore s EU-om već godinama vode Srbija te Crna Gora. Sjeverna Makedonija i Albanija dobile su zeleno svjetlo za početak pregovora, ali ne i konkretan datum.

Bosna i Hercegovina je potencijalni kandidat za članstvo, a Kosovo, osim što ga ne priznaje pet članica EU-a, još trebaju vize za ulazak u EU.

DSHV: Važnost manjina i regija

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini pomno je ispratio ovaj događaj, navodi se u priopćenju kojeg potpisuje predsjednik stranke **Tomislav Žigmanov**.

»Spomenuti događaj, u ovo vrijeme socio-političkih nesigurnosti i izazova te s obzirom na događanja na europskoj političkoj sceni, predstavlja važno mjesto orijentacije za budućnost kako država zapadnog Balkana, među kojima i Republike Srbije, tako i same Europske unije. U tom smislu, i DSHV, koji je od svog osnutka proeuropski orijentirana politička opcija, u naznačenim procesima prepoznaje svoju odgovornost i obvezu. Prepoznavamo pozitivno značenje Zagrebačkog samita s obzirom na njegovu ulogu u povezivanju snaga u borbi protiv koronavirusa, koji

ostavlja snažne negativne posljedice na gospodarski i politički život u cijelome svijetu. Ujedno, konstatiramo kako prateća destabilizacija ponovno služi za manipulaciju populističkim euroskeptičnim grupacijama. EU, s druge strane, ovim samitom opetovano je sebe potvrdila kroz afirmaciju bitnih odrednica svoje opstojnosti: dijaloga, pluralnosti i demokratskih vrijednosti. Iste smatramo odrednicama vlastitog političkog djelovanja i to u društvenom prostoru koji znade svjedočiti i manjkavosti navedenog. Usvajanje Deklaracije na Zagrebačkom samitu posvjedočilo je kako Unija ostaje čvrsto na svojim temeljnim stajalištima, posebice kada je u pitanju solidarnost. Iznimno nam je važna činjenica, kao manjinskoj zajednici u Republici Srbiji koja sebe prepoznaje kao dionika euro-integracija, da se, zajedno s pitanjima dobroga upravljanja, jačanja demokratizacije i vladavine prava, i manjinsko pitanje decidirano naglašava kao važan segment sveukupnih integracijskih procesa. U tom smislu, držimo da su i lideri država članica i kandidatkinja još jednom potvrdili svoju opredijeljenost o važnosti koncepta manjina kao mostovima međusobne suradnje a ne razdora. Ističemo kako to razumijemo kao ne uvijek ostvareni cilj već prije kao smjer kretanja, napose kada je riječ o državama zapadnog Balkana. Još uvijek smo svjedoci mnogih izazova i u Republici Srbiji, čija demokracija nije do kraja konsolidirana te se susrećemo s mnoštvom tranzicijskih prepreka. U takvom društvenom ambijentu, u situacijama s nerealnim isticanjima demokratskih dosega i deficitima u području vladavine prava i manjinskih politika, život hrvatskih institucija znade ovisiti o političkoj hirovitosti. Samit, u tom smislu, predstavlja ogledni primjer za europske prakse odlučnih akcija i kontinuiranih aktivnosti glede ravnomjernog sudjelovanja u procesima donošenja odluka, ravnopravnosti u svim segmentima društva, snažne multikulturalne politike, vladavinu prava te jačanje kapaciteta za toleranciju, s ciljem osiguranja jednakosti svih građana određene države. Posebno ističemo i to kako EU ustrajava na konceptu regija u kojemu su odnosi među državama razvijeni, a otvorena pitanja, posebice ona iz prošlosti, u velikoj mjeri riješena te postoje jasne strategije suradnje. Hrvatska zajednica u Republici Srbiji posebno je ponosna na razinu profesionalnosti i posvećenosti odgovornih državnih institucija u Republici Hrvatskoj na pripravi i realizaciji Zagrebačkog samita. Štoviše, angažman hrvatskog premijera Andreja Plenkovića i njegove Vlade pokazali su da Hrvatska, i u vrijeme svojih velikih unutarnjih izazova zbog koronavirusa i nedavnog potresa u Zagrebu, ostaje važan regionalni čimbenik, koji je spreman na svaku vrstu suradnje sa svojim susjedima. U tom smislu, hrvatska zajednica, koja će i nadalje ostati posvećena svojim aktivnostima promoviranja i podupiranja eurointegracijskog procesa Republike Srbije, očekuje da će isti, uz podršku Republike Hrvatske, imati za posljedicu poboljšanje vlastitog društvenog položaja«, stoji u priopćenju.

J. D.

Ivan Guban, predsjednik Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj

Bunjevačko pitanje stiglo i do Baje

Intervju vodila: Zlata Vasiljević

Hrvatska zajednica u Srbiji dugo je suočena s negiranjem bunjevačke pripadnosti hrvatskom narodu. Bunjevci su u Srbiji priznati kao nacionalna zajednica, a »bunjevačko pitanje«, osim identitetskog, često je i političko pitanje. U susjednoj Mađarskoj Bunjevci nehrvati nisu priznati kao nacionalna zajednica, ali se i u Mađarskoj dešavaju pokušaji aktualiziranja »bunjevačkog pitanja«. Posljednji u nizu desili su se nedavno, što je i bio povod za reagiranje Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj. To je i razlog našeg razgovora s predsjednikom Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj **Ivanom Gubanom**.

HR Na izvanrednoj sjednici HDS-a polovinom ožujka točka dnevnog reda bilo je i »bunjevačko pitanje«, a nakon rasprave usvojena je »Deklaracija Hrvatske državne samouprave o nacionalnoj pripadnosti Bunjevaca u Mađarskoj«. Što je bio povod da se rasprava o »bunjevačkom pitanju« nađe na dnevnom redu i kao posljedica te rasprave usvoji Deklaracija?

Nakon zatišja od nekoliko godina, posljednjih mjeseci u mađarskom dijelu Bačke ponovo je aktualno takozvano bunjevačko pitanje. Tenzije su prilično porasle za vrijeme organiziranja *Maškara* u Baji. Počeli su verbalni napadi na članove hrvatskih samouprava u Bačkoj, na intelektualce, pripadnike hrvatske zajednice. Objavljuju se uznemirujući tekstovi na raznim društvenim mrežama koji često spadaju u kategoriju govora mržnje, te su stoga zastupnici bunjevačkog podrijetla u Hrvatskoj državnoj samoupravi predložili da se o tom problemu očituje i Skupština, te da dr. **Dinko Šokčević**, također Bunjevac iz Baje, pripremi materijal za raspravu.

HR Bunjevci koji žive u bačkom dijelu Mađarske jesu pripadnici hrvatskog naroda, potvrđeno je ponovno ovom Deklaracijom. S druge strane, može li se reći da onaj dio Bunjevaca koji negira svoje hrvatstvo osporava i hrvatske kulturne institucije, hrvatsku samoupravu u tom dijelu Mađarske?

Zanimljivo da je jedan dio tih ljudi, koji negiraju pripadnost hrvatskom narodu, baš najglasniji i najaktivniji; pojedinci i ne govore hrvatski odnosno »bunjevački« i stoga i nemaju nikakve kontakte s hrvatskim samoupravama, društvima, dok drugi redovito posjećuju naše priredbe, odlaze na kulturne manifestacije, što je i razumljivo jer na tim priredbama mogu uživati u bunjevačkim običajima, kulturi... Dakle, u onome za što se i oni zalažu.

HR Bunjevačko pitanje u Srbiji aktualno je od početka 90-ih godina, uz potporu službene državne politike. Može li se možda govoriti o tome da su pokušaji odvajanja dijela Bunje-

vaca u Mađarskoj na neki način inspirirani situacijom u srbijskom dijelu Bačke?

Naravno, situacija u Srbiji djeluje inspirativno na pojedince u Mađarskoj. Primjećuje se ideološka a vjerojatno i financijska pomoć koja dolazi iz Srbije. Pokušaja odvajanja ima dosta, i to na razne načine: od širenja propagandnog materijala i raznih knjiga, često i na ćirilici, obilazaka škola s udžbenicima na »bunjevačkom jeziku«, do organiziranja skupova na kojima se šire njihova razmišljanja. Ti pokušaji odvajanja su bili bezuspješni i do sada kod ogromne većine Bunjevaca u Mađarskoj, a uvjeren sam da će i daljnji pokušaji razdvajanja Hrvata biti osuđeni na neuspjeh.

HR Je li bilo pokušaja povezivanja bunjevačkih (nehrvatskih) udruga iz Bačke s udrugama iz Mađarske, pokušaja organiziranja zajedničkih programa, razmjene gostovanja i je li to prepoznato kao pokušaj odvajanja Bunjevaca od hrvatske manjinske zajednice u Mađarskoj?

Za isključivo bunjevačka društva, čiji članovi negiraju svoje hrvatstvo, ja baš i ne znam. U Mađarskoj su to više pojedinci koji surađuju s nehrvatskim udrugama, društvenim djelatnicima i političarima iz Srbije. Čujemo i o posjetima čelnika Bunjevaca ili bunjevačkih udruga iz Srbije. Čak su organizirani i zajednički programi, što u Mađarskoj što u Srbiji. No, to su ipak marginalne priredbe s manjim brojem posjetitelja, jer su ljudi u Bačkoj povezani s hrvatskim samoupravama i društvima.

HR Mađarska nije priznala Bunjevce kao manjinsku zajednicu. Službena državna politika u tom dijelu nije se mijenjala. Je li »bunjevačko pitanje« dobilo takve razmjere da se može očekivati i inicijativa onih koji negiraju pripadnost hrvatskom narodu ka službenoj Budimpešti da promijeni svoj stav o Bunjevcima?

Po mađarskom zakonu za takvu inicijativu potrebno je prikupiti 1.000 potpisa. U dva navrata je priznanje Bunjevaca kao samostalne manjine već bila tema u mađarskom parlamentu, no u oba je slučaja ogromnom većinom taj zahtjev odbijen. Mogućnost da se ponovo pokrene inicijativa postoji i nadalje, no ja ne vidim razloge da se stav mađarske politike i Mađarske akademije znanosti promijeni po tom pogledu.

HR Povijest, etnologija, običaji, tradicija nedvosmisleni su dokazi da su Bunjevci dio hrvatskog naroda. Koliko Hrvatska državna samouprava kroz organiziranje raznih skupova, znanstvene radove, suradnju s institucijama i znanstvenicima iz Hrvatske pokušava argumentirano pokazati

da inzistiranje na autohtonim Bunjevcima nema znanstveno utemeljenje?

Nažalost, ljude se često manipulira. Pokušava im se sugerirati da ako se izjasne kao Hrvati time negiraju svoje bunjevačko podrijetlo. Upravo zato pokušavamo objasniti našim sunarodnjacima da se ne moraju »odreći« svojih korijena. Na raznim skupovima smo predstavili povijesne, kulturološke činjenice koje dokazuju podrijetlo Bunjevaca, no zajedno s hrvatskim samoupravama, institucijama i nevladinim udrugama morat ćemo još više raditi na osvješćivanju i informiranju naših ljudi.

Postoji li u tom dijelu suradnja s hrvatskim institucijama u Srbiji?

I do sada smo imali zajedničke projekte, priredbe a suradnju bismo voljeli u budućnosti intenzivirati. Zvali smo redovito znanstvenike, intelektualce, kulturne djelatnike iz Srbije u naša sela, organizirali razne programe, tribine na kojima je predstavljena povijesna i kulturološka pozadina podrijetla Bunjevaca, a to kanimo i ubuduće.

Koliko danas broji hrvatska nacionalna zajednica u Mađarskoj i kojim subetničkim skupinama pripadaju Hrvati u Mađarskoj?

Najčešće baratamo brojkom od pedeset tisuća. Hrvatska zajednica u Mađarskoj je jako heterogena. Pripadnici smo raznih hrvatskih subetničkih skupina. U Bačkoj, osim Bunjevaca, žive i Šokci, te Raci. U Baranji također Šokci i Hrvati Bošnjaci, a značajan je broj i podravskih i pomurskih Hrvata, te na sjeverozapadu zemlje gradišćanskih Hrvata.

Za razliku od Srbije, u Mađarskoj je Hrvatska samouprava organizirana na razini regionalnih i lokalnih samouprava. Kako su podijeljene nadležnosti, financiranje?

Hrvati u Mađarskoj su politički organizirani na sve tri razine samopravnog sustava. Imamo 116 mjesnih hrvatskih samouprava, glavnogradsku i šest županijskih samouprava te najviše političko tijelo: Hrvatsku državnu samoupravu. Sve samouprave djeluju samostalno u skladu sa zakonom, prema svojim zacrtanim ciljevima, što financiraju iz svog zakonom zagarantiranog proračuna koji osigurava državni proračun Mađarske.

Što su dobre, a što loše strane takvog načina organiziranja manjinske samouprave?

Iskreno, baš i ne vidim lošu stranu manjinskog samopravnog sustava. Hrvatski političari i društveni djelatnici u Mađarskoj su dugo godina težili tome da se izgradi sustav koji je danas na snazi, kada Hrvati mogu biti akteri društvenopolitičkog života Mađarske. Zahvaljujući tomu imamo pravo izgraditi kulturnu autonomiju, svoj školski sustav, utemeljiti i održavati institucije, organizirati svoj medijski prostor. Za sve te djelatnosti su novčana sredstva osigurana iz državnog proračuna Mađarske.

S kojim izazovima je danas suočena hrvatska zajednica u Mađarskoj?

Osim asimilacije, koja je vjerojatno prisutna kod svih manjinskih zajednica u svijetu, u nas je najveći problem iseljavanje iz tradicionalno hrvatskih naselja. Hrvati su stoljećima živjeli raštrkani uz granicu, u seoskim sredinama, koje se posljednjih desetak godina drastično mijenjaju. S jedne strane, zbog blizine austrijske granice i povoljnijih gospodarskih uvjeta, u tradicionalna hrvatska naselja na sjeverozapadu Mađarske doseljavaju se Mađari iz drugih krajeva zemlje, čineći većinu u nekim naseljima, i umnogome utječu na jezične, kulturne i društvene odnose u tim selima, a s druge strane, modernizacija u poljoprivredi i nedostatak radnih mjesta nažalost mlade prisiljava na iseljavanje, ili u veće gradove ili masovno u zapadnu Europu. Zbog toga sela postaju sve napuštenija, zatvaraju se škole, gubi se materinski jezik. Dok je osnovni problem gospodarske i socijalne naravi, na što mi ne možemo utjecati, gubljenje jezika i identiteta želimo zaustaviti. Pokušavamo ljude u gradovima usmjeravati prema hrvatskim školama i institucijama, te civilnim udrugama. Gubitak jezika jednak je gubitku identiteta i početak puta prema nestajanju. Stoga je strateški cilj Hrvatske državne samouprave zaustaviti ili barem usporiti taj proces i ojačati hrvatski školski sustav u Mađarskoj. Smatramo da budućnost Hrvata u velikoj mjeri ovisi o obrazovanju na hrvatskom jeziku. Upravo zato smo prije godinu dana utemeljili Metodički centar, radimo na kompletnoj izmjeni programa nastave hrvatskog jezika, pripremamo nove udžbenike, obnavljamo i proširujemo školske zgrade, kako bismo stvorili što bolje uvjete na polju obrazovanja.

Rezultati natječaja za medijske projekte

Potpورا i za informiranje na hrvatskom jeziku

Republički, pokrajinski i natječaji lokalnih samouprava izvor su financiranja i za medijske projekte na jezicima nacionalnih manjina, pa tako i za one na hrvatskom jeziku. Nedavno su objavljeni rezultati nekoliko značajnijih natječaja u ovom području, a namijenjenih za sufinanciranje proizvodnje medijskih sadržaja u ovoj, 2020. godini.

Na natječaju Ministarstva kulture i informiranja za sufinanciranje medijskih projekata na jezicima nacionalnih manjina, kada je riječ o hrvatskom jeziku, sredstva su dobila tri projekta: »E, lipo je kad dojdeš kudgoda, pa tamo imadeš svojega« Poduzeća za proizvodnju RTV programa TV Apatin (700.000 dinara); »Hrvati u Vojvodini u povijesti i sadašnjosti« Radija Breg iz Titela (550.000 dinara) te radijski program na hrvatskom jeziku *Valovi*

projekte na hrvatskom izdvojeno je ukupno 780.000 dinara, a sredstva su dobili: Hrvatska nezavisna lista iz Subotice, odnosno *Hrvatske novine* – vijesti za projekt »Medijsko praćenje kulturnih manifestacija hrvatske nacionalne manjine u AP Vojvodini« (150.000 dinara); Udruženje banatskih Hrvata za projekt stranice na hrvatskom jeziku *Glas Banata* u listu *Zrenjanin* (100.000 dinara); Hrvatsko kulturno društvo *Vladimir Nazor* iz Stanišića za radijsku emisiju *Glas Hrvata* na somborskom Radiju *Fortuna* (100.000 dinara); Udruženje novinara *Cro info* iz Subotice za *Vijesti danas* – internet sadržaji (150.000 dinara); HUN *Cro-news* iz Subotice za radijski program *Hrvatski kutak* (150.000 dinara) te Radio Marija Subotica za projekt »Radio Marija – golubica mira« (130.000 dinara).

kulture s kojim je aplicirala Hrvatska udruga novinara *Cro-news* iz Subotice (400.000 dinara). Ukupni iznos sredstava izdvojen za ova tri projekta je 1,65 milijuna dinara. Inače, natječajem resornog Ministarstva raspodijeljeno je ukupno 40 milijuna dinara za ukupno 80 projekata.

Na natječaju Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama medijskim projektima dodijeljeno je blizu 50 milijuna dinara, od čega je za projekte na jezicima nacionalnih manjina opredijeljeno 6,2 milijuna. Za

i hrvatskom jeziku«. Subotičkim natječajem ukupno je izdvojeno blizu 40 milijuna dinara za 42 medijska projekta.

Ranije u ožujku, na natječaju Grada Sombora za medije, a glede informiranja na hrvatskom jeziku, sredstva je dobilo HKD *Vladimir Nazor* iz Stanišića za radijsku emisiju *Glas Hrvata*, koja se emitira na Radio *Fortuni* (145.000 dinara). Na somborskom natječaju, sredstva u ukupnom iznosu od 16 milijuna dinara, dodijeljena su za 23 projekta.

Na natječaju Grada Subotice za medije, koji podrazumijeva i projekte na jezicima nacionalnih manjina, od podnositelja s hrvatskim predznakom, sredstva su dobili: Hrvatska nezavisna lista za dva projekta »Medijsko praćenje kulturnih manifestacija hrvatske nacionalne manjine« (100.000 dinara) i »Očuvanje identiteta hrvatske nacionalne manjine« (100.000 dinara); HUN *Cro-news* za radijski program *Valovi kulture* (100.000 dinara); UN *Cro info* za *Subotica danas* – internet sadržaji na hrvatskom jeziku (100.000 dinara). Također, na subotičkom natječaju sredstva su dobili i katolički Radio Marija za projekt »Naša kršćanska baština« (100.000 dinara) kao i projekt »Višejezična Subotica« Radio Subotice (2 milijuna dinara) koji će, kako se navodi u obrazloženju projekta, biti realiziran na »mađarskom, bunjevačkom

D. B. P.

Tamara Štricki-Seg na online seminaru HSK-a

Vokalna tehnika u uvjetima socijalne distance

Hrvatski sabor kulture (HSK) organizirao je online vokalni seminar od 8. do 11. svibnja. Sudjelovalo je 140 polaznika iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Srbije. Polaznica iz Srbije bila je **Tamara Štricki-Seg**, nastavnica tradicijskog pjevanja i etnomuzikologije u Muzičkoj školi Subotica te stručna suradnica Seminara bunjevačkog stvarstva u Tavankutu. Moderatorica seminara je bila **Srdana Vrsalović**, dipl. muzikologinja i prof. povijesti glazbe, stručna suradnica za glazbenu kulturu, dok je

predavačica bila profesorica **Martina Burger**, sopranistica koja je završila studije pjevanja u Zagrebu na Muzičkoj akademiji, a kasnije se usavršavala na brojnim međunarodnim pjevačkim seminarima za klasično i barokno pjevanje.

»Seminar je bio odlično osmišljen, uz profesorino izuzetno iskustvo, znanje i umijeće prenošenja znanja o vokalnoj tehnici. Zaista je od velikog značaja za čuti i vidjeti, kako meni kao nastavniku, tako i svakome tko je član nekog zbora ili dirigent«,

kaže Tamara Štricki-Seg. »Ranije sam pohađala online seminare koje za nastavnike na veoma zanimljive i inovativne načine priprema Obrazovno-kreativni centar, ali ovakvom seminaru na kome se uživo vježba i pjeva još nisam imala priliku prisustvovati. Mnoge od vježbi već primjenjujem na svom glasu, a vjerujem da ću ih kasnije upotrebljavati u daljem radu s drugim pjevačima. Mnogo mi se dopao način na koji je seminar koncipiran u svakom smislu. Priznajmo da je velika stvar saslušati i raditi s 140 pjevača za četiri dana, dati svakome savjete u skladu s njegovim potrebama. Tehnička podrška je bila uvijek dostupna. Ovakve seminare smatram vrlo korisnim i vrlo rado bih ponovno bila sudionica ukoliko se ukaže prilika«, zaključuje ona.

I. D.

Stručni skup Čitanjem do uključenosti: produljen je rok za prijavu izlaganja

Programski i organizacijski odbor stručnog skupa *Čitanjem do uključenosti*, koji će biti održan 2. i 3. listopada 2020. u Subotici, u čitaonici Gradske knjižnice Subotica (Cara Dušana 2) u okviru *XIX. Dana hrvatske knjige i riječi – dana Balinta Vujkova* produljio je rok za prijavu izlaganja do 15. srpnja 2020. godine.

Prijave za sudjelovanje s izlaganjem šalju se na adresu izlaganja.skup.Subotica2020@gmail.com.

Povratne informacije potencijalni sudionici s izlaganjem dobit će do 1. kolovoza 2020.

Programski i organizacijski odbor pratit će preporuke svih nadležnih tijela, nacionalnih stožera civilne zaštite i drugih u vezi s mjerama zaštite širenja zaraze od koronavirusa.

O odgodi ili otkazivanju svi prijavljeni izlagači i sudionici stručnog skupa bit će pravodobno obaviješteni.

Informacije o skupu, programu i prijavi sudionika te konačni program bit će dostupni na mrežnoj stranici Zagrebačkog knjižničkog društva i mrežnim stranicama Hrvatske čitaonice, Gradske knjižnice Subotica i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Asocijacija medija na manjinskim i regionalnim jezicima

Traže pomoć Europskog parlamenta

Europska asocijacija dnevnih listova na manjinskim i regionalnim jezicima (MIDAS) zatražila je od Europskog parlamenta financijsku podršku zbog teške situacije koju je prouzrokovala pandemija koronavirusa.

Ta asocijacija podsjeća da je Vijeće Europe nedavno izdalo preporuku svim zemljama članicama da bi trebale objavljivati informacije o pandemiji koronavirusa na manjinskim jezicima, a da su tu preporuku podržali i Visoki komesar OEES-a za nacionalne manjine i specijalni izaslanik UN za manjine.

Bez obzira na to, kako se dodaje, u većini zemalja članica EU, informacije o koronavirusu nisu bile objavljivane na manjinskim jezicima koji postoje na teritorijama država. »Za mnoge Europljane manjinski mediji su jedini izvor informiranja na njihovom materinskom jeziku, ne samo u vrijeme koronavirusa. Manjinski mediji nisu samo izvori informacija, oni manjinskim zajednicama osiguravaju glas i nezaobilazan su resurs očuvanja jezika i različitosti Europe«, ističe MIDAS.

Asocijacija ukazuje da je pandemija mnoge manjinske medije dovela u veoma tešku situaciju, budući je oglašavanje činilo 30 do 40 posto prihoda medija, koje je koronavirus »gotovo potpuno zbrisao«, kao i da je distribucija otežana.

»Smanjenjem prodaje i pretplatnika neki manjinski mediji dolaze u rizik da neće preživjeti ovu situaciju«, ističe MIDAS.

Ta asocijacija, koju čini 26 manjinskih medija iz Europe, sa sjedištem u Bolzanu/južni Tirol, zatražila je potporu Europskog parlamenta, kako izravnu kroz financijsku pomoć za troškove tiskanja tako i potporu u raspodjeli proširenog proračuna namijenjenog prevladavanju problema koje je uzrokovao koronavirus.

MIDAS također ohrabruje Vijeće Europe da kroz svoje urede u zemljama članicama objavljuje informacije o aktivnostima EU vezanim za pandemiju u manjinskim medijima.

Ti oglasi, kako se dodaje, »ne bi bili samo važna financijska potpora koja osigurava opstanak manjinskih medija u Europi, nego doprinosi transparentnosti u borbi protiv koronavirusa«. »Europski parlament šalje snažnu poruku solidarnosti europskim manjinskim zajednicama«, smatra MIDAS.

»Prve reakcije nekih zastupnika Europskog parlamenta nakon sastanka ispunile su me nadom. Europski parlamentarci su razumjeli težinu situacije i očekujem da će Intergrup zastupati interese manjinskih medija u EP i pronaći način kako da na konkretnan način pomognu našim medijima«, istakla je nakon sastanka predsjednica MIDAS-a **Edita Šlezaková**.

(Beta)

Priča o snopu pruća

Vjerujem da je većini starijih čitatelja poznata narodna priča o ocu koji je imao šest sinova koji su se stalno svađali. Jednog dana, kada mu je bilo dosta stalnih rasprava, sakupio je sinove kako bi ih podučio. Uzeo je snop pruća u ruke i počeo je svaki prut, jedan po jedan lomiti, što mu je išlo sasvim jednostavno. Rekao im je: »Eto vidite kako je slab pojedinačni prut«. Onda je uzeo drugi snop pruća, koje je prethodno uvezao, i pozvao je najstarijeg i najsnažnijeg sina rekavši: »Hajde, probaj ih sada lomiti«. On se mučio i mučio kako bi ispunio očev zahtjev, ali u tome nije uspio. Onda im otac veli: »Eto vidite: kada se međusobno svađate, onda ste slabi kao pojedinačni prutić, ali ako se udružite postajete jaki kao ovaj zavezani snop«.

Ova priča je bila poznata i starim Rimljanima, jer je u doba republike snop brezovog ili brijestovog pruća, u čijoj je sredini bila uvezana sjekira, bio simbol vlasti i kojeg su u starom Rimu nosili liktori ispred visokih dostojanstvenika. Ovaj uvezani snop se zvao *fascēs* i simbolizirao je jedinstvo naroda (snopovi) i vlasti (sjekira). Početkom XX. stoljeća u Italiji je nastao pokret čiji je simbol bio *fascēs*, a svoj pokret su nazvali *fascismo* služeći se množinom od *fascēs*, *fascis*. U modernom talijanskom jeziku *fasci* ima značenje saveza. **Benito Mussolini** je svoju političku karijeru počeo kao član Talijanske partije socijalista i kao urednik partijskog lista *Avanti*. Kasnije je izbačen iz te partije i 1921. godine je osnovao Partito nazionale fascista, (PNF) što bi se moglo prevesti i kao Savezna nacionalna partija. Naziv sam po sebi ne kaže ništa o ideologiji pokreta i ciljeva. O fašizmu je napisano mnogo radova, kod nas je najobuhvatnija studija **Todora Kuljića**, umirovljenog profesora Filozofskog fakulteta u Beogradu. Prvu knjigu o fašizmu objavio je 1977., a drugo prerađeno i dopunjeno izdanje 1987. godine. U ovoj sociološko-istraživačkoj studiji bavio se i temom: »Fašizam u Jugoslaviji«.

Fašizam u Jugoslaviji

Ovo poglavlje se sastoji iz dva dijela, a u jednom dijelu se bavi i ideologijom pokreta »Zbor«, čiji vođa se danas često spominje. »Jugoslavenski narodni pokret 'Zbor' osnovan je početkom 1935. spajanjem nekoliko profašističkih organizacija i grupa. Uloga ovih organizacija sastojala se prvenstveno u stvaranju 'kadrovske jezgre' kasnijeg okupacijskog aparata, dok je u političkom životu zemlje do okupacije bio beznačajan. Zagovornik ujedinjenja je bio 'Zbor' koji je preuzeo vodeću ulogu, dok su ostali pripadnici ubrzo napustili pokret. U ovim zbivanjima najaktivniju ulogu imao je **Dimitrije Ljotić**. Ljotićev 'Zbor' je privu-

kao dio pravoslavnog svećenstva koji je u antikomunizmu ovog pokreta vidio mogućnost rušenja 'bezbožnog boljševizma'. Nacisti u Njemačkoj su pratili rad 'Zbora' i ukazivali na njega kao 'preporoditelja Jugoslavije', a osim nekih domaćih industrijalaca pokret je dobijao financijsku pomoć i od Nijemaca«, piše Kuljić.

»'Zbor' u predratnoj Jugoslaviji, nije uspio stvoriti pokret s kojim bi se mogao upustiti u parlamentarnu borbu oko vlasti

i ostvarenja fašističkog programa. 'Zboru' to neće uspjeti ni poslije okupacije kada postaje samo pomoćna trupa kvislinške pronjemačke buržoazije. 'Zbor' nije imao idejno organizirane i spremne članove, većina članova je pristupila pokretu a da ni sama nije bila načisto s idejnim ciljevima.«

Nakon okupacije 1941. godine osnovana je kvislinška vlada generala **Milana Nedića** u koju su ušli i neki Ljotićevci. Kuljić piše: »U proučavanju fašističkog pokreta u Srbiji ne treba smetnuti s uma odnos prema četništvu, kao drugoj buržoaskoj strategiji. Pokret **Draže Mihailovića** se zalagao za povratak kralja i obnovu ranije vlasti, za stvaranje Velike Srbije koja bi u okviru Jugoslavije imala potpunu prevlast. Četnici su se predstavljali kao zaštitnici svete baštine srpskog naroda od doma-

ćaćih i stranih neprijatelja. Bili su za Jugoslaviju, na centralističkoj, velikosrpskoj, a ne federalističkoj osnovi. U okviru Jugoslavije bi trebalo stvoriti etnički čistu Veliku Srbiju koja bi obuhvatala ne samo glavni dio stare Jugoslavije već i neka područja koja su pripadala njenim susjedima«. Dana 14. svibnja 2015. Viši sud u Beogradu rehabilitirao je Dražu (Dragoljuba) Mihailovića, te su mu vraćena građanska prava oduzeta 1946. godine.

Ja tebi serdaru, ti meni vojvodo

Izbori su raspisani i polako počinje predizborna kampanja, zasad preko medija, mada su se manja okupljanja ispred zgrade Skupštine već dešavala. Aktualna vladajuća struktura jasno je podijelila medije na one koji su uz nas i koji ispravno i korektno izvještavaju i one koji su protiv nas, pod utjecajem raznih tajkuna i iskrivljeno, lažno prenose vijesti. Ako oporba optuži našeg predsjednika da je diktator, kao protuoptužbu dobijaju da su Ljotićevci i fašisti. Ako članovi oporbe štrajkaju glađu i članovi vladajuće stranke će također štrajkati, naravno fer i po svim pravilima štrajka. Da se ne radi o odraslim odgovornim ljudima, pomislili bismo da su djeca. A ovo je tek početak. Da vas podsjetim: i pobjednici u II. svjetskom ratu nisu se složili, Zapadne sile slave 8. svibnja kao Dan pobjede, ovo je ujedno i praznik EU; u nekadašnjem SSSR-u (danas u Rusiji) slavio se 9. svibnja kao Dan pobjede nad fašizmom.

Snop stupova u arhitekturi

Gutanje stanja

Drugo lice

SUBOTICE

Ni pored najbolje volje nije moguće utvrditi tko je u drami oko raspodjele pomoći umirovljenicima u Subotici ispaao smiješan a tko tužan: predsjednik Saveza vojvođanskih Mađara (SVM) i predsjednik Skupštine Vojvodine **István Pásztor** ili gradonačelnik Subotice i donedavni zapovjednik Gradskog stožera za izvanredne situacije **Bogdan Laban**?

Prvi je još koncem travnja rekao kako u Subotici »nije bilo spremnosti da se u proračunu od blizu pet milijardi dinara pronađe 40 milijuna« kako bi oko 16.000 siromašnijih umirovljenika dobilo pomoć, a drugi je u ponedjeljak RTV-u *Pannon* izjavio kako pojedinim umirovljenicima paketi nisu mogli biti uručeni,

jer ih osobe zadužene za to nisu pronašle na navedenoj adresi, »ni nakon više pokušaja«! Pri tomu, Pásztor je svoju izjavu dao u vrijeme kada su subotičkim umirovljenicima čija mirovina ne prelazi 30.000 dinara rasle zazubice poslije svake vijesti o podjeli pomoći u Beogradu i drugim krajevima države dok je Laban nekoliko dana prije svoje posljednje izjave rekao kako je ista podjela u Subotici završena nakon čega su se mnogi umirovljenici javili da oni pomoć nisu dobili, odnosno da je to laž. Ima, naravno, u ovoj priči još nekoliko sitnica od kojih je najveća ona da je vrijednost robe u subotičkom paketu »daleko od onoga što je (bila) preporuka Vlade«.

Dobili u konačnici svi siromašniji umirovljenici ovu pomoć ili ju ne dobili, iskustvo nas uči da će oni i ovaj sitan nesporazum na relaciji vlast – vlast, a koji se, naravno, odvija preko njihovih leđa – preživjeti. Preživjeli su i prazne rafove u vrijeme supermega-infra-ultra inflacije početkom devedesetih, pa što ne bi preživjeli i to da – poput nesretnog djeteta za Božić – ostanu i bez poklona? Uostalom, zašto su se masovno šetali u vrijeme kada im je to izričito bilo zabranjeno i na taj način ne samo kršili zakon nego i zamajavali aktiviste koji su obijali donove do njihovih stanova, i to više puta! Preživjet će, hvala Bogu, ovu krizu – a i tome nas iskustvo uči – i zbunjeni i ubogi predstavnici vlasti. Oni najuporniji, koji do sada pomoć nisu dobili – lijepo ih je po-

zvao Laban – javit će se ovih dana u svoju mjesnu zajednicu i uz prikaz čeka, samo i to još da provjerimo, dobit će pakete koji ih tamo čekaju nakon što su im u više navrata bezuspješno bili na kućnom pragu. Preživjet će, naravno, ovaj tragikomični skeč i javnost – napose onaj dio koji u njemu nisu ni statisti, a kamoli akteri – koja, iskustvo nas tome također uči, već godinama guta i mnogo veća stanja od ovog sitnog zalogaja. Za dan-dva, možda tri, ovaj će skeč biti svaren u želucu javnosti i završit će na već poznati biološki način, ustupajući pozornost pred mnogo većim pikanterijama koju izborna kampanja obilato servira.

Što je, onda, zanimljivo u ovoj priči, koja i dok traje postaje prošlost, i to s izvjesnom nezanimljivom budućnošću? Što je uopće vrijedno pažnje jednog komentara ukoliko se složimo da će svi ključni akteri ovoga igrokaza preživjeti bez većih posljedica? Zanimljiv je, naravno, odgovor na suštinsko pitanje: tko su u njemu ključni akteri? Umirovljenici? Nee! Pa njima se sve obija o glavu. Javnost? Pa ta je u kovčegu Snjeguljice i dok oko nje bruje strojevi braće Dulton u Ulici braće Radića. Ostali su samo Pásztor i Laban. Po čemu bi oni pa mogli biti zanimljivi?

Aaaa, po tome što su oni iz iste kuće – iz vlasti! U ovom slučaju nešto poput mame i tate koji se usred zime svađaju, pa im onda dijete nazebe!

»U lokalnim samoupravama gdje je SVM imao odlučujuću ulogu to ne izgleda kao u Subotici, i to je vrsta iskustva koju treba imati u vidu«, iznio je pred javnost Pásztor anyu svoj podređeni položaj u Gradskoj kući, aludirajući na rasipnike u proračunu.

»U proteklih deset dana nadležni u lokalnoj samoupravi Subotice neprekidno su radili na tome da procijene koliki je broj umirovljenika s malim primanjima, koji nisu dobili paket pomoći koji je namijenjen za njih«, lakonski je odbrusio tata Laban, ne iznoseći pred javnost biserje u vidu podatka »a koliki je taj broj«?

Ako imate običaj čitati između redova (a oni su po pravilu zanimljiviji od izrečenog), u izjavama dvojice koalicijskih supružnika, osim neslaganja, lako su zamjetne dvije stvari: mikš kalimerovske »to je nepravda« i batastoiljkovićevske »da se ja pitam« Istvána Pásztor i tipično domaće »m'rš, ženo, što te briga« Bogdana Labana. Za dokone promatrače, pa još i sklone plečkama, već i sam ovaj poremećeni odnos dovoljno je zanimljiv za raspređanje o tome tko je, kada ostanu sami u četiri zida, navala a tko obrana, a kamoli za sofisticiranije misli poput onih tko tu koga grebe. Na račun građana. Za iste te promatrače, pa još i sklone hazardu, ostaje puno prostora za kladenje tko će iz tog poremećenog odnosa 21. lipnja izaći neviniji, odnosno čija umirovljenica crnu vunu prede: Pásztor, koji je omiljeni izvanstranački lik samog Božanskog i koji iza oštrog žice u matičnoj domovini ima još jednog Božanskog (blizanca domaćeg Božanskog) ili pak Laban, gradonačelnik iz stranke Božanskog, koji je preživio i vlastite prijetnje tuđeg čupanja grkljana i betonske cipele u temeljima nekoliko sumnjivo građenih objekata u zaštićenoj jezgri grada.

U nedostatku realnog zalogaja iz paketa, eto poslastice za umirovljenike u narednih mjesec i pol.

Z. R.

Vlasnik *Brokata* o mjerama zaštite od covid-19 u kafićima

Dezinfekcija nakon svakog gosta obvezna

»Osigurali smo sve radne dozvole i sve vrijeme dok su kafići bili zatvoreni mi smo prodavali kavu i pića za ponijeti na improviziranom šalteru ispred«, kaže Tomislav Kujundžić

Nakon što su kafići i restorani mjesec i pol dana bili zatvoreni kao mjera suzbijanja širenja virusa korona, od 4. svibnja ponovno rade. Vlasnicima je dozvoljeno otvaranje objekata uz niz mjera predostrožnosti, a kako sada izgleda sjediti u kafiću i ima li kava isti okus i nakon izvanrednog stanja provjerili smo u subotičkom *caffè-baru Brokat*.

Socijalna distanca

Na ulazu nas je dočekala dezobarijera. Otirač za dezinfekciju cipela i sprej za dezinfekciju ruku. Osim rjeđe postavljenih stolova i konobara, koji je nosio masku dok nas je usluživao, sve je ostalo bilo uobičajeno.

Ipak, kako nam kaže vlasnik *Brokata* **Tomislav Kujundžić**, ugostitelji imaju sada puno više posla. »Mjere dezinfekcije su nam sada značajno povećane u odnosu na ranije. Osim što moramo osigurati dezinfekciju na samom ulazu u lokal i wc-u, nakon svakog gosta se dezinficira stol, stolica i cjenik, odnosno karta pića i kvaka na ulaznim vratima. Također dezinficiramo i svaku bocu prije nego li ju stavimo u frižider. Konobari imaju obvezu nositi zaštitnu masku, a rukavice po potrebi. Ako jedna osoba radi i za šankom, gdje se peru čaše i nosi piće, nezgodno je da ih stalno skida, stavlja. U lokalima gdje jedna osoba samo posluhuje konobari nose rukavice«, kaže Kujundžić.

Kao što smo i sami vidjeli, on navodi kako gosti ne nose maske, ali da nemaju ni obvezu za to. Ono čega se samo posjetitelji trebaju pridržavati u kafićima je držanje socijalne distance i poštivanje dezinfekcijskih mjera, navodi vlasnik *Brokata* i ističe da su zbog poštivanja tih mjera oni smanjili kapacitet stolova unutra i na terasi za 50 posto.

Karakteristični interijer

Brokat je jedan od rijetkih kafića koji je radio i za vrijeme izvanrednog stanja. Ne u punom smislu te riječi, jer nije bilo moguće ući i sjesti, već su prodavali tople i hladne napitke za ponijeti na pultu ispred objekta.

»Nismo htjeli sebi dozvoliti da izgubimo promet i potpuno stanemo s radom na mjesec-dva. Osigurali smo sve radne dozvole i sve vrijeme dok su kafići bili zatvoreni mi smo prodavali kavu i pića za ponijeti na improviziranom šalteru ispred. Prodavali smo cijeli dan, do policijskog sata, a ono što je interesantno da smo time dobili nove mušterije – 90 posto onih koji su kupovali nisu prije bili kod nas«, navodi Kujundžić.

Sada, nakon prestanka zabrane rada kafića, pult je sklonjen, a stare i nove mušterije popunjavaju stolice lokala.

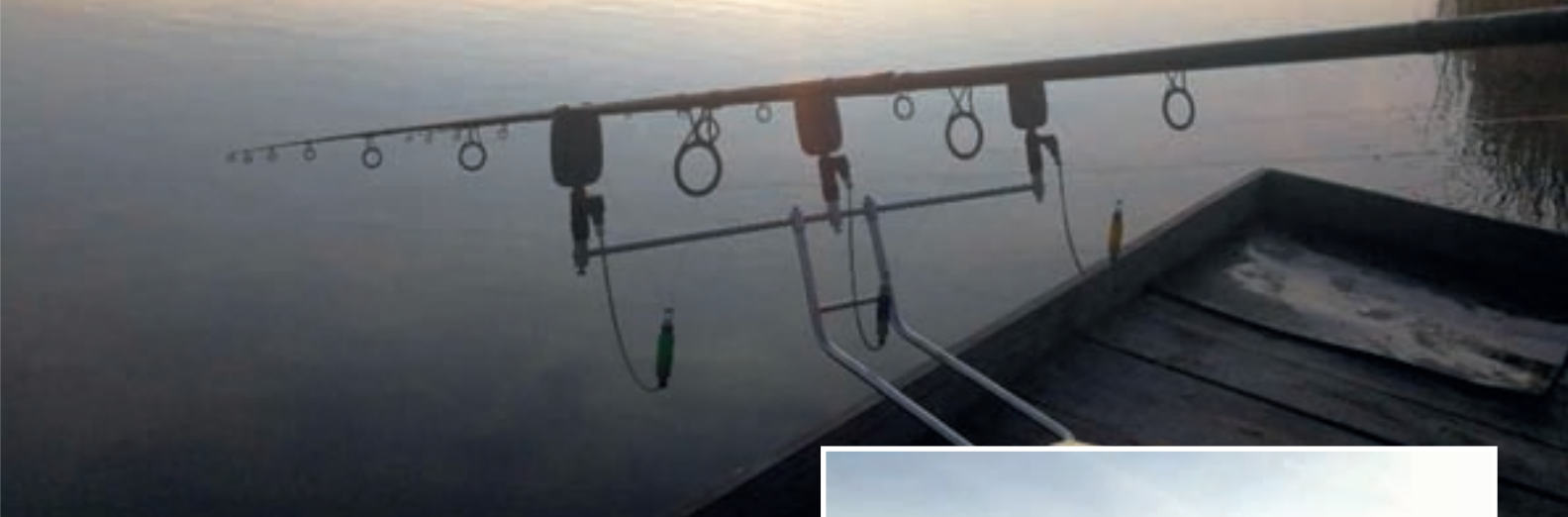
»Naravno da su ljudi bili zadovoljni što opet mogu sjesti i popiti kavu, ali nije bilo drastične euforije. Promet se vratio na staro, uz malo jači nego uobičajeno vikendom«, kaže Kujundžić i dodaje kako je nedjeljni promet dodatno pojačan zbog ponovnog služenja svetih misa, jer vjernici nakon nje imaju naviku doći u *Brokat*.

Kujundžić je *Brokat* otvorio prije osam godina, a ono što mu daje poseban karakter je njegov interijer. Objekt je uređen u stilu secesije s početka 20. stoljeća u suradnji vlasnika s arhitekticom **Viktorijom Aladžić**. Kujundžić kaže kako im je želja bila stvoriti ozračje puno fotografija i simbola koji karakteriziraju Subotičane. Na samom ulazu nalazi se tumačenje prvobitnog značaja zgrade *Lifka* u kojoj se *Brokat* nalazi te je prikazan i život **Aleksandra Lifke**, nekadašnjeg vlasnika objekta. Šank je izlijepljen pločicama u stilu *zsolnay* keramike koje su pune simbola ovoga područja poput suncokreta, pšenice, salaša... Na katu su izložene fotografije koje prikazuju što je *brokat*, kako je nastao, što su ljudi radili od njega, ali i druge koje prikazuju običaje Hrvata Bunjevaca s ovoga područja početkom prošloga stoljeća.

J. D. B.

Miljan Žunić, zaljubljenik u ribolov

Najviše volim loviti tolstolobika

Prije deset godina bankarski menadžer za poljoprivredu **Miljan Žunić** živio je skupa sa suprugom i njihovo dvoje djece u Bajmaku, u kući s velikom okućnicom i dosta domaćih životinja. Ali, kako sam kaže, od kad se preselio u grad, unatoč činjenici da živi u kući, nedostaje mu dobro znani osjećaj slobode i dodir prirode koji je imao na selu. U potrazi za pronalaženjem ponovnog uspostavljanja izgubljene »konekcije« s prirodom otkrio je ribolov.

Ribički početak

»Moja supruga je Beograđanka, pa je njenog brata i nju otac kao djecu često znao voditi u ribolov. S druge strane, moje poznavanje ribičije do prije godinu dana se svodilo na par izlazaka na vodu s drugarima. Punac nam je još prije desetak godina dao jedan štap i otišli smo u ribolov s njim na Skenderevo. Ali kako smo bili neiskusni, a prva riba koja se uhvatila je bio cverglan i nismo uspjeli izvaditi udicu, brzo smo završili taj neuspješni ribolov. Naše poznavanje vode i ribe je bilo jako površno, te smo tada mislili kako cverglan 'bode' brkovima. Danas znam da to nije točno i da bode leđnim i bočnim perajama. No, da se vratim na priču... Nakon prošlogodišnje zime došlo je proljeće, koje nas je mamilo da izađemo negdje drugdje mimo grada, Palića i lokalnih parkova. U to vrijeme reklamirao se na televiziji jedan poznati lanac marketa sa specijalnom akcijom ribičkog pribora. Tu se rodila ideja da bismo, skupa s djecom, mogli izaći na neko mjesto i provesti dan u ribolovu. Pozvao sam drugara i pitao ga

što misli o tom priboru, a on me uputio na lokalnu trgovinu ribičke opreme. Kupili smo naša prva dva štapa, tzv. direktaša. Sve što nam je bilo još potrebno kupili smo za 2.000 dinara, skupa s mamcima«, priča nam Miljan svoj ribički start i nastavlja: »E, onda je došla dilema gdje bismo mogli otići u ribolov. Palić? Nije dolazio u obzir. Ne dam ni psu da se tamo okupa, a kamoli da vadim ribu odatle. Vjerujem kako većina Subotičana zna samo za Palić i Majdan. Kada sam krenuo u istraživanje, začudio sam se koliko u našoj blizini ima puno jezera i kanala. Nabrojat ću samo neka: Skenderevo, Kočanda, Svetičevo (sa svim kanalima),

Velebit (sa svim kanalima), jezero Bačka Topola, Krivaja i naravno Palić sa svim svojim sektorima... I tako su započela neka prva ribička iskustva koja smo obiteljski stjecali na spomenutim kanalima. Lovili sitnu ribu i svaki puta dolazili doma sretni.«

Omiljeno mjesto

Svaki pravi ribič ima svoje omiljeno mjesto za ribolov, pa je tako i Miljan, kao već strastveni zaljubljenik u ovu lijepu sport-sku pasiju pronašao svoj idealni dio zemljišta uz vodu.

»Kako je vrijeme odmicalo i mi smo uspjeli pronaći našu idealnu ribičku lokaciju, jezero Velebit, koje se nalazi na nekih 25 km od Subotice (u smjeru Trešnjevca). Dugačko je 2,5 km, a široko u jednom dijelu i do 700 m s dubinom vode sve do 4 m. Tamo nam se sve jako svidjelo, pa smo kupili mol i renovirali ga. Imali smo sreću da su nam prvi susjedi super ljudi, ribiči s iskustvom od dvadesetak godina. Oni su me dalje uputili u čari ribolova na ovom jezeru u kojem ima amura, tolstolobika, šarana, babuške, deverike, kedera, nešto smuđa i štuke. Najviše volim loviti tolstolobika, jer je dosta aktivan za ribolov, za razliku od 'umirovljeničkog' hvatanja amura i šarana.«

Pribor i priprema

Dobar ulov ovisi umnogome od dobrog pribora i pripreme mamaca, te naravno od vještine ribiča. Miljan nam otkriva svoje adute:

»Pribor za ribolov mi se u početku sastojao od dva štapa direktaša od 4 m, a potom se počeo širiti na još dva štapa direktaša od 5 m, 'bolonjez' od 5 m, 'fider' 3,9 m, tri šaranska štapa, dva rod poda, indikatora, svingera, meredov, električni brodić za prihranu ribe, presu za presanje tableta za tolstolobika. Vjerojatno sam dosta toga zaboravio... Ovisno od toga šta se 'hvata' ovisi i priprema mamaca. Za tolstolobika, koji se hvata na tzv. tablete, doma mi je potrebno 2-3 sata za njihovu pripremu. Ukoliko je u pitanju lov na amura i šarana, za koje sam još uvijek početnik, to već iziskuje mnogo više vremena. Primjerice, prihrana se jedan dan ranije potapa u vodu, pa se sljedeći dan kuha, pa još dva dana treba odstoјati. Uglavnom, ako želimo izaći u subotu u ribolov, već u utorak počinjemo s pripremanjima.«

Odnos prema prirodi

Ljepota ribolova ogleda se ne samo u sportskoj borbi s ribljim svijetom, nego i u brojnim satima provedenim u prirodi. Na naše pitanje kakav je njegov odnos prema prirodi, naš sugovornik upozorava:

»Kako se prema prirodi odnosimo, tako nam ona uzvraća. Čak

Dani za ribolov

Uribolovu uglavnom provedem petak poslije podne i subotu cijeli dan. Za prvi svibnja mi se zalomilo da sam otišao u četvrtak, a vratio se doma u nedjelju. Mislim da sam propustio svega četiri vikenda u posljednjih godinu dana, a da nisam bio u ribičiji. Ali zato svako davanje krvi, godišnji... Ribolov.

i onda nam uzvraća više nego što zaslužujemo. Ribolov u prirodi znači da kad dođete na mjesto za ribičiju, čak i ako netko prije vas nije pokupio svoje smeće, vi ga pokupite. Lijepo je djelo, a pritom se osjećate ugodno. Pored zakonskih ograničenja u ribolovu, ja imam neke osobne principe. Recimo, tolstolobike, ukoliko su ispod 3 kg, vraćam u vodu. Iako je ovo nešto oko čega se može diskutirati, jer je tolstolobik alohtona vrsta kojom je zabranjeno poribljavati naša jezera i rijeke, po meni nigdje ne piše da ju je zabranjeno vratiti u vodu. Također, ribolov bih preporučio svima. Osobito obiteljima s djecom od desetak ili više godina. Za svega 2-3 tisuće dinara može se kupiti osnovni pribor i izaći na lokalni kanal, a na Youtubeu ima dosta tutorijala i osnova koji će vam pomoći za početak jednog lijepog hobija. Vrijeme će vam brzo proći, a boravak na svježem zraku i prirodi napunit će vam baterije. Samo dva-tri puta i onda je gotovo... Otkrit ćete jedan lijepi novi svijet. Svi mi imamo to u sebi, jer su nama svima precij u davnini lovili. Isto kao i mi sada. Ništa se tu nije suštinski promijenilo. Štap, konop, udica. Vašoj djeci, a i vama bit će zasigurno zabavno.

D. P.

Hrvatska riječ u Vajskoj

Pogled u Šokačku kuću

Hrvatska kulturna udruga *Antun Sorgg* iz Vajske postala je prije deset mjeseci vlasnik *Šokačke kuće*. Ponovili su se zahvaljujući pomoći Vukovarsko-srijemske županije i župana **Bože Galića**. Članovi *Sorgga* već tada imali su ideje kako urediti kući i na koji način je iskoristiti. Činilo im se tada to kao vrlo zahtjevan pothvat, jer su novi vlasnici ušli u praznu kuću koja je zahtijevala prvo radove na samom objektu, a zatim i opremanje. Što su poslije deset mjeseci od svojih planova uspjeli realizirati odlučili smo sami provjeriti, a naš posjet zgodno se poklopio s akcijom koju su organizirali kako bi uredili dio pokućstva i starog namještaja koje su prikupili i koji trebaju upotpuniti već opremljenu kuću.

Od golih zidova...

Namjerno smo odlučili doći nešto kasnije, kada akcija već krene i kada posao malo odmakne, u nadi da nam domaćini neće u ruke dati četku i boju kako bi imali još koji par ruku za posao. I dobra nam je bila procjena, jer svi su već bili u nekom poslu, pa i sve da smo htjeli što pripomoći samo bismo smetali i pravili gužvu. No, nismo ni mi došli na izlet već radi našeg novinarskog posla. A to znači zaviriti u svaki kutak, ispitivati, razgovarati, promatrati. I kada smo već kod promatranja, opazili smo da su žene bile mnogo predanije poslu. A bilo ih je svuda. I u *pridnjoj sobi*, u *kujni*, na *avliji*, pod šupom. Trebalo je još jednom posložiti nošnju u ormarima, popraviti već namještene krevete, prefarbati i zaštititi još koji komad starog namještaja. Muški dio više je bio za divan i one teške poslove.

»Članica sam udruge *Antun Sorgg* i rado sudjelujem u ovim akcijama. Što radim? Bojim jedan stari drveni sanduk kako bismo ga zaštitili od crvotočine i vratili mu nekadašnji izgled«, kaže **Do-**

rijana Vučinac, koja posao nije prekidala ni dok je razgovarala s nama.

»Uređenje kuće počeli smo sami. Obili smo zidove, ali su nam onda trebali majstori koji su to žbukali. Nakon toga svi zidovi su malani i to je uradila Plavlanka **Evica Bartulov**. Kao članovi udruge dali smo svoj doprinos u spremanju, uređenju. Prve dvije sobe su skroz sređene i sada idemo dalje. Trenutačno sređujemo stari namještaj i dijelove pokućstva koje smo dobili za našu kuću. Neki dijelovi namještaja stari su više od stotinu godina«, kaže **Amalija Šimunović**.

Za priču o detaljima iz *pridnje sobe* upućeni smo na **Katicu Barukčić**. Zna ona priču o svakom detalju, ali prostora u ovom tekstu za sve to nema.

»U *pridnjoj sobi* uvijek su bila namještena dva kreveta. Dolje su daske, a na njima slamarice napunjene slamom ili *luštrikom* od friškog kukuruza. Na slamaricu se stavljala ponjava, pa ukrasna ponjava i na to jastuci i dunja. Nekada i po 12 jastuka, pa je dunja bila skoro pod plafonom. Rodila sam se i odrasla u takvoj kući«, samo je djelić priče koji smo čuli od Katice.

... do ponosa Podunavlja

Svega rečenog ne bi bilo da nije dobre suradnje s Vukovarsko-srijemskom županijom koju pojedini članovi ove udruge njeguju već desetak godina. A ta suradnja omogućila je i kupnju *Šokačke kuće*. »Vidjeli ste: radimo na njenom uređenju kako bismo je osposobili za okupljanje, druženja, književne večeri i druge programe Hrvata u ovom dijelu Podunavlja. Uz Vukovarsko-srijemsku županiju potporu smo dobili i od Zajednice kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije iz Vinkovaca, HNV-a, Pokrajine. Istaknuo bih i pomoć koju smo dobili od nekoliko obi-

telji, prije svega **Šimunović, Barukčić, Kovačev...**, koje su nam poklonile stari namještaj, tako da smo već prošle godine imali opremljene *pridnju sobu* i *kujnu*. Sve ovo što ste vidjeli su darovi i ništa što je u kući nije kupljeno», kaže dopredsjednik HNV-a za Podunavlje **Željko Pakledinac**.

»Želja nam je kuću opremiti tako da ona bude prikaz nekadašnjeg načina života. Zadovoljan sam koliko smo uspjeli uraditi s ograničenim sredstvima. Da bi kuća bila dio turističke ponude, onako kako mi želimo, trebat će još puno i rada i novca, ali s nekim rokovima ne bih licitirao«, oprezan je u izjavama predsjednik *Sorga* **Mladen Šimić**.

Nakon uređenja same kuće plan je da se u dvorištu uredi pokrivena terasa koja bi mogla primiti pedesetak gostiju koji bi ne

samo posjetili *Šokačku kuću* već i imali prilike probati dio šokačkih delicija. I uz to i obići još nekoliko znamenitosti u okolici, kao što su tvrđava, samostan i tursko kupatilo u Baču, manastir u Bođanima, jezero Provala...

»Osim suradnje s Vukovarsko-srijemskom županijom, istaknuo bih suradnju i s Tuzlom, tako da nam je namjera biti mjestom koje će okupiti Šokce iz tri države«, završava Pakledinac.

Tu ćemo i mi završiti našu priču i naš posjet. Jeste, zadržavali su nas domaćini i na ručku koji su pripremali, ali nekako nam se činilo neprikladnim ostati, jer se nismo čak ni potrudili biti od neke konkretne pomoći. Ako ne računamo ovaj naš novinarski i fotoreporterski posao.

Z.V. / N.S.

Prvo misno slavlje nakon pandemije koronavirusa u crkvenom dvorištu
Presvetog Srca Isusova u Šidu

Približimo se više Bogu

»Shvatio sam koliko je upozorenje opipljivo i koliko ono još traje, te koliko kao vjernici moramo razumjeti da od ove pandemije ne možemo više biti isti kršćani i ne možemo više imati isti pristup svetoj misi i svojoj molitvi«, istaknuo je vlč. Bošnjaković

Upozorenje i opomena

Oko 50 vjernika šidske župe s radošću se okupilo u crkvenom dvorištu da u zajedništvu proslave svetu misu. Nakon molitve svete krunice pred kipom Prečistog srca Marijina, uz poštivanje svih propisanih mjera zaštite vjernici su sudjelovali u liturgijskom slavlju koje je predvodio šidski župnik vlč. **Nikica Bošnjaković**. U svom obraćanju vjernicima podsjetio je prisutne na strašno vrijeme koje je pogodilo cijeli svijet:

Određba biskupa Srbije donijela je odluku o ponovnom održavanju svetih misa u katoličkim crkvama. Od pete uskrse nedjelje, 10. svibnja, u svim župnim crkvama nakon dva mjeseca ponovno su se počela slaviti javna liturgijska slavlja s narodom uz pridržavanje uputa, pri čemu je naglasak stavljen na fizičko distanciranje, dezinficiranje crkava prije otvaranja, dezinficiranje ruku vjernika prilikom ulaska u crkvu, obavezno nošenje maski i ostalih neophodnih preventivnih mjera usmjerenih na prevenciju zaraze. Prva misa na otvorenom nakon dva mjeseca pauze održana je u nedjelju, 10. svibnja, i u crkvenom dvorištu Presvetog Srca Isusova u Šidu, te i u ostalim šidskim župama i filijalama: Sotu, Batrovcima, Moroviću i Vašici.

»Nevidljivi virus hara i sve nas tjera u naše domove. Kida društvene kontakte, odnose, putovanja, poslove, planove i svima nam mijenja život. U prethodna dva mjeseca ste svete mise pratili na televizijskim kanalima, na Youtubeu, na Facebook stranicama župa i sigurno ste pomislili: 'Da mi je doći u moju župu, pred srce moga Isusa'. Ali to nije bilo moguće. A ja sam svaki dan služio svetu misu sam i gledao u prazne klupe. Nedjeljom mi je bilo najteže sam pjevati, sam odgovarati i u sebi osjetiti da nisam dostojan da imam narod pred sobom, ali i da vjernici nisu dostojni da dođu slaviti Uskrs u crkvi. Nema drugog odgovora niti objašnjenja. Bog je dao upozorenje i opomenu i rekao da mu ne treba ispovijed radi reda, farbanje jaja i posvećivanje uskrsnog doručka, jer time nije zadovoljan.

Kada sam osjetio tu stvarnost, da je to Božja odredba svoj crkvi, papi, Vatikanu, onda sam se jako uplašio. Shvatio sam koliko je upozorenje opipljivo i koliko ono još traje, te koliko kao vjernici moramo razumjeti da od ove pandemije ne možemo biti isti kršćani i ne možemo više imati isti pristup svetoj misi i svojoj molitvi. Više ništa neće biti isto«, istaknuo je župnik dodajući da Bog nije zadovoljan s nama, jer smo se kao Crkva na ovom svijetu, suobličili svijetu.

»Ovo su prilike koje nam svima govore: ne dao nam Bog gorega. A veće zlo čeka cijeli ljudski rod. Bit će većeg zla ako se ne budemo ozbiljno približavali Isusu. Zato smo se odazvali da se skrušimo i da se molimo«, poručio je on.

Najteže u uskrsno vrijeme

Među brojnim vjernicima misnom slavlju je prisustvovala i vjeroučiteljica u Osnovnoj školi *Sremski front* u Šidu **Ana Hodak**.

»Za mene je ovo kao i za svakog kršćanina velika stvar da najzad nakon dva mjeseca možemo ponovno doći na svetu misu. Vjernik se u ovim teškim vremenima osjeća sigurnije i mirnije kad može doći na svetu misu. Svi smo jedva dočekali liturgijska slavlja u crkvi i ovo je velika stvar da nam se Bog smilovao, da su konačno ovakve okolnosti da se možemo moliti u crkvi, a ne samo kod kuće«, rekla je Ana Hodak, podsjećajući se na vrijeme u protekla dva mjeseca:

»Bilo je jako teško provoditi vrijeme u kući i moliti, pogotovo što tijekom uskrsnih blagdana nismo mogli doći u crkvu. Pratila sam mise preko televizijskih kanala, ali to nije bio isti doživljaj kao kad sam na svetoj misi u crkvi. Na svetoj misi se osjeti posebna atmosfera i osjeća se Isusova prisutnost. Tijekom protekla dva mjeseca bilo je dosta vremena za razmišljanje i ovo vrijeme koje smo bili prinuđeni izostati sa svete mise i drugih sakramenata mogla bih okarakterizirati kao neku vrstu opomene. Mislim da smo kao vjernici često u crkvi bili prisutni više tijelom nego duhom, ne shvaćajući koliki je to blagodat Božji da možemo sudjelovati na misi i da se možemo ispovijedati. Vjerujem da je i drugim vjernicima kao i meni posebno bilo teško što nas je sve to zadesilo u vrijeme Uskrsa kada ljudi češće dolaze u crkvu, kada im je više potrebno da se okupe u crkvi kao zajednica, te da se tu susretnu s Gospodinom.«

Na kraju misnoga slavlja župnik se osvrnuo na mlade i izrazio božan za njihovu budućnost. Ali istodobno poručio je vjernicima da se ne predaju strahu nego da vjeruju u Boga kako bi svoje nemirno srce učinili smirenim.

Također, svim vjernicima je poručio da vjeruju da Otac nebeski poznaje ovaj virus i da svojom providnosnom rukom stvara dane u kojima razotkrivamo koliko smo krenuli za užiticima i zabavama, a ne za bogatstvom vlastite duše, kojoj je jedini mir upoznati Boga i biti uz Isusa.

S. D.

Vedrana, Gordana i Emil Cvijin o obrazovanju na hrvatskome

Prijateljstva za cijeli život

»Nitko nije osjećao nelagodu što govori bunjevačku ikavicu ili što dolazi sa sela. Također, cijeli je razred pohađao katolički vjeronauk i bez straha ispovijedao svoju vjeru i iznosio svoje stavove«, navodi Gordana * »Djeca u hrvatskim odjelima, iz mojeg kratkog iskustva, s obzirom na to da su odjeli manji, imaju prilike dobiti kvalitetnije obrazovanje zato što se nastavnik više može posvetiti učeniku«, kaže Vedrana

Djeca **Lazara i Slavice Cvijin** iz Subotice bili su, odnosno i dalje su uključena u sve faze obrazovanja na hrvatskome – od vrtića, osnovne i srednje škole u rodnome mjestu do studiranja u Hrvatskoj, pa čak i predavanja u istoj toj nastavi na hrvatskome u Subotici. **Vedrana, Gordana i Emil** imaju različite priče o obrazovanju na hrvatskome, a ono što ih sve povezuje je pozitivno iskustvo i stečeni dobri prijatelji.

Ista vjera i tradicija

U vrtić **Marija Petković - Sunčica** na hrvatskome jeziku išao je samo Emil, s obzirom na to da je on najmlađi te da za to mogućnost nisu imale starije sestre. Isti slučaj je i s osnovnom školom. On je završio osam razreda na hrvatskome u OŠ **Ivan Milutinović**, od kojih su mu, kako kaže, u najljepšem sjećanju ostale izvannastavne aktivnosti, putovanja i dobro društvo.

Vedrana i Gordana su, zbog nemogućnosti drugačijega, osnovnu školu završile na srpskom jeziku, ali su pohađale izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture.

»Moj odjel u osnovnoj školi, iako je bio srpski, imao je skoro polovicu učenika koji su bili Hrvati-Bunjevci. Dosta nas je išlo skupa na vjeronauk u školi i u susjednoj crkvi sv. Roka. Imala sam nekoliko dobrih prijateljica u osnovnoj školi s kojima sam se družila i sve smo čak išle i na folklor u Hrvatski kulturni centar *Bunjevačko kolo*«, kaže Gordana i pojašnjava kako u njejoj generaciji nije bilo dovoljno zainteresiranih za hrvatski odjel, ali i da ga je te godine bilo u Maloj Bosni.

Što se tiče srednje škole, izbor kod svih troje bio je opći smjer Gimnazije **Svetozar Marković** na hrvatskome. Kao najstarija, Vedrana ju je prva završila, a iznad svega izdvaja stečena prijateljstva.

»Mislim da je društvo nešto što će većina učenika na hrvatskom jeziku izdvojiti. Po mom mišljenju, dosta smo se dobro

slagali i u srednjoj školi sam stekla bliske prijatelje s kojima se družim sve do danas. Bila su tu i putovanja na more, mi smo bili među prvim generacijama i mislim da su još neke druge pogodnosti došle vremenom», navodi Vedrana.

Njezino mišljenje dijeli i Gordana:

»Najviše ga pamtim po prijateljima iz odjela s kojima sam i danas u kontaktu i po našem odličnom razredniku **Zoranu Nagelu** i drugim profesorima. Ono što opisuje naš odjel i naš svakodnevni život u školi je jedna opuštena i obiteljska atmosfera. Za razliku od osnovne škole, radovala sam se svakom odlasku u srednju školu, jer mi je to bio drugi dom. Bili smo veoma složan i miran razred. Lako smo se oko svega dogovarali i profesori su nas voljeli, jer im nismo zadavali muke. Mislim da je glavni razlog zbog kojeg je vladala tako opuštena i domaća atmosfera taj što smo svi pripadnici istog naroda i dijelimo istu vjeru, tradiciju i običaje. Nitko nije osjećao nelagodu što govori bunjevačku ikavicu ili što dolazi sa sela. Također, cijeli je razred pohađao katolički vjeronauk i bez straha ispovijedao svoju vjeru i iznosio svoje stavove. Glavne aktivnosti kojima smo se bavili su bile sviranje tambure, folklor, recitiranje. Jedno od ljepših putovanja koje ću pamtiti je bilo ljetovanje na Prviću gdje je išlo 10-ak nas iz odjela. Imala sam stvarno odlične profesore i većina ih se doista trudila prilagoditi gradivo i predavati ga na hrvatskom jeziku najbolje što umiju.«

Emil je i dalje srednjoškolac, a poput sestara i on navodi kako je u ovom odjelu našao prave prijatelje s kojima se druž i na izvan-nastavnim aktivnostima poput folkloru u *Bunjevačkom kolu*.

Zagreb – studentski izbor

Nakon Gimnazije i Vedrana i Gordana opredijelile su se za studij u Hrvatskoj, odnosno Zagrebu. Vedrana je završila matematiku na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu, a Gordana je na posljednjoj godini Filozofskog fakulteta, smjer arhivistika i informatika. Obje kažu kako im je studiranje na hrvatskome bila želja od malih nogu.

»Od samog upisa u hrvatski odjel u Gimnaziji imala sam želju nastaviti školovanje u Hrvatskoj. Većina iz mog odjela je na početku dijelila moje mišljenje i razmišljala o odlasku u Hrvatsku na studije. Međutim, kako smo se primicali kraju srednje škole većina njih se ipak odlučila za ostanak u državi i studiranje u mjestu koje je bliže rodnom kraju. Tako da sam na kraju bila jedina iz moje generacije koja je upisala fakultet u Zagrebu. Iako sam se i ja lomila hoću li upisati fakultet u Novom Sadu ili u Hrvatskoj, na kraju sam se ipak odvažila za odlazak u Hrvatsku. Velika potpora u tome mi je bila obitelj i starija sestra koja je već studirala u Zagrebu«, kaže Gordana i navodi kako joj je oko upisa na fakultet puno pomoglo što je išla u hrvatski odjel: »Osobito mi je puno značio hrvatski jezik i književnost koji smo učili četiri godine, jer dio testa na državnoj maturi sadrži i esej koji se piše iz neke od lektira koje se obrađuju kroz predmet hrvatski jezik, a koje smo mi sve detaljno obradili na satovima. Također, pokazalo se vrlo korisnim što sam imala predznanje iz hrvatskog jezika i gramatike pri pisanju različitih seminarskih radova kasnije tijekom faksa.«

I Vedrana i Gordana za vrijeme studiranja imale su sve pogodnosti koje imaju i studenti iz Hrvatske, a u nekim slučajevima čak i veće – pravo na studentski dom i menzu, stipendije, zdravstveno osiguranje, studentski pokaz za javni prijevoz, mogućnost

studentskog zapošljavanja itd. Obje su bile, odnosno Gordana je i dalje, aktivne i u kulturnim i vjerskim sadržajima koje ovaj grad nudi.

Vedrana se upoznala s načinom funkcioniranja oratorija, koji je po povratku u rodnu Suboticu nastavila održavati po župama, a Gordana je godine plesanja folkloru u *Bunjevačkom kolu* u Subotici nastavila i u Zagrebu u Folklornom Ansamblu *Zagreb-Markovac*.

»Oratorij sam upoznala na salezijanskoj župi u Zagrebu. Počelo je s volonterskim instrukcijama na koje sam krenula da bih, prije svega, pomogla, ali i bila u bliskom kontaktu s djecom školske dobi kako bih bila bolja nastavnica u školi. Instrukcije su bile dio oratorija, a oratorij sam po sebi služi djeci i mladima da otkriju sebe, svoje potencijale i svoju vrijednost«, kaže Vedrana.

»Ljubav prema plesu i igri rodila se u meni kada sam svoje prve korake otplesala u našem *Bunjevačkom kolu*. Deset godina sam provela u njemu, plesala, putovala, stjecala prijatelje i stvarala divne uspomene za cijeli život. Upisivanje u folklorni ansambl u Zagrebu za mene je bio nekako prirodan slijed događanja, budući da sam željela imati nekakvu aktivnost kojom bih se bavila u slobodno vrijeme. U ovom ansamblu se moje poznavanje i ljubav prema folkloru podiglo na sasvim novu razinu. Ovih šest godina provedenih u ansamblu su mi najljepši dio studiranja i ono po čemu ću pamtiti svoj boravak u Zagrebu. U njemu sam doista našla drugu obitelj i prijatelje za cijeli život«, ističe Gordana.

Sestre Cvijin kažu za Zagreb da je idealno mjesto za studiranje, jer ima gotovo sve fakultete i smjerove s najjačim nastavnim kadrovima u zemlji.

Proces koji napreduje

Vedrana se po završetku fakulteta vratila u Suboticu, gdje radi kao nastavnica matematike. Kaže da je dobila posao i prije nego je nostrificirala diplomu, a predaje i u hrvatskim i u srpskim odjelima. Iz vizure nastavnika, za hrvatske odjele ponovno ima riječi hvala uz primjedbu da se hrvatski ne govori na svakome predmetu.

»Djeca u hrvatskim odjelima, iz mog kratkog iskustva, s obzirom na to da su odjeli manji, imaju prilike dobiti kvalitetnije obrazovanje zato što se nastavnik više može posvetiti učeniku. Ne tvrdim da je uvijek tako, ali manji broj učenika obično znači i manje vremena utrošeno na postizanje discipline na satu i više vremena za posvetiti se svakom učeniku. Mislim da je i nastavnicima lakše u takvim odjelima. Što se tiče obrazovanja na hrvatskom jeziku u Srbiji, moja najveća kritika je što se škole i država ne brinu dovoljno da osiguraju da nastava zaista bude na hrvatskom jeziku. Nastavnicima i školama hrvatski razredi pogoduju jer imaju veću normu i više razreda, ali zato ne osjećaju uvijek obavezu da bar pokušaju predavati na hrvatskom. Naravno, to su pojedinačni slučajevi, ali nadzor nad jezičnim kompetencijama ne postoji. Ipak, velik broj nastavnika daje sve od sebe da predaje na hrvatskom jeziku. Neke generacije koje su pohađale osnovnu ili srednju na hrvatskom jeziku završile su i fakultete i sada predaju u školama, pa se broj stručnih nastavnika na hrvatskom jeziku svake godine povećava. Mislim da je obrazovanje na hrvatskome u Srbiji jedan proces koji svake godine napreduje«, zaključuje Vedrana.

J. D. B.

Novosadski slikar Kristijan Sekulić aktivan i u području »devete umjetnosti«

I stripaši trebaju svoj prostor

Kristijan Sekulić

Sekulić je započeo rad na stripu o hrvatskim velikanima, među kojima će se naći i velikani iz Vojvodine, a ima ideju i za pokretanjem projekta »Crocomics«

Kristijan Sekulić iz Novog Sada je svestrani likovni stvara-
lac sa skoro tri desetljeća dugim »stažom«. Najpoznatiji
je kao slikar u čijim se djelima prepliću povijest i sadaš-
njost, umjetno i prirodno, realno i apstraktno. Također, bavio se i
oslikavanjem crkava, dizajnom, radio kao pomoćnik scenografa

na današnjoj Radioteleviziji Vojvodine. Ipak, povod za ovaj raz-
govor s njime jest nešto drugo: njegova ljubav prema stripu i
njegov prateći angažman na tom planu.

»Deveta umjetnost« ga je zaokupila još u djetinjstvu, a kao
neka vrsta hobija prati ga i danas. Radi stripove različitih formata
i na različite teme, baš kao i u slučaju svojega slikarskoga opusa.
Karikature i stripove, ponekad i uz prateće tekstove, objavljivao
je u *Nezavisnom vojvođanskom građanskom listu* (strip *Lala*),
magazinima *Seksi humor*, *Pan erotika*, *Super pan erotika* te al-
manahu *Volvox*. Međutim, ima i veliki »folder« s neobjavljenim
stripovima u kojem možete primjerice naći uradak *Smisao u osli-
kavanju slika iz prošlosti* kao poetični *hommage* zavičajnoj Voj-
vodini, trilogiju o Indijancima Siouxcima, priču o Amazonkama,
dok kao veliki zaljubljenik u povijest, trenutačno radi strip serijal
o hrvatskim velikanima, među kojima bi se trebali naći i pojedini
hrvatski velikani iz Vojvodine. Također, ima ideju i o pokretanju
projekta *Crocomics* koji bi, kako kaže, okupljao hrvatske autore
iz Vojvodine koji se bave ili se tek žele baviti stripom.

Strip o velikanima

Govoreći o strip serijalu o hrvatskim velikanima, Sekulić kaže:

»Prva je priča u serijalu posvećena banu **Nikoli Šubiću Zrin-
skom**. Slijedit će priča o banu **Jelačiću** koji je rođen u Petrovara-
dinu. Poslije ću ići na noviju povijest. Ovo nije nimalo jednostavna
zadaca. Ja sam ujedno scenarist, što zahtijeva dosta istraživanja:
istražujem povijesnu građu, mape iz toga doba, heraldiku, način
odijevanja, izgled oružja... Strip radim po uzoru na Larousseov se-
rijal *Otkriće svijeta u stripu* i bit će edukativnog karaktera.«

Projekt Crocomics

Vojvodina je, kaže, nekada imala živu strip scenu, što danas
nije slučaj, s izuzetkom *Stripoteke* koja još izlazi. U publikacijama
vojvođanskih Hrvata, osim u dječjem listu *Hrcko*, medij stripa
nije prisutan i to je jedan od razloga što, kako navodi, želi pokre-
nuti projekt *Crocomics*.

»To bi mogla biti strip rubrika ili podlistak u postojećim pu-
blikacijama ovdašnjih Hrvata a možda i samostalna strip revija.
Bio bi to prostor gdje bi se promovirali strip autori iz hrvatske
zajednice, od onih koji su već aktivni na tom planu, a njih nema
mnogo, do novih, mladih autora. Trenutno predstavljam ovu
ideju u našoj zajednici, kod pojedinaca i ustanova, nadam se da

Iz stripa serijala o hrvatskim velikanima

ću naići na razumijevanje, da će biti volje i mogućnosti da se ovaj projekt pomogne», kaže Sekulić.

Aktivan u zajednici

Sekulić je dosta prisutan na kulturnoj sceni vojvođanskih Hrvata. Bio je član HKPD-a *Jelačić* iz Petrovaradina (za koje je izradio i logo) a ta mu je udruga organizirala izložbe u svojim nekadašnjim prostorijama u Podgrađu, kao i u lokalnoj crkvi sv. Jurja. Jedan je od osnivača HLU *Croart* iz Subotice, a također je i čest gost likovnih kolonija koje organiziraju hrvatske udruge u Vojvodini. Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata priredio mu je 2013. retrospektivnu izložbu *Figurativni prizori sa simboličkim značenjima*. Od prošle jeseni pa do pojave korona epidemije, u subotičkom HKC-u *Bunjevačko kolo* vodio je *Školu slikanja* za djecu i mlade. Ovih dana izabran za voditelja Likovnog odjela toga Centra. Član je, dodaje, i Matice hrvatske za Rursku oblast u Njemačkoj.

Usprkos težini »umjetničkog kruha«, zbog čega je posljednjih godina radio i kao njegovatelj starih osoba, Sekulić ne planira odustati od bavljenja umjetnošću.

»Situacija u kulturi nije laka. Od umjetnosti živim skoro 30 godina, no sve je teže prodati ili »naplatiti« sliku. To čovjeka čini umornim. Ipak, ja sam optimist i želim dati svoj doprinos kulturi. Pa

Iz stripa *Smisao u oslikavanju slika iz prošlosti*

tako i kulturi vojvođanskih Hrvata, kroz likovnu umjetnost i strip, te podučavanje djece i mladih. Nadam se da će *Škola slikanja* uskoro nastaviti s radom, da će projekt *Crocomics* biti prepoznat, što može biti od značaja i mladim polaznicima s kojima radim u školi», kaže naš sugovornik.

Umjetnički životopis

Kristijan Sekulić je rođen 1969. u Novom Sadu gdje je završio Srednju umjetničku školu *Bogdan Šuput*, odsjek dizajn grafike. Od 1992. do 1994. živio je u Pragu (gdje je radio i kao instruktor za lijepe umjetnosti u American International School), te Beču i Budimpešti, a od 1999. do 2004. živio je i radio u Njemačkoj i Švicarskoj. Do sada je realizirao dvadesetak samostalnih izložaba u Srbiji, Švicarskoj i Njemačkoj, a sudionik je i brojnih skupnih izložaba u zemlji i inozemstvu. Bavi se i oslikavanjem crkava. Za izradu serijala slika na stropu crkve Snježne Gospe na Tekijama, 2000. godine dobio je zvanje Počasnoga sakralnog slikara pri biskupiji Đakovačko-srijemskoj. Također, sudjelovao je u obnovi unutrašnjosti katoličke crkve sv. Ivana Nepomuka u Gibarcu a u cijelosti je oslikao unutarnje zidove dviju pravoslavnih crkava (u Petrovaradinu i Grabovcu pokraj Obrenovca).

D. B. P.

Brzi rast broja i (ne uvijek) kvalitete internetskih stranica

Kratki prikaz i analitički pregled internetskih stranica hrvatskih institucija, organizacija, medijskih ustanova ili projekata te neformalnih skupina koji iznosimo u ovom feljtonu našeg tjednika *Hrvatska riječ* temelji se na prikupljenim podacima dijela tima Hrvatskog nacionalnog vijeća koji radi na Strategiji za informiranje na hrvatskome jeziku u Republici Srbiji. Rad je u ovome dijelu aktivnosti organizirala te sa svojim suradnicima odradila novinarka *Hrvatske riječi* **Ivana Petrekanić Sič** i predstavlja, nakon 15 godina, prvi cjeloviti popis internetskih stranica koje postoje na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji. Ističemo ovdje kako su ove stranice od velike važnosti, ne samo za informiranje na hrvatskome, već jedan broj njih sadrži veoma korisnu i respektabilnu bazu podataka, to jest posjeduju veliki broj činjenica o povijesti i sadašnjosti Hrvata u Vojvodini.

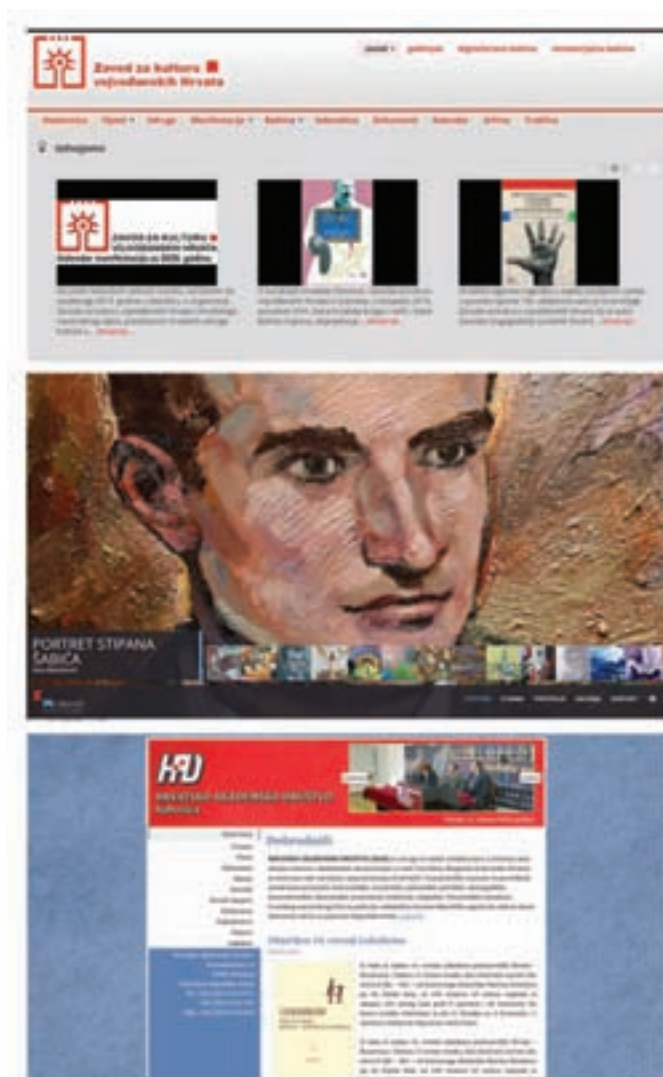
Ukupno je registrirano 46 internetskih stranica za koje se može smatrati da pripadaju prostoru hrvatske zajednice – bilo institucionalno, bilo po onome koga predstavljaju ili po jeziku. One se unutar sebe razlikuju po cijelom nizu kriterija – od vizualno-grafičkog izgleda, tehničke zahtjevnosti, broja informacija i sadržaja koje imaju, svrhe i namjene te funkcije koje ostvaruju, kvalitete jezika na kojem se obraćaju javnosti, uređivačke politike koje provode...

Od ukupnog broja, 20 internetskih stranica su »vlasništvo« civilnih institucija i organizacija. To su tri profesionalne hrvatske ustanove, zatim 11 hrvatskih udruga kulture, tri medijska proizvoda i/ili informativna glasila, dvije nevladine udruge drugih profila te jedna politička stranka. Od toga broja, najviše internetskih stranica – više od polovice – imaju ustanove/udruge iz Subotice – 11, iz Novog Sada četiri, Beograda tri te Sombora i Rume po jedna. Unutar Katoličke crkve registrirano je 26 internetskih stranica koje imaju sadržaje (i) na hrvatskome. Od toga su četiri (nad)biskupijske, 12 je župskih, četiri redovničke, po dvije svetišta, ustanova i medija. Iz Beograda su dvije, Zrenjanina jedna, iz Srijema devet, a iz Bačke 14. Od njih su dvije četverojezične, trojezične tri, dvojezičnih je sedam, a ostale su jednojezične.

Internetske stranice profesionalnih institucija

Sve tri profesionalne institucije hrvatske zajednice imaju svoje zasebne internetske stranice s vlastitim domenama: Hrvatsko nacionalno vijeće – www.hnv.org.rs, Novinsko-izdavačka ustanova *Hrvatska riječ* – www.hrvatskarijec.rs (obje su registrirane i 2005.) te Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata – www.zkvh.org.rs. S obzirom da je riječ o različitim institucijama, bogati

sadržaji koji su prisutni na njihovim internetskim stranicama su također raznovrsni. Ujedno, sve imaju mogućnost pretrage stranice, što onda olakšava njihovo korištenje. Kada je riječ o hrvatskom jeziku, za sve tri stranice vrijedi da se sadržaji objavljuju

uz dosljednu primjenu pravopisa suvremenog standarda hrvatskog književnog jezika.

Hrvatsko nacionalno vijeće posjeduje informacijama i sadržajima veoma bogatu internetsku stranicu. Na njoj se mogu naći sažeti, no objektivni prikazi povijesti i sadašnjosti Hrvata

u Srbiji, zatim cjelovita povijest i sadašnjost same institucije, pravni i drugi dokumenti od važnosti za njeno djelovanje i uopće društveni položaj hrvatske zajednice te sve najvažnije informacije o kulturnim udrugama, obrazovanju, informiranju i službenoj uporabi hrvatskog jezika i pisma cijele hrvatske zajednice u Republici Srbiji. Stranica je imala tijekom povijesti nekoliko »izdanja«, no ovo posljednje iz sredine 2019. najprofesionalnije je urađeno i isto tako funkcionira, napose kada je riječ o informativnom aspektu postojanja. Naime, na stranici se, za razliku od ranije, redovito objavljuju najave o svim događajima te izvješća s onih koji se neposredno vežu uz aktivnosti HNV-a, zatim informacije o najvažnijim događajima u hrvatskoj zajednici te o natječajima od važnosti za Hrvate u Srbiji. Stranica je vizualno prijemčiva, grafički dobro uređena i pregledno strukturiranog sadržaja.

Internetska stranica Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ* – www.hrvatskarijec.rs redovito objavljuje izbor od desetak članaka iz sadržaja koji se objelodanjuju u istoimenom tiskanom izdanju tjednika, a razvrstani su po novinskim rubrikama. Kasnije se cijeli broj u elektroničkom obliku pohrani u arhivi na stranici. Najdugovječnija je funkcionalna internetska stranica u hrvatskoj zajednici – aktivna je od pojave prvog broja tjednika: početka 2003. godine. Vjerojatno je njezina najveća vrijednost sadržana u činjenici što se na njoj mogu naći u elektroničkom obliku gotovo svi od skoro 900 brojeva ovog tjednika (npr. nedostaju brojevi od 80 do 100), koji su usto u većini i pretraživi po ključnim riječima. Kao takva, ova je stranica najbogatiji javno dostupni izvor za suvremenu povijest Hrvata u Vojvodini. Kada je riječ o informativnoj funkciji, reći ćemo da dio stranice koji se odnosi na najavu događaja u hrvatskoj zajednici nema niti jednog sadržaja. Vizualno, izgled je stranice jednostavan, kao i način prezentacije informacija, koje redovito prate i ilustracije fotografijama iz tiskanog izdanja.

Posljednje navedeno vrijedi i za internetsku stranicu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata – www.zkvh.org.rs. Aktivna je od 2010. godine i riječ je o stranici koja ima najviše posjeta u hrvatskoj zajednici u Srbiji. Prepoznata je kao najvažniji prostor za prezentaciju kulture vojvođanskih Hrvata – kako njezine povijesti tako i dinamike na kulturnoj sceni u sadašnjosti. Naime, na stranici se nalaze aktualne informacije vezane za aktivnosti Zavoda, ali i kulturnu scenu hrvatske zajednice u Vojvodini u cjelini – posljednje navedeno se najčešće reobjavljuje, uz stanovitu vremensku odgodu, iz tjednika *Hrvatska riječ*. S druge strane, jedina je stranica u hrvatskoj zajednici koja ima redovitu najavu svih, istina samo kulturnih događaja koje priređuju hrvatske ustanove i udruge. Značajan dio sadržaja na stranici odnosi se na osnovne činjenice o gotovo svim udrugama u kulturi vojvođanskih Hrvata, zatim one o najvažnijim manifestacijama koje se priređuju, informacije koje su vezane za kulturnu baštinu, napose nematerijalnu, povijest, ključne osobe, događaje, ustanove i sl. Posebni prostor na stranici posvećen je objavi starih knjiga, periodike i glazbene baštine Hrvata u Vojvodini u digitaliziranome obliku, a odnedavno na stranici se može naći i prva topoteka u Srbiji pod nazivom *Baština Hrvata u Srbiji*. U sadržajnom i informativnom smislu, najbogatija je hrvatska internetska stranica u Vojvodini.

Internetske stranice hrvatskih kulturnih udruga

Od pedesetak hrvatskih kulturnih udruga koje su aktivne i djeluju na teritoriju Republike Srbije, tek ih jedanaest imaju vlastitu internetsku stranicu. Riječ je o sljedećim udrugama: s teritorija Grada Subotice pet – Hrvatsko akademsko društvo www.had.org.rs, Festival hrvatskih duhovnih pjesama *HosanaFest* www.hosanafest.suboticka-biskupija.info, Hrvatska likovna udruga *CroArt* www.croart.org, Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Matija Gubec* iz Tavankuta www.matijagubec.org.rs i Fond Hrvatski dokumentacijski-istraživački centar iz Subotice www.hd-ic.org. S teritorija Grada Novog Sada dvije – Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Jelačić* iz Petrovaradina www.jelacic.rs i Hrvatsko kulturno-umjetničko-prosvjetno društvo *Stanislav Preprek* iz Novog Sada www.stanislavpreprek.org. Iz Sombora jedno – Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo *Vladimir Nazor* www.hkudvladimirnazor.com. Iz Rume jedno – Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Matija Gubec* <http://matija-gubec.org.rs/> (preslična adresa domena s istoimenim društvom iz Tavankuta!). S teritorija Grada Beograda dvije udruge s hrvatskim predznakom imaju svoje internetske stranice – Hrvatski kulturni centar *Beograd* www.hkcbeograd.co.rs i Zajednica Hrvata Beograd *Tin Ujević* www.udruzenjezhbtinujevic.com.

Prema, istina nekakvoj nepisanoj pravilnosti, njihove internetske stranice donose osnovne sadržaje koji su, u većini, neposredno vezani za povijest nastanka, zatim za misiju, informacije o vodstvu, o radu udruge i ishodima njihova djelovanja. Očito, stranice najčešće predstavljaju »osobne iskaznice« udruga. Jednostavnih su grafičkih i tehničkih rješenja, no ima i moderno dizajniranih (npr. HLU *CroArt*). Informacijama je najsiromašnija internetska stranica Fonda Hrvatski dokumentacijski-istraživački centar – tek desetak načelnih informacija o Fondu (misija, vizija, o nama), a nema niti jedne o aktivnostima udruge, kojih, istina, gotovo da i nije bilo.

To znači da u ovisnosti o broju te vrstama aktivnosti i sadržaji internetskih stranica hrvatskih udruga kulture su bogatiji i raznovrsniji, no općenito promatrano nisu previše bogate informacijama. Pojedine od njih imaju čak i velikih problema s objavom sadržaja na hrvatskom standardu (npr. ZHB *Tin Ujević*, HKPD *Matija Gubec* iz Rume, HKUD *Vladimir Nazor* iz Sombora), ali za većinu vrijedi mali i sporadični broj objavljenih informativnih sadržaja. Prerijetko se objavljuju najave događaja kao i izvješća s istih – na nekima nema informacija o događajima iz rada društva više od pet godina (npr. HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta). U tom smislu, postavlja se pitanje njihove informativne funkcije i, uopće, dosega i valjanosti komunikacije s članstvom ili (ne samo zainteresiranom) javnošću.

Samo dvije stranice – ona Hrvatskog akademskog društva (HAD-a) i HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta – imaju sadržaje trajnije vrijednosti: na HAD-ovoj je stranici dostupno svih 14 do sad objavljenih svezaka kapitalnog projekta *Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, dok *Gupčeva* stranica obiluje brojnim dokumentima (filmovi, video zapisi, fotografije, novinarski napisi) iz povijesti, bogatstvom koje svjedoči o razdoblju većem od 70 godina rada Društva. Još ćemo napomenuti kako nijedna internetska stranica hrvatskih kulturnih udruga nema »mjerač« posjeta te nije moguće izmjeriti broj njihovih posjetitelja.

Tomislav Žigmanov

Znameniti banatski Hrvati: Josip Mihalović (1814. – 1891.)

Banaćanin koji je obnavljao zagrebačku katedralu

Portret Josipa Mihalovića (izvor: Zagrebačka nadbiskupija)

Torda je selo u Općini Žitište u srednjem Banatu u kojemu je sve do prve polovice 20. stoljeća bilo nastanjeno preko četrnaest tisuća žitelja. Danas je, nažalost, broj mještana znatno opao, no, većinu stanovništva i sada, kao i nekoć, čine Mađari. Malo je, pak, onih koji znaju da je baš u ovom naselju 16. siječnja davne 1814. godine svjetlost dana ugledao **Josip Mihalović**, doktor teologije, kardinal i zagrebački nadbiskup. Riječ je, naime, o potomku slavonske aristokratske obitelji koja je 1716. primila plemićki naslov od sveto rimskog cara **Karla VI.** zbog velikih zasluga u borbi s Turcima. Do 1763. bili su **Mihajlovići** i ispovijedali su pravoslavnu vjeru, da bi te godine pristupili uniji i punom zajedništvu s Rimom. Posjedovali su vlastelinstva Orahovica-Feričanci i Čepin. Brojni su znameniti ljudi potekli iz ovog plemenitog roda. Među njima su **Edmund Mihalović** (1842. – 1929.) koji je bio glasoviti skladatelj. Tu je i njegov prezimenjak **Antun** (1868. – 1849.), posljednji hrvatski ban prije raspada Austro-Ugarske. Antunov otac, **Karlo Dragutin Mihalović** (1830. – 1918.) bio je zastupnik Hrvatskog i zajedničkog Ugarsko-hrvatskog sabora. **Hugo** (1874. – 1956.), Karlov mlađi sin, doktorirao je teologiju u Rimu, pa je početkom 20. stoljeća bio prefekt Ple-

Njegovim se najvećim pothvatom može smatrati pokretanje obnove zagrebačke katedrale. Akcija pribavljanja sredstava za rekonstrukciju počela je još 1874. godine

mičkoga konvikta i profesor Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu. Godine 1907. kandidirao se za đakovačkog biskupa, a nakon toga i zagrebačkog. Također se bavio glazbom i održavao pijanističke koncerte.

Mađarski kandidat za kardinala

Mihalovićev otac bio je državni namještenik u Tordi, tako da je Josip kao dječak tamo pohađao osnovnu školu, a dalje obrazovanje nastavio stjecati u obližnjem Velikom Bečkerek. Srednju i višu školu učio je u Segedinu i u Temišvaru, gdje je obranio doktorat iz teologije. Počevši od 1834. godine angažiran je na poslovima u biskupijskom uredu. Dvije godine kasnije za svećenika ga je zareadio **Josip Lonović**, čanadski biskup. Ubrzo postaje kapelan jedne od gradskih župa u Temišvaru, pa ceremonijar i bilježnik Svete stolice. Biskup ga potom postavlja za svoga tajnika i pratitelja na krizmanju. Narednih godina postaje ravnatelj biskupskoga ureda, kanonik i 1849. generalni provikar. Revolucije u Europi nastale 1848. i okončane naredne godine bile su poznate pod nazivom *Proljeće naroda*. Tada se Mihalović našao u vrtlogu burnih političkih događanja. Kao prougarskoga pobunjenika vlasti u Temišvaru osudile su ga na četverogodišnju robiju i oduzele mu imovinu, časne naslove kao i pravo na službu. Nakon pomilovanja koje je dobio 1852. godine mogao je služiti samo kao duhovni pomoćnik, i to pod policijskim nadzorom. Ubrzo se ponovno uključuje u svećenički i crkveni život napredujući u hijerarhiji. Za duvanjskoga naslovnog biskupa imenuju ga 1868. a već 1870. postaje zagrebački biskup. Kardinalski šešir dodijelio mu je papa **Pije IX.** u bazilici svetog Petra u Rimu 25. lipnja 1877. Iduće godine je sudjelovao u konklavi pri izboru pape **Lava XIII.** Nerado je ostao na službi u Zagrebu odakle je često tražio premještaj jer se smatrao nepoželjnim u, kako je tvrdio, tamošnjoj antimadžarski orijentiranoj sredini. Mada nije ostao upamćen u narodu u mjeri u kojoj su tu čast imali njegov prethodnik **Haulik** i suvremenik **Strossmayer**, za Mihalovića se bez sumnje može reći da je dao neizrecivi osobni doprinos svojim radom na polju vjere. Veoma se brinuo o školovanju svećeničkog pomlatka, pa su 1878. godine na njegovu inicijativu ustanovljeni dječjačko sjemenište i gimnazija. Veliku brigu vodio je i o uzdržavanju budućih svećeničkih kandidata. **Jurja Posilo-**

Izgled zagrebačke katedrale 1870. godine prije početka njezine obnove (izvor: Portal Hrvatskoga kulturnog vijeća)

vića, koji će kasnije biti predavač na Bogoslovnom fakultetu i zatim senjsko-modruški biskup, postavio je za urednika *Zagrebačkog katoličkog lista* i tako utjecao kako na napredak njegove karijere tako i na širenje utjecaja vjerske literature.

Posthumno priznanje

Njegovim se najvećim pothvatom može smatrati pokretanje obnove zagrebačke katedrale čiji je puni naziv glasio Prvostolna crkva Blažene Djevice Marije na nebo Uzete, svetog Stjepana Kralja i svetog Ladislava Kralja. Akcija pribavljanja sredstava za rekonstrukciju počela je još 1874. godine. U nju su bili uključeni biskup Strossmayer i **Josip Stadler**, vrhbosanski nadbiskup. Međutim, snažan potres je početkom studenog 1880. pogodio Zagreb, baš u trenutku kada je **Franjo Rački**, tada kanonik, na jednom od oltara služio misu. Uslijed toga je došlo do prekida radova i njihovog povratka mnogo koraka unatrag. Razoran potres je epicentar imao na području Medvednice, a procijenjena materijalna šteta iznosila je polovicu tadašnjeg državnog proračuna. Obnovljenu katedralu krasio je neogotički

stil kome je glavni pečat dao hrvatski arhitekt njemačkoga podrijetla **Hermann Bollé**, uz pokroviteljstvo **Izidora Kršnjavog**. Rekonstrukcija je nakon katastrofe potrajala čitave 22 godine, tako da je okončana tek 1902.

Mađarski tisak zabilježio je da je diljem Zagrebačke nadbiskupije 1886. godine masovno i svečano proslavljena 50. obljetnica Mihalovićeve mlade mise uz komentar kojim se tvrdi da je »krotkošću i mudrim upravljanjem uspio pridobiti prethodno nepovjerljivi hrvatski narod«. No, ipak, završetak povijesnih radova na katedrali Njegova Uzoritost, nažalost, nije dočekala. Preduhitrla ga je smrt do koje je došlo 19. veljače 1891. u 77. godini života. Novinari zagrebačkog dnevnika *Obzor*, koji mu za života nisu bili naklonjeni, u nekrologu objavljenom poslije njegove smrti ipak su pisali da »nije opravdao ni bojazan naroda, ni nade onih drugih da im služi« te kako »za njega carstvo blagosti i pravde nisu bile prazne riječi«. Na kraju su ispravno zaključili da je nadbiskup trajno bio pod dojmom neprijateljskoga dočeka u Hrvatskoj, što ga je kasnije veoma sputavalo u njegovu djelovanju.

Dalibor Mergel

Vitraj s kardinalskim grbom Josipa Mihalovića na prozoru crkve svetoga Matije u Budimpešti (izvor: de.wikipedia.org)

U nedjelju, 20. rujna 2020. godine, planira se održati petnaesti Festival hrvatskih duhovnih pjesama – HosanaFest u Subotici.

Slogan ovogodišnjega HosanaFesta je Ima smisla.... U tu svrhu Organizacijski odbor HosanaFesta raspisao je

NATJEČAJ

koji je zbog pandemije koronavirusa produljen do daljnjega, ovisno o trajanju iste

Uvjeti natječaja su sljedeći:

- skladbe tematski moraju imati kršćanski karakter;
- skladbe ne smiju biti već objavljene niti javno izvedene;
- trajanje skladbe ne smije prijeći 4 minute;
- uredno potpisani autori glazbe, teksta i obrade;
- autor i glavni izvođač pjesme ne smije biti mlađi od 16 godina;
- u vokalno-instrumentalnom sastavu ne smije biti više od 15 osoba.

Prijava na natječaj dostavlja se na CD-u ili putem elektroničke pošte, a obvezno mora sadržavati sljedeće:

- oglednu demo snimku pjesme (snimka ne mora biti studijska, ali glazbeno-produkcijski treba biti što sličnija izvedbenoj verziji). Pjesma može biti poslana i u mp3 formatu s minimalnom rezolucijom od 192 kbps;
- tekst pjesme (preporuča se u Word formatu);
- kraću biografiju izvođača sa svim potrebnim podacima (adresa, telefon, e-mail, web i sl.), te navesti zajednicu u kojoj se djeluje;
- potvrda svećenika.

Prijave koje ne budu ispunjavale gorenavedene uvjete, kao i skladbe upitne originalnosti neće uopće biti razmatrane od stručnog povjerenstva.

Napomena: Autori slanjem skladbe na natječaj jamče za njezinu originalnost, te daju svoju suglasnost za izdavanje skladbe na festivalskom CD-u, DVD-u, kao i radijskom i televizijskom emitiranju bez traženja nadoknade. Naknadno utvrđivanje neoriginalnosti skladbe povlači za sobom sankcije određene pravilnikom HosanaFesta. Prijavljene skladbe ne mogu se povući niti će biti vraćene.

Rezultati natječaja bit će javljeni autorima. Izvođači čije se skladbe uvrste u program Festivala trebaju studijsku snimku dotične skladbe, te njenu matricu, dostaviti u roku do 60 (šezdeset) dana po javljanju rezultata.

Redoslijed nastupa na HosanaFestu određuje festivalski Organizacijski odbor.

Radove slati ili dostaviti na adresu:

HosanaFest 2020.
Starine Novaka 58
24000 Subotica
Vojvodina – Srbija
tel. +381(0)64/4616-394
ili na e-mail: hosanafest@yahoo.com

Proštenje u čast sv. Leopolda

Proštenje u kapelici sv. Leopolda Bogdana Mandića na Čantavirskom putu, na Verušiću, bit će proslavljeno u nedjelju, 17. svibnja. Misno slavlje počinje u 11,15 sati, a ovoga puta predvodit će ga mons. **Marko Forgić**.

Proštenje na Čikeriji

Vjernici Čikerije i okolice i ove godine u nedjelju, 17. svibnja, okupit će se kod staroga križa koji se nalazi na rubu šume u blizini mađarske granice. Sveta misa bit će u 11,30 sati, a predvodit će je tajnik Subotičke biskupije preč. mr. **Mirko Štefković**.

U susret blagdanima

- 16. svibnja – Ivan Nepomuk
- 21. svibnja – Uzašašće
- 24. svibnja – Blažena Djevica Marija Pomoćnica
- 26. svibnja – Filip Neri
- 31. svibnja – Duhovi
- 1. lipnja – Marija Majka Crkve

Pokorničko slavlje na Bunariću

U nedjelju, 17. svibnja, na Marijanskom svetištu Bunarić nadomak Subotice bit će održano pokorničko slavlje, odnosno vjernici će imati priliku za svetu ispovijed od 16 do 18 sati, a u 18 sati će biti slavljen sveta misa.

Dopunjen raspored sv. misa

S obzirom na to da je broj vjernika na svetim misama ograničen, te ne može biti više od 50 ljudi, brojne župne zajednice su uvele izvanredno vrijeme za sv. mise. Stoga preporučujemo da provjerite u svojim župama kakav je raspored misnoga slavlja. Iz tog razloga subotička katedrala sv. Terezije Avilske ima izmijenjen, odnosno dopunjen raspored misnih slavlja za nedjelju, 17. svibnja – svete mise će biti služene u 7, 8, i 9 sati na mađarskom, dok će u 10, 11, 19 i 20 sati mise biti na hrvatskom jeziku. Prvoj večernjoj misi prethodi svibanjska pobožnost u 18,30 sati.

Devetnica u župi Marija Majka Crkve u Subotici

Devetnica u čast Mariji Majki Crkve u istoimenoj župi u Subotici započet će 23. svibnja i trajat će do samoga blagdana – 1. lipnja, kada će se u ovoj župi slaviti proštenje. Svete mise bit će svakoga dana u 18,30 sati.

Ž. V.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

»Ako me ljubite...«

Liturgija šeste vazmene nedjelje stavlja pred nas odlomak iz Ivanova evanđelja, koji je u stvari Isusov oproštajni govor (usp. Iv 14,15-21). U njemu Isus za svoje učenike ima lijepa obećanja, ali i važne zahtjeve. Kako se današnji vjernik treba ravnati prema tim Isusovim riječima?

Čuvati zapovijedi

Rastajući se od svojih učenika, Isus je sve što ih je poučavao i što je želio da zapamte sažeo u jednu rečenicu: »Ako me ljubite, zapovijedi ćete moje čuvati« (Iv 14,15). Vrijeme koje je provodio s učenicima bilo je ispunjeno poukom, što riječima, što djelima. Isus im nikada ništa nije izrekao u vidu zapovijedi, ali im je kroz pouku jasno dao do znanja što od njih očekuje. Ipak, on naglašava ono što je najvažnije u cijelom njegovom nauku, ono što svemu daje smisao, a to je ljubav: »Ako me ljubite...« On od učenika ne traži ništa što on sam nije ispunio i za što nije ostavio primjer i pokazao put: »Veće ljubavi nitko nema od ove: da tko život svoj polaže za svoje prijatelje. Vi ste prijatelji moji, ako činite što vam zapovijedam« (Iv 15,13-14).

Mnogo prije ovog oproštajnog govora Isus je, odgovarajući na pitanje o najvećoj zapovijedi, jasno naglasio da su zapovijedi ljubavi prema Bogu i prema čovjeku u središtu Zakona, te da se na njima temelje sve druge zapovijedi koje treba poštivati. One su posebno utkane u zakon kraljevstva Božjeg, kojeg je on došao navijestiti, a koje će njegovi učenici navješćivati i kada se on vrati k Ocu. A ono što će povezivati njega kada ode na Nebo i njih koji su ostali na zemlji je ljubav. Ako budu njega ljubili, ljubiti će i njegove zapovijedi i tako izvršiti poslanje koje im je povjerio. No, neće ih ostaviti same u toj teškoj zadaći nego im obećava pomoć.

Duh Branitelj

Isus učenicima obećava Duha Branitelja, dakle, iako odlazi, on svoje ne napušta. Na njegovo mjesto dolazi »Duh Istine«, čija je zadaća »upućivati ih u svu istinu« (Iv 16,13). A znamo da je Isus sebe nazvao Istinom. Znači, dolazi Duh koji će im pomoći, u vremenima koja će nastupiti, da slijede Isusa i čuvaju njegove zapovijedi, jer će to biti teško i izazovno. Zato će Duh, ne samo Isusove učenike, nego kasnije i Crkvu, voditi Kristovim putem, trajno joj ot-

krivati njegovu istinu i tajnu poslanja koje joj je povjereno. Duh je onaj koji će učenike i sve buduće naraštaje kršćana osposobiti za ljubav koju Isus traži, za čuvanje dvije osnovne zapovijedi, a to će ih učiniti izvršiteljima Isusovog poslanja.

Duh Sveti se, iako nevidljiv, trajno očitovao u životu i Crkvi. Čak i u teškim i mračnim trenucima, on je podizao ljude po kojima je djelovao i vraćao Crkvu na pravi put. Njegovo je djelovanje uvijek bilo vidljivo i do danas je. On ne djeluje samo po nekim velikanima, posebno odabranim ljudima, već po svima nama.

Duh Sveti može djelovati i po nama

Duh želi i može djelovati po svakome, ali mi trebamo odabrati biti njegovo oruđe u svijetu. Naša je odluka hoće li se baš po nama očitovati snaga njegova djelovanja. Dakako da nismo kadri očitovati njegovu prisutnost ako smo mlaki kršćani, Isusovi učenici u skrovitosti, bez želje i volje da baš mi budemo ti po kojima će ljudi prepoznati Kristovu prisutnost u svijetu. Duh traži suradnike, a kada ih prepozna onda im daje sposobnosti za čudesne stvari, kao što je učinio s apostolima nakon Pedesetnice.

No, i tu je ključna ljubav. Zato Isus svoj govor i zaključuje riječima: »Tko ima moje zapovijedi i čuva ih, taj me ljubi; a tko mene ljubi, njega će ljubiti Otac moj, i ja ću ljubiti njega i njemu se očitovati« (Iv 14,21). Kao što se on iz ljubavi predao za čovjeka, tako u njegovim očima vrijednost ima samo ono što je učinjeno iz ljubavi. O njoj se danas mnogo priča, ali su ljudska srca hladna. Zato sve teže i primjećujemo Božju prisutnost, jer zapovijedi njegove ne čuvamo, ne ljubimo ga, pa ne ljubimo ni drugog čovjeka. Ljubimo prolazne vrijednosti ovoga svijeta, ali to nije ljubav, to je pohlepa, častoljublje, želja za moći... Radimo samo ono što nam je od materijalne koristi, ne iz ljubavi, nego zbog posjedovanja. Takvi nismo suradnici Duha Svetog, te ne možemo biti oni po kojima će svijet upoznati Krista.

Ako smo spoznali da u nama nema dovoljno ljubavi prema Kristu, jer zapovijedi njegove ne čuvamo, da se to promijeni treba puno truda i molitve. Isto tako, ako smo se prepoznali kao oni koji ljube Krista i čuvaju njegove zapovijedi, molitva nam je potrebna da tako i ostane, jer bez molitve čovjek nema snage oduprijeti se napastima.

»Bar nedjeljom budi kući«

Zaboravljamo ono najvažnije – nema veće vrijednosti od obitelji * Trebamo raditi 13 dana da bismo dobili jedan dan slobodan

Pitanje trebaju li trgovine raditi i nedjeljom ili ne bilo je aktualno i prije pandemije koronavirusa. Još u siječnju je ministar trgovine, turizma i telekomunikacija **Rasim Ljajić** donio rješenje o formiranju radne skupine, čiji zadatak je razmotriti sve aspekte kada je u pitanju zabrana rada trgovina nedjeljom. Svima je jasno da ta odluka mora biti pravno utemeljena, a Ministarstvo navodi kako će uraditi sveobuhvatno istraživanje u koje će biti uključeni trgovci, dobavljači, potrošači i radnici u trgovini. Hoće li to tako i biti predstoji nam tek vidjeti, no zanimljiv je podatak da je na teritoriju Srbije u sektoru trgovine uposleno oko 200.000 radnika, od čega su više od 70 posto žene.

Da naše mame budu s nama

Bar nedjeljom budi kući, državnim i vjerskim praznicima, ne u prodavaonici naziv je Facebook grupe koja je osnovana 2. svibnja s ciljem zatvaranja trgovina nedjeljom, državnim praznicima i vjerskim blagdanima.

»Izvanrednom situacijom koja je stvorena virusom covid-19 pokazalo se da možemo bez trgovina i po nekoliko dana. Ne tražimo mi nekoliko dana, nego samo nedjelju, koja je dan za odmor, za vrijeme s obitelji, za nedjeljni ručak, za djecu... Ono što me je potaknulo da pokrenem jednu ovakvu grupu jest natpis djece jednoga četvrtog razreda u Hrvatskoj koji glasi ovako: 'Molimo ne idite nedjeljom u trgovinu da naše mame budu s nama nedjeljom'. U potpisu je stajalo: 4. a. To je bila inicijalna kapisla koja mi je srce rasparala kada sam je vidio. Inače, supruga mi radi u trgovini, te jako dobro znam kako je to«, kaže glavni administrator spomenute Facebook grupe **Ivica Kopunović** i dodaje: »Svjestan sam da mi na ovaj način ne možemo jako puno, ali sam kontaktirao mnogo ljudi koji to mogu, koji zapravo mogu doprijeti do onih koji mogu nešto uraditi. Obavio sam nekoliko razgovora s predstavnicima raznih sindikata koji djeluju zajedno na teritoriju Srbije, poslao sam nekoliko mailova u vrh države, pučkom pravobranitelju, Ministarstvu trgovine, turizma i telekomunikacija... Na sve adrese koje imaju veze s ovom inicijativom stupili smo u neki kontakt i nadamo se da ćemo imati i uspjeha u tome.«

Obavite kupovinu na vrijeme

U nekoliko svojih objava naš sugovornik je ponovio kako ono što svatko od nas može učiniti jest jednostavno bojkotirati i ne ići u trgovinu nedjeljom. Samim time će poslodavci, kada nedjeljom bude smanjen promet, uvidjeti da se može i bez nje.

»U grupi imamo i dnevni apel, za dobro jutro, kada podsjećamo članove da kupovinu obave od ponedjeljka do petka, eventualno subotom do nekog, rekao bih normalnog vremena. Nedjeljom bojkotiramo odlazak u trgovine prosto da se naši trgovci, makar u prodavaonicama odmore, ako već ne u svojim domovima. Zaboravljamo ono najvažnije: nema veće vrijednosti od obitelji«, podsjetio je Kopunović.

On također napominje kako bi se svi vrlo brzo privikli na to da trgovine nedjeljom ne rade i onda bi tako naučili kupovati. Podsjeća i na to kako prodavaonice nekada nisu radile nedjeljom i nitko zbog toga nije ostajao gladan.

Ono što slijedi nakon ukidanja pandemije, po riječima Ivica Kopunovića, jest pokrenutu inicijativu i realizirati.

»Sindikati su ti koji moraju odraditi ovaj posao, ali mi možemo stati iza njih, podržati ih izlaskom na ulice ili jednostavno tako što ćemo potpisati peticiju... To je ono što nas, nadamo se, čeka u nekoj skorijoj budućnosti. Ne mora biti ništa od ovoga, ali bez lažne skromnosti, ponosan sam na to da sam bar pokušao nešto uraditi«, kaže Kopunović.

Ova Facebook grupa iz dana u dan broji sve više članova, tako da je do zatvaranja ovoga teksta u grupi više od 18.000 članova.

Kupovina nedjeljom je stvar navike

Na ovu temu razgovarali smo i s trgovkinjom koja je veći dio svoga života ostavila u trgovini **Anđelkom Nađ Kanas**.

»Ove godine ću napuniti 32 godine radnog staža u prodavaonici. Biral sam ovaj posao i zaista ga volim raditi. Nije mi teško niti s ljudima raditi, jer to je sastavni dio ovoga posla, ali i mi trgovci smo ljudi i voljeli bismo nekada odmoriti. Biti sa svojim obiteljima, sa svojom djecom... Kada bi se ova inicijativa podržala i zaživjela, pa u konačnici i donijela odluka da se nedjeljom ne radi, svim trgovcima bi to puno značilo. Mi danas trebamo raditi 13 dana da bismo dobili jedan dan slobodan«, kaže Anđelka te spominje kako se sjeća svojih početaka rada u *Trgoprometu*, gdje je sve ove godine i kako se tamo nekada nedjeljom nije radilo.

»Bilo je situacija kada uopće nismo radili, ali jako kratko. Jedno vrijeme smo nedjeljom radili od 7 do 10 sati što je isto bilo korektno, a onda se radno vrijeme produžilo do 12, pa onda do 14 sati. Kroz praksu se pokazalo da do 12 sati ima posla nedjeljom, ali poslije 12 jako mali postotak. Nedjeljom je često takva situacija da ljudi imaju vremena pa dođu, prošetaju i kupuju. Mislim da je to samo stvar navike, a često ne prijeka potreba«, kaže Anđelka i pojašnjava kako su i sada za vrijeme izvanrednog stanja u zemlji dodatno radili, ali da za taj rad nisu dobili veću plaću. Po njenim riječima ima poslodavaca koji su nagradili svoje radnike, ali velika većina njih nije, što smatra izrabljivanjem radnika.

I mi smo ljudi

»Tijekom ove izvanredne situacije ljudi su kupovali za nekoliko dana unaprijed i pokazalo se da može i tako. Kada bi samo jedan dan preskočili, samo nedjelju, da i mi trgovci budemo ljudi, da imamo pravo na odmor, nedjeljni ručak sa svojom obitelji... Moja su djeca sada već velika, ali nisu oduvijek takvi bili i znam kakav je to osjećaj. Ista je danas situacija i s brojnim drugim trgovcima i trgovkinjama koji nedjeljom nemaju gdje odvesti ili ostaviti djecu, a moraju raditi... Kada vas zahvati smjena da radite subotom do 21 sat, u nedjelju od 7 do 14 sati i ponedjeljkom opet ujutro, što imamo od vikenda i odmora? Da pojasnim: vrijeme koje sam navela je vrijeme kad su prodavaonice otvorene, ali vi morate doći ranije, a iskreno ne pamtim kada sam na vrijeme krenula kući«, kaže sugovornica i pojašnjava kako im nedjelja nije plaćena nego za nju dobiju slobodan dan, koji mogu iskoristiti kada se za njega stvore uvjeti.

Mislim da je dovoljno reći kako su svi, ili bar većina trgovaca u plusu sa slobodnim danima.

»Smatram da i kada bi nam skratili radno vrijeme nedjeljom da bi nam svima i to značilo, ali to će jedino biti ostvareno ako sindikati u tome uspiju, ili ako narod, odnosno kupci, budu bojkotirali odlazak nedjeljom u trgovine. Drugi način ne znam«, kaže Anđelka Nađ Kanas.

Dok sav proces sa sindikatima i eventualnim peticijama ne ugleda svjetlost dana, ono što ostaje svima nama ili bar onima koji se slažu s ovom inicijativom, jest NE odlaziti nedjeljom u trgovinu. Sve se može kupiti i preko tjedna ili subotom. Nitko neće biti na gubitku, jer ćemo mi kupci sve to što nam treba svakako kupiti petkom, subotom ili nekim drugim danom. Tako ni poslodavci neće biti na gubitku, a trgovci će napokon imati jedan dan odmora. Ako ne zbog trgovaca i njih samih koje susrećete u svojim prodavaonicama, onda bar pomislite na djecu koja s nestrpljenjem čekaju da mama dođe doma (doduše umorna), pa da skuha ručak i onda još ima snage za igru, zabavu, školske obveze, maženje i sve ono što mame trebaju i mogu...

Subotom su cijene iste!

Ž. V.

RECEPT NA TACNI

Francuska pita, quiche

Na mom omiljenom salasu ovog vikenda ponuđen nam je *quiche* sa šparogama i iako sam mu odoljela i poručila omiljeno jelo od puretine s mlincima i umakom od višanja, nisam mogla odoljeti u glavi i od tada imam ideju pronaći recept i napraviti ovu francusku pitu kod kuće. Nisam ni znala da postoji toliko različitih recepata za *quiche*, a za ovu sam priliku odabrala onaj sa šparogama, ali u zdravijoj verziji, jer ne bih to bila ja da nešto ne pomiješam.

Potrebno: 150 g integralnog brašna / 100 g kukuruznog brašna / 125 g maslaca / 100 g krem sira / 3 jajeta / prašak za pecivo / vezica šparoge / 2 dl slatkog vrhnja / 100 g naribanog sira / 50 g parmezana / 50 g gorgonzole / 10 kom cherry rajčice / sol / papar.

Postupak: Pomiješati obje vrste brašna, dodati sol, prašak za pecivo, jedno jaje i isjeckan hladan maslac i sve dobro rukama pomiješati. Dodati krem sir i miješati do kraja, pa staviti u vrećicu i ostaviti u hladnjaku da odstoji pola sata. Nakon što je tijesto odmorilo, na pobrašnjenom podlozi razviti tijesto u krug malo veći od kalupa. Veličina kalupa za ovu količinu tijesta je 26 cm. Razvijeno tijesto prebaciti u nauljen kalup, pritisnuti rubove, pa zapeći tijesto desetak minuta.

Priprema punjenja odvija se odvojeno. Prvo operite i očistite šparoge, odvajajući vrh od vlaknastih dijelova. U *quiche* ulazi samo gornji dio. Preostala dva jaja umutite sa slatkim vrhnjem, dodajte sol i papar po ukusu, a zatim komade gorgonzole, naribani sir i parmezan. Na pečeno tijesto rasporedite šparoge, pa preko njih ulijte mješavinu jaja i sira, a zatim na nju pritisnite cherry rajčice i pecite u pećnici prethodno zagrijanoj na 170 stupnjeva Celzijevih oko pola sata.

Dobar tek!

Gorana Koporan

Subotička čežnja za VELIKOM vodom

Između Kireškog puta i Arandelovačke nalazi se Ulica Karla Bittermana, oblikom drugačija od svih ostalih u Kertvarosu. Na priloženoj snimci iz zraka ona se vijugavom trasom jasno uočava, dok su sve ostale ulice projektirane u pravoj liniji, presijecajući se pod pravim kutom, formirajući oblike karakteristične za novija naselja. Krivudava trasa ulice pogotovu je, naravno, uočljiva dok se hoda njome. Lijepa je, mirna, puna zelenila i stvara ugodan osjećaj dok se »vijuga« između niza obiteljskih kuća, prizemnih i na kat, te neumitno stvara znatizelj: je li trasa nastala samo slijedeći neku stazu među nekadašnjim vinogradima na kojima je građen Kertvaroš ili je produkt želje za drugačijom ulicom od uobičajenih. Ovo drugo je u pitanju – potvrđuju razgovori sa stanovnicima kuća napravljenih između šezdesetih i sedamdesetih godina prošlog stoljeća, kada je ova ulica nastala. Oni se sjećaju ideje o postavljanju ulice koja će svojom trasom imitirati valovite oblike dalmatinskih uličica; čak je i uža od okolnih. Kada se ulica promatra iz visine, podsjeća na pticu u letu raširenih krila. To je galeb, priča se.

Svaku sumnju o slučajnom i stihijskom nastanku oblika Ulice Karla Bittermana otklanja otkriveni projekt u Povijesnom arhivu Subotica: u Zbirci karata pod brojem 3.3.1.46 nalazi se crtež iz Detaljnog urbanističkog rješenja stambenog naselja kod Kireškog puta u Subotici iz 1962. godine, čiji je projektant arhitekt József Gellér (Biro za urbanizam). Ideja o nastanku ulice slične primorskim, danas, kada je sve oko nje urbanizirano, može djelovati posve neobično, no tad, kad je projektirana, nedaleko se nalazila veća površina pod vodom, koja je prije tri desetljeća nasuta i uređena za novo naselje. Vode (bare) na tom mjestu više nema, ali su ostale misli o dalekoj, velikoj vodi...

Dan za veliki veš

Današnja fotografija nekadašnjeg pranja veša krasi obiteljski album Somborca **Vinka Jankovića**. Stara je šezdesetak godina, a vjerojatno je i jedna od rijetkih na ovu temu, iako je rublje bar jedanput na tjedan prala svaka žena. »Iz djetinjih dana se sjećam da se u našoj kući veliki veš uvijek prao ponedjeljkom. Jedino je majka uvijek vodila računa da tog dana ne bude neki veći svetac, kako se ne bi ogriješila. U tom slučaju veš bi prala utorkom. Na dan pranja veša ne bi se kuhao ručak, samo bi se podgrijalo jelo koje bi ostalo od nedjelje«, priča Janković. Pranje velikog veša imalo je svoja pravila, a bilo je maltene cjelodnevni posao. »Mi, djeca, dan ranije smo se morali presvući u čisto ruho, a prljavo ostaviti za pranje. Majka bi poranila prije zore, potpalila vatru u štednjaku i na njega stavila veliki lonac u kojem se grijala voda. Imali smo lijepo drveno korito, a i ono limeno, koje je bilo veće, pa se najčešće pralo u njemu. Korito bi se postavilo na dvije hoklice, kako bi bilo lakše prati, a moralo se voditi računa da se ne preturi. Rabili su se i lavori, jer je bilo raznog veša, koji se nije prao jedan s drugim u jednoj vodi. Više puta se rabila i voda u kojoj je prokuhana lukšija (pepeo od bukovog drveta, prim. a.). Zasebno bi se prale košulje od puplina, bijele ili plave, a zasebno šareno rublje. Pralo se domaćim sapunom, kojeg su stare žene same izrađivale od masne sode i masnoće poslije kolinja. Taj sapun, narezan u kocke uvijek se čuvao na tavanu, za gredom. Rublje kojega je trebalo iskuhавati majka bi stavila u lonac, a u vodu za iskuhavanje nožem bi sitno nstrugala sapuna. Više puta se taj veš morao promiješati velikom kuhačom, kako ne bi zagorio. Pralo se na ruke, rabila se i rebrasta daska koju smo zvali ribaljka, a prakljačom se lupalo po vešu

postavljenom preko daske. Veš se kasnije ispirao u više voda, a ako je trebalo nešto provući kroz veš-plav, a to su najčešće bile košulje i bluže, u jednoj posudi bi se istopile male kuglice veš-plava, koji se kupovo u prodavaonicama. Roba bi se ostavila da povuče malo boje koju je izgubila prigodom pranja. Nešto od veša, najčešće posteljinu, majka je štirкала, također u zasebnim lavorima, ili, ako bi količinski bilo više veša za štirkanje, u loncu. Naše majke su i štirku same pravile. Iako ju je bilo u prodavaonicama, zbog štednje ju ne bi kupovale. Netko je štirкао u vodi u kojoj se skuha malo brašna, a netko u vodi u kojoj se kuhao krumpir. Opran i ocijeđen veš majka bi raširila po nehrđajućoj žici, obično razvučenoj između bagremova, a neki komadi, poput hlača i sukanja za svakidašnu uporabu, raširila bi po prošču. Dok bi se veš sušio, mi, djeca, ne bismo se smjeli loptati u blizini, kako ne bismo dizali prašinu i uprljali to što je majka oprala. U ljetno vrijeme, suho s blagim vjetrom, veš bi se brzo osušio, pa bi ga majka pokupila i unosila u kuću na peglanje. Peglalo se onom teškom peglom, u koju se stavljala žeravica, kako bi se ugrijala i držala toplotu. Nije bilo ni fajtalica, pa bi majka iz usta prskala vodu po robi, kako bi ju lakše opegllala. Toga dana majka bi se jako umorila od posla, ruke bi ju zaboljele i jedva bi čekala da se sve zgotovi, pa bi sjela, kako bi se odmorila. Narednog ponedjeljka, kad se i koliko čega prljavog skupi za pranje, opet sve iznova. Zimi bi bilo manje pranja, ali se veš zbog hladnoće teško sušio. Ostavio bi se na žici kako bi se izmrznuo, pa bi se kasnije unosio u kuću, u sobe u kojima se ložilo«, završava priču Janković.

Ivan Andrašić

Čarobna riječ – OBITELJ

Danas, 15. svibnja, obilježava se međunarodni Dan obitelji. Ujedinjeni narodi su ovaj dan proglasili još 1989. godine kako bi skrenuli pozornost na značaj obitelji kao temelja zajednice društva.

Protekla dva mjeseca vrijeme smo puno više nego obično provodili u krugu svoje obitelji, što je, priznat ćete, svima bilo dobro.

Svatko od vas može napisati nekoliko riječi koliko vam obitelj znači, ili ih izreći najbližim članovima. Neka današnji dan ili ovaj vikend bude u znaku obitelji. Skupa možete razgovarati (reći jedni drugima što vam znači obitelj), igrati neke od društvenih igrica, zajedno plesati, šetati, skupa voziti bicikl, rolati, pjevati... Ideja je puno kako obilježiti međunarodni Dan obitelji.

Pročitajte što su naši prijatelji napisali o svojoj obitelji, a neki od njih posebno su se dotakli Dana majki, koji je obilježen 10. svibnja.

Kod nas je uvijek veselo

Moja obitelj ima osam članova. Nju čine mama **Jasna**, tata **Zdenko**, sestre **Sara** i **Anastazija**, braća **Jakov**, **Petar** i **Marko** kao najmlađi član obitelji. Sara ide u 4., a ja u 2. razred. Jakov će na jesen krenuti u školu, a Anastazija u predškolsko.

Kod nas u obitelji je uvijek živo. Svatko ima svoje obveze i zaduženja i tako pomažemo mami i tati. Volimo se međusobno družiti, osobito s najmlađim članovima obitelji i nikad nam nije dosadno. Često se i posvađamo, ali brzo se i pomirimo. Volimo ići svi skupa voziti bicikl, družiti se s drugom djecom iz susjedstva. Uvijek nam je dvorište puno djece.

Volim što imam brojnu obitelj, ali ponekad zna biti malo i naporno, jer mi ne daju uvijek da spavam do kada želim, a ja volim dugo spavati.

Moja obitelj je za mene pravo blago. Uvijek nam je zanimljivo i znam da se uvijek mogu osloniti na njih kad mi nešto zatreba.

Barbara Dulić, 2. razred
OŠ Vladimir Nazor, Đurđin

Moja obitelj

Obitelj moja,
od četiri broja.
Prvi broj je tata,
ruke mu od zlata.
Drugi broj je mama,
Sunce našeg stana.
Treći broj je moja Petra,
brža je od svakog vjetra.
Četvrta sam brojka ja,
tatina i mamina zvijezda
DANICA.

Milica Šarković, 3. razred
OŠ 22. oktobar, Monoštor

Vesela obitelj

Najljepša riječ na svijetu je obitelj. Obitelj je mjesto puno ljubavi, sreće i radosti. Moja obitelj ima tri člana. Kod nas je uvijek veselo, budući smo mi jedna glazbena obitelj. Moji roditelji pjevaju, a ja sviram harmoniku. Jako volimo prirodu i često odlazimo na vikendicu. Nedjelja mi je omiljeni dan, jer poslije svete mise igramo neke društvene igre. Znam da imam najbolje roditelje na svijetu, jer mi pružaju puno nježnosti, ljubavi i sreće.

Svoju obitelj volim najviše na svijetu i ne bih je mijenjao nikada. Jedina želja mi je da uvijek budu zdravi i da proširimo obitelj s jednim bratom i sekom.

Marko Brdar, 4. razred
OŠ 22. oktobar, Monoštor

Pjesma o obitelji

Moja obitelj je nekad glasna,
ali je klopa uvijek slasna.
Petar je mudar i vrijedan,
Tomo uvijek za akciju spreman.
Andrija šale stvara,
Ivan za gitaru ima dara.
Marija Magdalena pleše po kući,
Matej kod majke voli ići.
Mama uvijek ima sve nas na umu,
a da se opusti igra »Zumu«.
Tata mi pomaže oko svega,
baš zato jako volim njega.
Tu sam i ja, Pavao – o našoj obitelji vam pjevao.

Pavao Huska, 3. razred
OŠ Ivan Milutinović, Subotica

Jer smo obitelj

Moja obitelj se preziva **Ivković Ivandekić**. Roditelji su u braku 11 godina, što znači da naša obitelj upravo toliko postoji. Živimo u Subotici, a naša obitelj broji pet članova: tata **Josip**, mama **Mirjana**, starija sestra **Petra**, mlađa sestra **Antonija** i ja – **Filip**. Subotom idemo kod tatinih roditelja, a nedjeljom kod maminih. Volimo se igrati i smijati i još mnogo zabavnih stvari činiti. Volimo jedni druge, jer smo obitelj.

Filip Ivković Ivandekić, 3. razred
OŠ Matko Vuković, Subotica

Što mene čini sretnim?

Uvijek se lijepo osjećam uz svoju obitelj. Ona me čini najsretnijim. Mama me jako voli i cijeni, sve što pogrešno uradim ona mi pomogne da ispravim. Kada nešto zgriješim, ona me i grdi,

ali vjerojatno i zaslužim. Tata je odličan u matematici, pa mi je u tome glavna podrška. Brat **Fabijan** me jako voli, kao i ja njega, ali ja to manje pokazujem nego on. Valjda sam drugačije prirode. Moja obitelj je i moj dom u kojem se osjećam najsigurniji. Provodim s njom zanimljive trenutke i sigurno nas čeka još mnogo toga lijepoga.

Borna Dulić, 4. razred
OŠ Ivan Milutinović, Subotica

Majčin dan

Danas na Tvoj dan
želim da ti se ostvari najljepši san.
Kada Ti se lice nasmiješi
moje srce se utješi.
Tvoj blagi glas uvijek me smiri
kada me nešto uznemiri.
Volim tvoje priče krasne,
dok u večeri sunce gasne.
Zato Ti na ovaj dan
želim sretan Majčin dan.

Luka Ivković, 3. razred
OŠ Ivan Milutinović, Mala Bosna

Majčin dan

Mila i najdraža,
a ponekad i stroga.
Jako me voli, to vidim
kad me snažno zagrlji.
Ah, moja mama.
Najviše volim s mamom se igrati.
Tu je i kad treba zadaću provjeriti.

Milan Gašpar, 1. razred
OŠ Ivan Milutinović, Mala Bosna

Uvijek je tu za mene

Moja mama je drugačija po tome što znam da će me štititi i u dobru i u zlu. Ona može odnijeti našu nespretnost. Mama je najbolja u kuhinji, jer divno kuha. Vrijeme najčešće provodimo u učenju, kuhanju i igranju. Najviše volim s njom praviti kolače. Kod svoje mame najviše volim što je uvijek tu za mene.

Draga je moja mama
Ali i nekad stroga.
Naravno puno je volim
I ona mene jako voli.
Evo mislim kako je lijepa,
Lijepa je kao cvijet,
A ja je puno volim.

Anabela Stantić, 4. razred
OŠ Ivan Milutinović, Mala Bosna

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: Matija Matković
IDEM U ŠKOLU: OŠ Matko Vuković – 4.4 razred
IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: treniram vaterpolo u VK *Spartak* i sviram bas (tamburaški) u Subotičkom tamburaškom orkestru
VOLIM: slatkiše, druženja, sviranje
NE VOLIM: laganje i nepravdu
U SLOBODNO VRIJEME: volim biti vani i igrati igrice
NAJ PREDMET: matematika i tjelesno
KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: strojarski inženjer, kao moj tata

551-045
Subotica, kod glavne pošte.

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodaje se kuća na kat, plac 650 m², kuća 210 m², velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupaoone, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel.: 061 2323223.

Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaoonice, tri štale, svinjci, dvije garaže. Tel.: 064 247-09-49.

Primam u radni odnos zubnog tehničara s iskustvom u Županji, R. Hrvatska. Smještaj osiguran. Informacije na tel.: 00385-95-366-17-67.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m². Dragan 063-509-902.

Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063-509-902.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, viran-goši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marame, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Izdajem apartman u Šantićevoj ulici u Subotici. Tel.: 063/865-55-96.

Dvobrazni plug 14, roleri, bunjevačka ruha, pa-puče, marame i slično, starinska kolijevka. Tel.: 024/528-682.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Tel.: 064 18-39-591.

Hitno i povoljno prodajem zemlju u Subotici, 1 h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

Povoljno prodajem dvosobnu kuću u Mičurinovoj 22, Subotica. Informacije na mobitel: 066-555-49-61.

Prodaju se: dunje, dvije nekoristene perne punjene novim sitnim guščijim perjem i auto Lada Samara '90. (200 eura). Tel.: 024 532570

Novo radno vrijeme Gradske knjižnice Subotica

Gradska knjižnica Subotica od ponedjeljka, 11. svibnja, počela je raditi po izmijenjenom radnom vremenu.

Posudbeni odjel za odrasle i Dječji odjel za korisnike će biti otvoreni svakog radnog dana od 7,30 do 19,30, a Znanstveni odjel s čitaonicom i Zavičajni odjel od 7,30 do 14,30.

Subotom će svi odjeli raditi od 8 do 13 sati.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 19. 5. 2020.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.

Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

INTERNET + TELEVIZIJA + TELEFON

STANDARD
MIX PAKETI

Astra
Telekom

024 555 765

Karadordev put 2, Subotica
www.astratelekom.com

AUTOR Kristijan Sekulić 6.	Legend. talijanska glumica	Rad na podešava- nju oružja	Grana biologije	Plodna zemlja za oranje	Turska skr.	Internat. Klimasch. Initiative	Razvrstava nje stranica na istom tabaku	Prvo slovo		Odjek koraka (pjesn.)	Akademija nauka	Školski sat	Hrvatska valuta	Multinac. kompanija
Grad na sjeveru Bačke									Područje u Vojvodini 13. slovo					
Testament								Grad u Brazilu Riječni otok						
Cestarina									Tona Pozadi		Snovi (pjesn.) Psihijatr. klinika			
Health Care Cent. Assoc. Of Nebraska					Garnitura pribora	Radio postaja u Berlinu				21. slovo University of Ghana		Air - Condition		
Rumunjski nogometaš Hagi						Um Neutron						Ruma	Sumpor Ruko- tvorina	
Bolnica za plastičnu kirurgiju u Beogradu								Grčki kip Fiz. račun. Platforma otvor.koda						Planina u Srbiji
Dio ruke						Georgia Danski nogometaš Otman			Razlika između nab.i prod. cijene	Američki glumac Reynolds Italija				
Rusko žensko ime				Stog, kamara sijena	Grad u Italiji Reomir							Tantal 3. samoglasn.		
2. glazbena nota			Pravica Dizalica							Općina u Belgiji U (Eng.)				
Energija		Kuala Lumpur Hvalo - spjevi			Pripadnik raje (tur.)							4. nota Canadian Union of Students		
Eleonora od milja					Biblioteka									4. i 1. samoglasn.
	Njem. imenica Vatikan				Španjolska kompanija 3. vokal					Pas Lichten- stein				
Zatvarač, Zalistak							Kisik		Vjesnik proljeća					

REŠENJE:

VODORAVNO: SUBOTICA, BAČKA, OPORUKA, MANAUS, PUTARINA, T, SNI, HCAN, TDI, U, AC, IANIS, RAZUM, S, AVICENA, AGORA, LAKAT, GA, BURT, ONJA, BORMIO, TA, RE, PRAVDA, LIER, E, KL, KAURIN, FA, NORA, KNJIŽNICA, DAS, AENA, CUKO, VENTIL, O, LASTA

OKOMITO: SOPHIA LOREN, V, UPUCAVANJE, ODE, BOTANIKA, KRAN, ORANICA, PLAST, TUR, SET, R, I, IKI, N, BAKKAL, CANTRAGO-VANJE, A, ADA, ARDUINO, M, IZA, MARŽA, BAT, UG, I, IN, L, AN, UMOBOLNICA, ČAS, RU, I, CUS, KUNA, ARTEFAKT, ASICS, TARA, OA

Objavljene instrukcije za početak trenažnog procesa

Vlada Srbije je u sedam točaka definirala uvjete za organiziranje treninga sportaša i ekipa na otvorenim terenima. Trenažni proces vrhunskih i ostalih sportaša može početi ukoliko se od svih subjekata (sportaša, trenera, ovlaštenih osoba sportskih klubova, ovlaštenih osoba sportskih objekata) omogući pridržavanje svih uvjeta i mjera utvrđenih instrukcijama o prevenciji, sprječavanju širenja i smanjenju rizika bolesti covid-19. Vlada Srbije je propisala da su sportaši i treneri dužni pri dolasku i po odlasku nositi maske i rukavice, a mogu biti u društvu najviše jedne osobe. Korištenje zajedničkih prostorija (svlačionica, kupatila, tuš kabine) moguće je samo ukoliko se može organizirati dezinfekcija nakon svake uporabe. Sportaši su dužni nositi svoju opremu, koristiti zasebnu bočicu tijekom i nakon treninga, odnosno rabiti isključivo vlastita sredstva za osobnu higijenu. Sportaši tijekom treninga moraju biti međusobno udaljeni najmanje dva metra i na raspolaganju moraju imati najmanje 10 m² slobodnog prostora. Broj osoba na treningu, računajući sportaše i trenere, ne može biti veći od deset, s pomoćnim osobljem maksimalno dvanaest. Klubovi su dužni osigurati beskontaktno mjerenje tjelesne temperature svih sudionika trenažnog procesa, te od njih prikupiti informacije o postojanju nekog simptoma i ukoliko bude potrebno udaljiti ih iz trenažnog procesa, odnosno uputiti ih nadležnom liječniku. Organizator treninga (klub) je dužan, ukoliko se kod bilo kod sudionika pojavi neki od simptoma covid-19, prekinuti trenažni proces, izvijestiti liječnika, kako bi svi nazočni bili podvrgnuti testiranju i izolaciji do dobijanja službenih rezultata. Obveza organizatora treninga je da vodi evidenciju nazočnosti, da osigura dezinfekciju sprava, rekvizita, te da između dva treninga osigura pauzu od minimum pola sata. Sve prostorije moraju biti redovito prozračene.

Nogomet

Odlukom tijela Nogometnog saveza Srbije reguliran je nastavak prvenstva 2019./20. Superligaši i prvoligaši odigrat će još nekoliko preostalih kola, za sve druge prvenstvo je završeno! Podsjetimo, *Bačka* iz Subotice je u okviru natjecanja u Srpskoj ligi Vojvodina odigrala 17 utakmica i zabilježila 11 pobjeda, 4 neodlučna i 2 poraza. Uz gol razliku 31:16 osvojeno je 37 bodova, što je bilo dostatno za drugu poziciju na ljestvici. Lige amaterskog ranga, srpske i lige nižeg natjecateljskog ranga, završene su zaključno s 15. ožujkom 2020. godine i neće biti nastavljene. Napredovanje u viši i ispadanje u niži rang natjecanja bit će primijenjeno shodno propozicijama NNS-a.

Biciklizam

Stojnić odličan na virtualnom *Giru*

Somborski biciklist **Veljko Stojnić** nastupio je u dvije utrke *Giro d'Italia* koji je zbog aktualne epidemiološke situacije organiziran u virtualnom formatu. Somborac, član talijanskog *Vini Zabu KTM-a*, nastupio je u dvije od sedam etapa i ostvario vrlo zapažene rezultate na biciklističkom trenažeru odnosno u simulaciji utrke. Stojnić je *Giro* započeo u trećoj etapi. Zauzeo je peto mjesto i bio među biciklistima koji su imali manje od minute zostatka iza pobjednika, talijanskog reprezentativca **Domenica Posoviva**. Ispred Stojnića su bili još tri Talijana: **Peso (Bardoni)**, **Martineli (Astana)** i **Viel (Androni)**. Stojnić je imao više od minute prednosti u odnosu na klupskog kolegu **Bartolozia**. Još uvjerljiviji nastup imao je posljednjeg dana virtuel *Gira*. Zauzeo je drugo mjesto u etapi dugoj 15,7 kilometara. Za pobjednikom **Filipom Ganom** kasnio je svega 15 sekundi. Iza Stojnića su ostali slovenski biciklist **Greg Bole** iz *Bahrain McLaren*, te članovi *Astane*, *Martineli* i **Boaro**. Stojnićeve *Vini Zabu KMT* je *Giro d'Italia*, i pored ekipnog trijumfa u trećoj etapi, završio na posljednjem mjestu u konkurenciji osam profesionalnih ekipa. Trijumfirala je jedna od najvrjednijih svjetskih ekipa, *Bahrain McLaren*.

Odbojka

Završena natjecanja u odbojkaškim ligama

Izvršni odbor Odbojkaškog saveza Srbije donio je odluku o prijevremenom završetku ovogodišnjih ligaških natjecanja.

Nadležne komisije za organizaciju odbojkaških natjecaja u Srbiji su na temelju dosadašnjih rezultata i pozicija proglasile državne prvake u muškoj i ženskoj konkurenciji, ali i pobjednike ostalih, nižih rangova natjecanja, koji su time za narednu sezonu izborili nastupe u višim ligama. Usvojili su i odluke da zbog prekida natjecanja, izazvanog pandemijom koronavirusa, ni jedna od ekipa ne izgubi ligaški status, te da se nova sezona priprema s proširenim brojem sudionika (12) u tri najjača odbojkaška ranga. OK *Apatin* je službeno novi/stari prvak Prve Vojvođanske lige za seniorke i plasirao se u Drugu Republičku ligu Srbije za sezonu 2020./21. Ovakvoj odluci osobito su se obradovali članovi OK *Sombor*, posljednjeplasiranog kolektiva Druge muške lige – sjever. Tijekom 15 ovosezonskih kola osvojili su šest bodova i bili praktično bez šansi za opstanak. Pobjednik u ovoj konkurenciji bila je ekipa *Bečeja*. Status somborskih ženskih ekipa nije bio upitan. *Volejstars* je do prekida zauzimao peto mjesto u konkurenciji drugoligašica, dok je *CVS Elbrako tehnolend* bio bezbrižan šesti u četvrtom rangu, Vojvođanskoj ligi – sjever.

Atletika

Otkazan 41. *Somborski polumaraton*

Organizacijski odbor najstarije ulične utrke u Srbiji odlučio je ovogodišnju manifestaciju, zakazanu za 17. svibnja, odgoditi za godinu dana, odnosno za 16 svibnja 2021. godine. ARK *Somaraton*, kako je navedeno u službenom dopisu, nije se dvoumio u ovim tešim vremenima donijeti odluku bez presedana u dugoj povijesti utrke. U dopisu podsjećaju da će za 40 godina postojati

nja ovo biti prvi put da *Somborski polumaraton* ne bude održan. »Vizija *Somborskog polumaratona* jest promocija zdravih stilova života, promocija samog zdravlja koje je nažalost u ovim trenucima svima potencijalno ugroženo. U takvim uvjetima ne možemo misliti ni na što drugo već na to kako da budemo podrška svom okruženju i sugrađanima«, naveli su iz kluba. Članovi *Somaraton* su istaknuli da su se, kao prvi sportski klub, pridružili volonterском centru Crvenog križa, priključili se akcijama dobrovoljnog davanja krvi i ostalim aktivnostima u cilju zajedničkog prevladavanja ovih nimalo lakih trenutaka. Pozvali su svoje članove, ali i sve sugrađane, da pokažu »svoje čuveno somborsko gospodstvo i dostojanstvo« i odgovornim ponašanjem maksimalno doprinesu borbi protiv pandemije.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA (u prošlost)

Start

Prema najavama iz krovne kuće hrvatskog nogometa, lopta bi u natjecanju 1. HNL trebala službeno ponovno krenuti s centra 6. lipnja. Ali prije toga, bude li sve u redu, 30. i 31. svibnja, trebali bi se odigrati polufinalni susreti Kupa Hrvatske. Mjesto u finalu, koje je planirano za 1. kolovoza, izborit će pobjednici duela *Rijeka – Osijek* i *Slaven – Lokomotiva*. Prema uputama, svi susreti će biti odigrani bez prisustva gledatelja.

Iako još uvijek neslužbeno, postoje određene indicije kako bi se uslijed specifične situacije kvalifikacije za Ligu prvaka i Ligu Europe mogle drastično skratiti. Hrvatskom prvaku *Dinamu*, koji ima golemu bodovnu prednost ispred najbližih konkurenata, možda će put u elitno klupsko natjecanje voditi kroz samo jedan kvalifikacijski susret protiv potencijalnih rivala iz Austrije,

Škotske, Danske, Cipra, Češke, Grčke, Švicarske, Švedske, Srbije, Norveške i Izraela. Ali o tom-potom... U svakom slučaju, lijepo bi bilo.

Uz relaksaciju mjera u Hrvatskoj i dozvolu bavljenjem sportom na otvorenom (treninzi, rekreacija) i tenis se polagano pokušava vratiti u kakve-takve okvire. Nakon dva mjeseca totalne apstinencije, rekети se polagano uzimaju u ruke i započinju organizirani treninzi. Tako je izbornica FED kup reprezentacije **Iva Majoli** u Zagrebu okupila reprezentativke **Donnu Vekić**, **Anu Konjuh**, **Janu Fett** i **Leu Bošković** i s njima započela misiju vraćanja u trenažni proces. Ali, za razliku od nogometa, još uvijek nema nikakvih ozbiljnih naznaka kada bi se natjecateljski kalendar mogao nastaviti.

Na koncu, start je najavljen i u Formuli 1, najatraktivnijem automobilističkom natjecanju na svijetu. Istina, i tu još mnogo toga nije jasno i sigurno, no poznat je termin prve utrke za VN Austrije (5. srpnja), a na istoj stazi bi se vozila još jedna utrka (12. srpnja).

Kako će sva navedena natjecanja izgledati, ostaje nam vidjeti...

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Detalji iz Šokačke kuće u Vajskoj

Iz Ivković šora

Susto

Piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi. Baš mi, jeto, sve ide od ruke, fala dragom Bogu. Sidi-mo mi ode i štogod majstorišemo, nako na svoju ruku, pravimo se niki majstori ja i moji pajtaši. Nije taj poso i pravljčina baš o glavu, al jeto da nam ne budne dosadno i da se malkoc zabavimo i izdivanimo nuz poso. Susto sam baš skroz, al baš mi dobro dođe. Omma operem noge i u krevet, nema nikaki mišljenja o ovim jal onim. Kad čovik nema šta radit, onda mu sve smeta i sa svačim se zamajava. Od tog gatanja i kontanja naraste mu pritisak, pa ga još i guta mož ošajdarit a sve brez asne. Sićam se da su mi još divanili dida i ovi stari da se i u kazamatima kadgod smišljo makar kaki poso. Najviše su tociljali kamen jal ciglje iz jedne čoše avlije u drugu samo da se ne bi tušta mislilo. Doduše, onda oni što su smili mislit nisu znali, a ovi što su bili malkoc bistriji i škulovaniji nisu smili. Bar mi tako divanio moj bačo. Njega posli više trgovačke škole metnili da bude poljar u selu, a direktor zadruga se prstom potpisivo. A direktorov brat bio šef na njivama pa kad su dobili mitrađ, on mislio da ga triba samo zavalit u razor pa tako i uradio. Kaže Periša da kako konta i ovi sadašnji nisu bolji: i ovi se sad staraju o svemu osim o čestitom poštenom čoviku. Sve njim priče neg pošten rabadžija: i kerovi, i mačke i sav drugi josag, prave se za kerove već i frizeraji, pa i nika kupatila, a varoš nema ni jedno javno kupatilo di bi se ovi sa sokaka bar jedared nediljno mogli oprat da ne mriše tako lipo kad prođe čovik pored nji. A, da: onda ti niki azili za kerove da imaju di bit, a fajn siroti čeljadi spava po haustorima, pod kapijama pa čak i po kojikaki šahtovima, doduše u onima di još ovi »reciklir majstori« nisu maknili zaklopac. Sad vidim po novinama i televizijama da se svit zdravo poplašijo od niki antena, niki kažu 5 ge će valjdar zavladat svitom. Među već svudank te antene, a svit je protiv naveliko. Vele da nema za to još nikakog rišenja. A di nema, čeljadi? Ode kod nas, pa da nema? Ta jevo ja znam, brzo, lako i fajn jednostavno, samo triba objavit da ta antena ima ovoliko gvožđa, onoliko bakra i drota i nema nje dok si kazo čutka. Počistili bi je kugod ono podavno što su počistili Perišin špajc. Vikali okolo »gazda, gazda«, vidili da nije na salašu i za minut nestale šunke s vrljika, ostala samo slanina. Periša bisni, sav poplavio, a Joso mi kazo da taj dotični cigurno ima olesterol pa nije tio odnet slaninu jel čuva zdravlje. Periša ga samo bisno pogledo i nesto kugod vijar. Tri dana nije tio doć ni kod kog na kafu. Doduše, ni nam ni zdravo falio. Znamo napamet koji bi se divan vodio, a stradale bi sve inštitucije od općine do sudstva. Jeto, čeljadi moja, baš mi nikako drago što je i ova bola već odu-minila i nestala kugod da je nikad nije ni bilo pa da čovik ne mora ligat s kokoškama već mož izać prošetat se šorom i uvatit friškog ajera. Jeste da se propuštio i Uskrs i sveti Josip radnik, a i još po di koji svetac, al bar smo se malkoc odmorili. Bilo je manje i limuzina na drumu. Ajd zbogom, čeljadi, do drukput.

Bač Ivin štodir

Ko zamrzi jedamput, mrzi cili život

píše: Ivan Andrašić

Bač Iva jedva dočeko da se može krenit na biciglanje. Svaki dan obide cilo selo, jedino se boji krenit u atar. Po selckima sokakevima napravi pešes kilometri, a i koikoga trefi, pa se do mile volje ispriповida. U ataru više i nema svita ko što bilo raniji godina u vo doba. Nema više kopnje kukuruza, mašinama se posije nariđe, pa se potli par put ošprica i gotovo. Ne daju bože da ga uvati štogod i da spade, ne bi ga imo ko dignit. Niki dan bilo baš lipo vrime, pa se krenijo na biciglanje oma potli fruštuka. U prva dva sokaka dobro pritisko pedale, pa ji za dram prošo. Ni trefijo nikoga, nit čeljade, nit kera. Ščim ositijo znoj na leđi, sto pedalat lakše. Odbiciglo se i do štacije, tamo malo i odanijo. Štacija zapušćana, a svita nema. Ni se tijo baš dugo zadržavat. Ka je vidijo kako sve zaraslo, steškalo mu se. Oma se sitijo kaka to štacija bila pri četrdespedes godina. Bome, bilo onda i ajzibana, danas projdu četiri. To zlo više ni mogo gledat, pa se uputijo sokakom što ide do medana. Krenijo se, ni daleko ni odmak, sustavi ga dida Pera. Veli, niko da naide, nikomu da ispriповidam moje muke. Čekaj da malo podivanim. Dida Pera svršijo velike škole i u svoje struke bijo na velike cine. Al bijo i dosta priko čeljade. Voljijo svakomu svašta kazat, bilo komu pravo, jal ne. A otkad bač Iva zna za njega, vazdan nikoga mrzijo. »Jesi čo zonoga mojega? Ošo u svit, ni mu ni malo briga za dadu i mater. Sami smo, došli u godine, spopale nas i koikake bole, a on nam ne bi došo ni pružit čašu vode. Zoto sam ga jako izmrzo«, veli dida Pera i otpljune u prav nuz kaldrum. »Bože, dida Pero, pa kako možete izmrznit rođeno dite? A prošli put ka smo divanili rekli ste mi da mrzite sestru, ne možete je očima vidit. Prija toga ste mrzili komšiluk, pa još prija ste izmrzili dadu i mater. I zašto to mene pripovidate? Ja take divane ne voljim, više voljim šalu. A sad mi ostanite u zdravlju, moram se požurit«, veli mu bač Iva. »Čekaj, dite, imam ja tebe još koišta za ispriповidat. Znadeš kako mi država izvarala? E, zoto sam izmrzo i sve političare. Ni nji ne možem očima vidit. Niki dan gledam na televizije kako svitu svašta obećavu, a znam da lažu ko kerovi«, pripovida dida Pera, a svaj se zajapuri. »E, dida Pero, za to baram ima lika. Pritisnete puce i otrnete televiziju. Tako ćete imat manje nji za mrzit«, veli mu bač Iva, sidne na biciglu i krene se dalje. Još jedan komat čo da dida Pera vada sam sebe pripovida, koga još mrzi. Pedalijo malo brže, da ga ne bi još dozvo i sustavijo. Malo odmak, pa sto lakše pedalat. Misli se, kaka su to čeljad što toliko znadu mrzit sve i svakoga? Nikako ji ni mogo razumit. Vada zoto što mrzit ni zno. A baš su mu ljudi svašta u životu napravili. Ajde, dobro, misli se, ko je taki stvorit, taj znade i mrzit. Al i ako je tako stvorito, kako čeljade može mrzit najrođenije, no što vada o srca stvorijo? Do medana ni ni ošo, ka tribalo smotat u drugi sokak, naki zaštodiran odbiciglo sa upravo dodoma.

NARODNE POSLOVICE

- Rad sve pobjeđuje, u radu je spas.
- Smrt je posljednja istina.
- Ne bacajte bisere pred svinje.
- Ne za školu, već za život učimo.

VICEVI, ŠALE...

Usred žestoke svađe žena se prodere na muža:

– Ako kažeš još samo jednu riječ, odmah se pakiram i idem kod svoje majke.

Na to će muž:

– Taksi!

Dođe stariji čovjek kod liječnika i kaže:

– Doktore, užasno me boli lijeva noga.

– Gospodine, to Vam je od starosti.

– Pa i desna je isto godište, pa me ne boli...

Pita učiteljica Ivicu:

– Zašto si opet zakasnio u školu?

Ivica:

– Sanjao sam da sam išao na put oko svijeta, pa sam se kasnije probudio.

– A zašto si ti, Perice, kazasnio?

– Bio sam na aerodromu dočekati Ivicu.

MUDROLIJE

- Ako je možeš nasmejati kada je tužna, možeš sve.
- Tko može, osim Boga, znati što je istina između dvoje ljudi?
- Ptica na drvetu se nikad ne plaši pucanja grane, jer nje-na vjera nije u grani već u svojim krilima. Vjeruj u sebe.

Vremeplov – iz naše arhive

Šokadija, Vodice, 2004.

**PETAK
15.5.2020.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:22 Betty i njezine dijagnoze
11:10 Rijec i život: Jezik
ljubavi svi razumiju
12:00 Dnevnik 1
12:26 Lažljivo srce
13:15 Dr. Oz
13:57 Umjetnost za bolji svijet: U budućnost unatrag
14:08 Normalan život
15:00 Vijesti
15:15 Europski samostani - svjedoci nevidljivoga: Hodočasnička odredišta
16:11 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:17 Od jutra do jutra, dokumentarni film povodom Dana HRT-a
18:12 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:49 Tema dana
20:05 Dodjela glazbene nagrade Porin 2020.
21:42 Koncert Petra Graše na Peristilu, 2020. - snimka
22:20 Dnevnik 3
22:50 Leon profesionalac, američko-francuski film
01:01 Europski samostani - svjedoci nevidljivoga: Hodočasnička odredišta
01:57 Detektiv Murdoch
02:42 Dr. Oz
03:24 Dnevnik 3
03:46 Imperij, telenovela
04:31 Zaljubljena u Ramona
05:15 Fotografija u Hrvatskoj
05:30 Umjetnost za bolji svijet: Sunčani dan
05:43 Dnevnik 2
06:25 Lažljivo srce

05:23 Kultura s nogu
05:53 Regionalni dnevnik
06:36 Juhuhu
06:37 Tri prijatelja
10:12 Učitelj Kees, serija
10:33 Andyjeve prapovijesne pustolovine
10:49 Krunski dokaz
11:10 Šašavi ljubimci
11:40 Vjetar u leđa
12:26 Cesarica - HIT travnja
12:29 Izradi sam: Foto transfer
12:38 Renovacija na prepad
13:20 Cesarica - HIT travnja
13:30 Milost koja liječi: Deset dana milosti, američki film

15:04 Goldbergovi
16:00 Regionalni dnevnik
16:44 Bitange i princeze
17:25 Sportski trenuci za pamćenje: košarka - Good year liga 2003. Zadar - Maccabi, snimka finala
18:59 Inspektor Gadget
19:30 POPROCK.HR
20:05 Pravi lopovi, film
21:48 Zemlja iz svemira, dokumentarna serija
22:42 Tjelesni čuvar
00:59 Milost koja liječi: Deset dana milosti, američki film
02:27 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
16.5.2020.**

07:24 Klasika mundi: Ljetni koncert Bečke filharmonije u dvorskom perivoju
Schonbrunn
08:13 Bitka kod rijeke Rogue, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
11:00 Mirogoj: Komemoracija žrtvama Hrvatskog križnog puta i bleiburške tragedije
12:00 Dnevnik 1
12:15 Sarajevo: Misa u katedralnoj crkvi povodom obilježavanja 74. obljetnice Bleiburške tragedije, prijenos
13:34 Čuvari bleiburške uspomene
14:32 Zdrav život
15:02 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
15:35 Naličje pobjede
15.5.1945. - Bleiburg, dokumentarni film
17:00 Vijesti u 17
17:18 Manjinski mozaik
17:39 Lijepom našom: Poličnik
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Priča o Ready Steady Go!, dokumentarni film
20:57 Loto 7 - izvještaj
21:00 Eurovizija: Europe Shine a Light, posebna emisija - prijenos
23:09 Dnevnik 3
23:38 Direktori na cesti, američko-britanski film
01:23 Dnevnik 3
01:45 Bitka kod rijeke Rogue, američki film
02:56 Imperij, telenovela
03:42 Zaljubljena u Ramona
04:27 Skica za portret
04:42 Potrošački kod

05:07 Manjinski mozaik
05:22 Dnevnik 2
06:04 Priče o veteranskom uspjehu: Zadrugari

05:49 Regionalni dnevnik
06:32 Juhuhu
06:33 Tri prijatelja
09:31 Alvin i vjeverice
09:51 Vrijeme je za priču
10:17 EBU drama: Mali samuraj
10:32 Cesarica - HIT travnja
10:39 Slikarice - četiri stoljeća borbe
11:37 Vrtlarica
12:09 Život u parku
13:04 Dom na kvadrat
14:12 Sportski trenuci za pamćenje: LP nogomet 2011., Barcelona - Manchester United, snimka finala
16:00 Regionalni dnevnik
16:29 Zemlja iz svemira
17:24 Magazin LP
17:53 Sportski trenuci za pamćenje: odbojka - Liga prvakinja 1998. Dubrovačka banka - Vakifbank, snimka
18:58 Inspektor Gadget
19:09 Cesarica - HIT travnja
19:14 Glazbeni Top20
20:05 Zlatni kompas, američko-britanski film
21:59 Ekspedicija sa Steveom Backshallom: Surinam: Sablasna rijeka
22:52 Posljednja truba
00:36 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
17.5.2020.**

07:15 Funny Girl, film
09:50 Biblija
10:00 Zagreb: Misa, prijenos
11:07 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijeka: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:05 Ljubav u eteru, kanadski film
16:30 Duhovni velikani: Olovskoj Gospi u pohode, dokumentarni film
17:00 Vijesti u 17
17:25 Garage Sale Mystery: Murder by Text, američki film
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 'Ko te šiša
20:35 Loto 6/45 - izvještaj

20:40 Prvi do srca - Ivo Gregurević
21:40 Republika: Velikani, dokumentarna serija
22:35 Dnevnik 3
23:03 Funny Girl, film
01:33 Nedjeljom u 2
02:28 Dnevnik 3
02:50 Duhovni velikani: Olovskoj Gospi u pohode, dokumentarni film
03:15 Imperij, telenovela
04:00 Punk, glazbeno-dokumentarna serija
04:50 Fotografija u Hrvatskoj
05:00 Prometej
05:25 Dnevnik 2
06:07 Rijeka: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Tri prijatelja
08:30 Top-lista DTV-a
09:15 Luka i prijatelji: Ilustracije
09:40 Cesarica - HIT travnja
09:46 Velečasni Brown
10:36 Umorstva u Midsomeru
12:03 Cesarica - HIT travnja
12:11 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
13:16 Točka na A - suvremena hrvatska arhitektura
14:16 Klub 7
15:08 Cesarica - HIT travnja
15:16 Ekspedicija sa Steveom Backshallom: Surinam: Sablasna rijeka, dokumentarna serija
16:11 Sportski trenuci za pamćenje: LP nogomet 2010., Inter - Bayern, snimka finala
18:06 Sportski trenuci za pamćenje: boks - 1998. Željko Mavrović - Lennox Lewis, snimka
19:05 Tony Cetinski - 25 godina s vama, snimka koncerta
20:05 Mladi revolveraši, film
21:55 Jamestown
22:50 Graham Norton i gosti
23:35 Punk, glazbeno-dokumentarna serija
00:25 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
18.5.2020.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:12 Treća dob
12:00 Dnevnik 1
12:25 Lažljivo srce
13:15 Dr. Oz

14:05 Plodovi zemlje
15:00 Vijesti
15:15 Europski samostani - svjedoci nevidljivoga: Samostani na kraju svijeta
16:10 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Ostanite doma Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Velikani hrvatskog glumišta - Fabijan Šovagović
21:00 Čuvar dvorca, serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:22 Europski samostani - svjedoci nevidljivoga: Samostani na kraju svijeta
00:12 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
00:42 Detektiv Murdoch
01:27 Dr. Oz
02:10 Dnevnik 3
02:32 Imperij, telenovela
04:02 Zaljubljena u Ramona
04:47 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
05:03 Dnevnik 2
05:45 Lažljivo srce

05:00 Peti dan
06:00 Rijec i život:
06:34 Juhuhu
06:35 Tri prijatelja
09:57 Učitelj Kees, serija
10:20 Andyjeve prapovijesne pustolovine
10:35 Krunski dokaz, dokumentarna serija
11:05 Sjedni, odličan
11:35 Frankie Drake istražuje
12:30 Renovacija na prepad
13:20 Novi klinac, francuski film
15:00 Goldbergovi
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Sportski trenuci za pamćenje: nogomet - Kup kupova 1998. Varteks - Heerenveen, snimka
18:20 TV Bingo
19:05 Inspektor Gadget
19:30 POPROCK.HR
20:05 Loza, serija
21:00 Kraljica pustinje, američko-marokanski film
23:10 Zakon i red: Odjel za žrtve
00:00 Tabu, serija
00:55 Novi klinac, film
02:15 Noćni glazbeni program

**UTORAK
19.5.2020.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:12 Glas domovine
12:00 Dnevnik 1
12:25 Lažljivo srce
13:15 Dr. Oz
14:05 Znanstveni krugovi
14:30 Zdrav život
15:00 Vijesti
15:15 Europski samostani
- svjedoci nevidljivoga:
Samostani uspomena
16:10 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Ostanite doma Kod
nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Romano Bolković - 1
na 1, talk show
21:00 Klub 7
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:22 Europski samostani
- svjedoci nevidljivoga:
Samostani uspomena
00:12 Istrage prometnih
nesreća
00:37 Detektiv Murdoch
01:22 Dr. Oz
02:07 Dnevnik 3
02:29 Imperij, telenovela
03:59 Zaljubljena u Ramona
04:44 Skica za portret /
Fotografija u Hrvatskoj
04:49 Reprizni program
05:09 Dnevnik 2
05:51 Lažljivo srce

05:00 Izvan formata
05:50 Regionalni dnevnik

06:34 Juhuhu
06:35 Tri prijatelja
10:13 Učitelj Kees, serija
10:37 Andyjeve prapovijesne
pustolovine
10:50 Krunski dokaz
11:05 Auto Market
11:40 Frankie Drake istražuje
12:35 Renovacija na prepad
13:25 Showing Roots, film
15:05 Goldbergovi
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Bitange i princeze
17:17 Sportski trenuci
za pamćenje: nogomet -
pretkolo Kupa UEFA 1998.
Osijek - Anderlecht, snimka
19:05 Inspektor Gadget
19:30 POPROCK.HR
20:05 Loza, serija
21:00 Ljubav i ostale droge,
američki film
22:55 Zakon i red: Odjel za
žrtve
23:45 Tabu, serija
00:40 Showing Roots, film
02:05 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 20.5.2020.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:12 Eko zona
12:00 Dnevnik 1
12:25 Lažljivo srce
13:15 Dr. Oz
14:05 Potrošački kod
14:30 Hrvatska moj izbor
15:00 Vijesti
15:15 Gdansk - biser sjevera
16:10 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Ostanite doma Kod
nas doma
18:10 Potjera

19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Mijenjamo svijet:
Josephine Baker - Prva
crnačka ikona
20:59 Loto 7 - izvještaj
21:00 Plavi planet II: Naš novi
planet, dokumentarna serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:22 Princ Charles i
vojvodstvo Cornwall
00:17 Gdansk - biser sjevera
01:02 Detektiv Murdoch
01:47 Dr. Oz
02:32 Dnevnik 3
02:54 Imperij, telenovela
03:39 Zaljubljena u Ramona
04:24 Reprizni program
05:01 Skica za portret /
Fotografija u Hrvatskoj
05:10 Dnevnik 2
05:52 Lažljivo srce

05:20 Što je klasik?
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Tri prijatelja
10:14 Učitelj Kees, serija
10:34 Andyjeve prapovijesne
pustolovine
10:49 Krunski dokaz
11:05 Luka i prijatelji:
11:35 Frankie Drake istražuje
12:30 Renovacija na prepad
13:12 Cesarica - HIT travnja
13:20 Ljubav na Aljasci
15:00 Goldbergovi
15:47 Cesarica - HIT travnja
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Bitange i princeze
17:17 Sportski trenuci za
pamćenje: nogomet - Kup
UEFA 2008. Slaven Belupo -
Aris, snimka
19:00 Cesarica - HIT travnja

19:05 Inspektor Gadget
19:30 POPROCK.HR
20:05 Loza, serija
21:00 Ratnik, američki film
23:20 Zakon i red: Odjel za
žrtve
00:10 Tabu, serija
01:05 Ljubav na Aljasci,
kanadski film
02:40 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 21.5.2020.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:10 Festival mijeha, emisija
pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:25 Lažljivo srce,
13:15 Dr. Oz
14:05 Novi susjedi 2017.
- Dome slatki dome,
dokumentarni film
14:30 Prometej
15:00 Vijesti
15:15 Njemački zapad
odozgo: Bezgranična Donja
Rajna, dokumentarna serija
16:10 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Ostanite doma Kod
nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Tko želi biti milijunaš?
20:55 Loto 6/45 - izvještaj
21:00 Puls
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:22 SAD: Život u
strogo čuvanom zatvoru,
dokumentarni film
00:22 Njemački zapad

odozgo: Bezgranična Donja
Rajna, dokumentarna serija
01:07 Detektiv Murdoch
01:52 Dr. Oz
02:37 Dnevnik 3
02:59 Imperij, telenovela
03:44 Zaljubljena u Ramona
04:29 Jagnjedovečka
legenda, emisija pučke i
predajne kulture
04:54 Skica za portret /
Fotografija u Hrvatskoj
05:09 Dnevnik 2
05:51 Lažljivo srce

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Tri prijatelja
10:13 Učitelj Kees, serija
10:33 Andyjeve prapovijesne
pustolovine
10:50 Krunski dokaz
11:02 Pozitivno
11:32 Cesarica - HIT travnja
11:35 Frankie Drake istražuje
12:30 Novo ruho stare kuće
13:25 Hochzeit in Rom,
njemačko-talijanski film
15:00 Goldbergovi
16:00 Regionalni dnevnik
16:41 Bitange i princeze
17:16 Sportski trenuci
za pamćenje: nogomet -
pretkolo Europske Lige 2013.
Stuttgart - Rijeka, snimka
19:05 Inspektor Gadget
19:30 POPROCK.HR
20:05 Loza, serija
21:00 Kad mrtvi zapjevaju,
hrvatski film
22:45 Zakon i red: Odjel za
žrtve
23:35 Tabu, serija
00:30 Hochzeit in Rom,
njemačko-talijanski film
02:00 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a Vladimir Nator iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Kad sve ovo prođe

Bajka na zrnu soli

Prijatelj vozi kamion u Kanadi i fotografije koje objavljuje, a koje snima tijekom vožnje, graniče se s bajkovitim i nestvarnim scenama. Svaka fotografija, a to kažem bez pretjerivanja, oduzima mi dah, pomisao koliko je nevjerovatno da takav sklad postoji i da svaka odiše mirom. Svakako ima talenta za lijepo snimanje, iako nije fotograf i sve bilježi običnim telefonom, ali ima nešto više. Iz svega što njegove fotografije stvaraju u meni, ideja je da bih željela otići u Kanadu i tamo neko vrijeme živjeti, obilazeći i upijajući sve te trenutke.

Kanada je daleko, a trenutačno smo svi još dalje od nje. Ali moja želja da doživim takve krajolike, udišem ih i divim se dobila je mogućnost uskoro se ostvariti. Do mene je, opet fotografijom, došao prizor koji je dao sve ono, oduzeo dah, nacrtao bajku i nestvarnost, prenio sklad i mir, a odredište mi je pod nosom. Zapravo, za gradić sam i čula ali mi je nekako promaklo to što mi ima dati.

Bajka u srcu Alpa

Tako se ovotjedno odredište na papiru, i nadam se uskoro, pod mojim nogama, nalazi u srcu Alpa, u Austriji, u području Salzkammergut. Kada tome dodamo činjenicu da je ovo selo, koje ima nešto manje od tisuću stanovnika, a koje se nalazi na istoimenom jezeru, otkriva se naziv odredišta. To je selo zvano Hallstatt, koje može zahvaliti za svoje ime Keltima, koji su kreirali i njegovu povijest. Mnogi zapisi smatraju da je Hallstatt jedno od najstarijih mjesta u Europi i navode razdoblje od 8. do 4. stoljeća prije Krista, kada su ga naseljavala predilirski, proto-keltski i keltski plemena. Sam naziv dolazi od keltske riječi hal, što znači sol, a rudnik soli jedna je od najvećih turističkih atrakcija na ovom mjestu i moglo bi se reći da je velika zasluga za bogatu povijest stvorenu u cijelom ovom području, koje je uvršteno na UNESCO-ov popis svjetske kulturne baštine. Govoreći o području Salzkammergut, radi boljeg zemljopisnog znanja, dodajem da se proteže od grada Salzburga do ledenjaka Dachstein i ima 76 jezera, od kojih je jedno od najljepših Hallstättersee.

Prije nego što nastavimo s popisom aktivnosti u ovom malom mjestu, u prilog njegovoj bajkovitosti, meni je odlična informacija da su Kinezi napravili repliku cijelog grada i smjestili ga u kinesku provinciju Guangdong. Priča kaže da su za te potrebe angažirani privatni detektivi, koji su išli u Hallstatt i nacrtali detaljne crteže, a za ovaj projekt utrošeni su i bajkoviti iznosi.

Kuće koje sjede jedna na drugoj

Prema **Franzu Satori**, liječniku i putopiscu, koji opisuje svoju fascinaciju gradom i njegovim konceptom riječima: »Kuće izgledaju kao da sjede jedna na drugoj, izgrađene na padini na uskoj obali, zalijepljene poput gnijezda lastavica, odražavajući se u zelenom sjaju jezera«. Dovoljno je smjestiti se u neki kut i promatrati taj sklad i njegov odraz u jezeru. Međutim, glasam za produženi boravak i obilazak nekoliko drugih atrakcija, među kojima sam na prvo mjesto stavila rudnik soli Salzwelten. Nekada najstariji rudnik u Europi danas je pretvoren u muzej, a posjet njemu prava je avantura. Kad uđete, dobivate rudarsko odijelo, spuštate se drvenim toboganom, vozite se rudarskim automobilom i dobivate priliku zaviriti u svijet soli, u rudarske priče i sudbine u kinu 400 metara pod zemljom. To se ne smije propustiti.

Kada je riječ o povijesti, iskoristite priliku posjetiti Hallstatt muzej i čuvenu župnu crkvu Uzašašća (Evangelische Christuskirche) koja se na gotovo svakoj fotografiji nalazi kao glavni motiv zadivljujuće snimke. Izgrađena je u 18. stoljeću, u gotičkom stilu, a na njoj se nalazi toranj iz 1320. godine. Blogeri, fotoreporter, putopisci i svi drugi napravili su svaku moguću točku iz koje ćete napraviti najbolji mogući kadar.

Mnogi preporučuju da vam je jedan dan dovoljan da posjetite Hallstatt, ali čini mi se da biste ovdje trebali provesti barem dva ili tri dana. Jedan od razloga je taj što u malim mjestima dobivate najbolje iskustvo svega u razgovorima s mještanima, a za to vam treba malo spontanosti, a drugi je svakako taj što ovaj krajolik nudi pregršt autentičnih trenutaka. Jedan od takvih trenutaka je kosturnica (Beinhaus) iz 12. stoljeća, jer sadrži 1.200 lubanja, od kojih je 610 oslikano i raspoređeno po obiteljima, a sve je započelo tako da na groblju nije bilo više prostora, pa se nakon 10 ili 20 godina lubanje uklanjaju iz groba, stavljaju na sunce da izbljude, a zatim se oslikaju. Do sada sam čula da su groblja jedno od turističkih odredišta u mnogim gradovima, ali za takve kostnice nikad nisam čula.

I tko zna za što još nisam čula i radujem se svim novim otkrićima.

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD
SUBOTICA
SOMBOR
VRDNIK
NIŠ
LESKOVAC

90,0 MHz
90,7 MHz
95,7 MHz
88,4 MHz
102,7 MHz
107,4 MHz

 **MILENIJUM®
OSIGURANJE**

UZ VAS

I KADA OSTAJETE KOD KUĆE

WEBSHOP
Kupite polisu
osiguranja
putem našeg
Webshop-a

**PONUDE I
OBNOVE**
Pošaljite nam
zahtev za ponudu ili
obnovu osiguranja

**PRJAVA
ŠTETE**
Prijavite štetu
online ili putem
telefona

**CALL CENTAR
I MEJL**
Pozovite naš Call
centar ili nam
pošaljite mejl

www.mios.rs

011/715-23-00

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATI

**Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«.**

Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 350 dinara.